

SINIRLARI AŞAN ŞEFKAT ELİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİNİN GAMBİYA YOLCULUĞU

Prof. Dr. Necdet ÜNÜVAR
Proje Başkanı

SINIRLARI AŞAN

ŞEFKAT ELİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİNİN GAMBİYA YOLCULUĞU

Prof. Dr. Necdet ÜNÜVAR
Proje Başkanı

GAMBİYA

KÜNYE

Yayın Kurulu Başkanı
Prof. Dr. Necdet ÜNÜVAR

Yayın Koordinatörü
Prof. Dr. Tanıl KENDİRLİ

İçerik Koordinatörü
Doç. Dr. Mehmet ÖZDEMİR

İçerik Editörü
Öğr. Gör. Ayşegül SAYLAN
Muhammet TOKATAŞ

Grafik Tasarım
Dilara YILMAZ

Redaksiyon
Ayten İŞBİLEN

ISBN
978-625-8814-24-8

Baskı
Ankara Üniversitesi Basımevi
Emniyet Mah., Dögol Cd. 6A, 06560 Yenimahalle/Ankara

Baskı Tarihi
27 Ağustos 2026

Yayınevi Sertifika No / Yayın Numarası
74300 / 963

Ankara Üniversitesi Kurumsal İletişim Koordinatörlüğü tarafından hazırlanmıştır.
Ağustos 2026

İÇİNDEKİLER

GAMBİYA CUMHURİYETİ 8

GAMBİYA ANNE VE BEBEK SAĞLIĞINI KORUMA PROJESİ'NİN DOĞUŞU 10

GAMBİYA PROJESİ'NİN GELİŞİMİ 13

PROF. DR. NECDET ÜNÜVAR'IN DÖNEMİN TİKA BAŞKANI SERKAN KAYALAR'I ZİYARETİ 14

TİKA İLE TEMASLAR VE ALINAN KARARLAR 15

PROJENİN İÇERİĞİ 15

AFRİKA ZİYARETİ ÖNCESİ EKİBİN SAĞLIK TEDBİRLERİ 17

PROJENİN BİRİNCİ AŞAMASI 21

GAMBİYA'DAKİ ZİYARETLER VE SOSYAL FAALİYETLER 30

TÜRKİYE'YE DÖNÜŞ VE DEĞERLENDİRME 36

PROJENİN 1. AŞAMASINDA BASINDA ÇIKAN HABERLER 40

PROJENİN 2. AŞAMASI 44

PROJENİN 3. AŞAMASI 54

PROJE HAKKINDA GÖRÜŞ VE DÜŞÜNCELER 62

TİKA BAŞKANI ABDULLAH EREN İLE DEĞERLENDİRME VE GELECEĞE AİT PROJELER 105

TAKDİM

Ankara Üniversitesi olarak kuruluşumuzdan bu yana bilimi toplumun hizmetine sunmayı, insan hayatına dokunan çalışmalar üretmeyi ve evrensel sorumluluk anlayışıyla hareket etmeyi temel ilke edindik. Bu anlayışın en anlamlı örneklerinden biri de Gambiya Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesi olmuştur.

2023 yılında gerçekleştirdiğimiz Batı Afrika ziyareti sırasında Gambiya'da anne ve bebek sağlığı alanında karşılaşılan tablo, bizleri derinden etkiledi. O gün, sadece bir sorunu tespit etmekle yetinmedik; "Biz burada ne yapabiliriz?" sorusuna birlikte cevap aradık. İşte bu kitapta anlatılan hikâye de tam olarak o soruyla başladı.

Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın 2005 yılını "Afrika Yılı" ilan ederek ortaya koyduğu vizyon, Türkiye'nin Afrika ülkeleriyle kurduğu ilişkilerde yeni bir dönemin başlangıcı olmuş; eğitimden sağlığa, bilimden kalkınmaya kadar pek çok alanda kalıcı iş birliklerinin önünü açmıştır. Bu süreçte Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) başta olmak üzere kamu kurumlarımızın yürüttüğü çalışmalar, ülkemizin Afrika'daki dostluk ve dayanışma anlayışını güçlendir-

miştir. Ankara Üniversitesinin Gambiya'da yürüttüğü bu proje de söz konusu vizyonun sağlık diplomasisi ve bilimsel iş birliği alanındaki en anlamlı örneklerinden biridir. Bu vesileyle, ülkemizin Afrika açılım vizyonuna liderlik eden Sayın Cumhurbaşkanımıza şükranlarımı arz ediyor, bu sürece katkı sunan tüm kurum ve kuruluşlarımıza teşekkür ediyorum.

Ankara Üniversitesinin alanında uzman akademisyenleri, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Gambiya Sağlık Bakanlığı ve Gambiya Üniversitesi ile kurulan güçlü iş birliği sayesinde, kısa sürede somut sonuçlar üreten örnek bir model ortaya konuldu. Bu proje; yalnızca eğitim programlarından ibaret olmayan, bilgi paylaşımını, kurumsal iş birliğini, karşılıklı öğrenmeyi ve sürdürülebilir sağlık hizmetlerini hedefleyen kapsamlı bir gönül seferberliğine dönüştü.

Bu çalışma, Gambiya'da gerçekleştirilen faaliyetlerin kronolojik bir kaydı olmanın ötesinde; insan hayatına dokunmanın, farklı coğrafyalarda ortak bir umut inşa etmenin ve akademik birikimin evrensel değerini göstermenin belgesidir. Her sayfasında fedakârlık, samimiyet, bilimsel sorumluluk ve insan sevgisi bulunmaktadır.

Ankara Üniversitesi olarak inanıyoruz ki bilimin gerçek değeri, insan hayatını iyileştirdiği ölçüde anlam kazanır. Bir annenin güvenle doğum yapabilmesi, bir bebeğin sağlıklı bir yaşama başlayabilmesi ve bir sağlık çalışanının edindiği yeni bilgiyle yüzlerce hayata dokunabilmesi, üniversitelerin en kıymetli başarıları arasındadır.

Bu anlamlı projenin hayata geçirilmesinde emeği bulunan başta proje koordinatörü Prof. Dr. Tanıl Kendirli olmak üzere tüm akademisyenlerimize, Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığına (TİKA), Gambiya Sağlık Bakanlığına, Gambiya Üniversitesine, Türkiye Cumhuriyeti Banjul Büyükelçiliğine ve sürece katkı sunan bütün kurum ve kuruluşlara gönülden teşekkür ediyorum.

"Sınırları Aşan Şefkat Eli" adını taşıyan bu çalışmanın; yalnızca tamamlanmış bir projenin hikâyesi olarak değil, gelecekte gerçekleştirilecek uluslararası sağlık iş birliklerine ilham veren kalıcı bir kaynak olmasını diliyorum.

Prof. Dr. Necdet ÜNÜVAR
Ankara Üniversitesi Rektörü

ÖN SÖZ

Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) kurulduğu 1992 yılından beri dünyanın birçok yerinde mazlum coğrafyalarda, Türk Devletlerin de, Balkan Ülkelerinde ve 1998 yılından itibaren de Afrika'da alt yapı, eğitim, sağlık projeleri geliştirmiştir. TİKA'nın sahip olduğu bu vizyon Türkiye Dış Politakaları ile örtüşerek, son yıllarda Milli Eğitim Bakanlığı Maarif Okulları ve Yunus Emre Enstütileri ile ortak geliştirdiği projeler sayesinde zorda olan yakınımızdaki kardeş ve dost milletlerden ülkemizden çok uzaktaki Güney Amerika, Afrika ve Asya'da ülkelerde Türkiye'nin yardım elini uzatan ve her zaman yanlarında olduğunu gösteren ana kurumlarından birisi olmuştur. Sağlık Projeleri de TİKA'nın desteklediği ana projelerden olup, eğitim gibi sağlık hizmetlerini devletler için sahadaki sessiz güçlerden birisi olarak görmekteyiz.

TİKA'nın 1998'de hazırlanan "Afrika'ya Açılım Eylem Planı" ilk kurumsal adım olarak kabul edilir. Ancak açılımın gerçek anlamda ivme kazanması Cumhurbaşkanımız Sayın Recep Tayyip Erdoğan'ın 2005 yılında Türkiye'de "Afrika Yılı" ilan etmesiyle başladı. "Afrika Yılı" ilan edilmesi, Türkiye'nin kıtaya yönelik ilgisinin sembolik ve siyasi bir ilanı niteliğindeydi. Aynı yıl Türkiye,

Afrika Birliğinde gözlemci statüsü elde etti; 2008'de ise stratejik ortaklık düzeyine yükseldi. Bu gelişmeler, ilişkilerin sadece ikili temaslarla sınırlı kalmayacağını, kurumsal ve kıta ölçeğinde bir boyut kazanacağını gösterdi. Türkiye'nin Afrika'da geçen son 20 yılda ekonomik, sağlık, eğitim alanında yaptığı projelerle ve geliştirdiği siyasi ilişkilerle şu anda Afrika Birliğinde bulunan 54 ülke arasında 22 ülkede ofisi bulunmaktadır. Türk Hava Yolları Afrika Ülkelerine dünyada en fazla uçuş düzenleyen havayolu şirketidir.

Tüm bu süreci taçlandıran proje ise TİKA destekli olarak gerçekleştirilen "Ankara Üniversitesi-Gambiya Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesi" olmuştur. Ankara Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Necdet Ünüvar'ın başkanlığı ve Ankara Üniversitesi Cebeci Hastanesi Başhekimi ve Çocuk Yoğun Bakım Uzmanı Sayın Prof. Dr. Tanıl Kendirli'nin koordinatörlüğünde aynı üniversiteden Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Kadın Hastalıkları ve Doğum ile Halk Sağlığı Anabilim Dallarından 6 akademisyenle birlikte 2023 yılında temelleri atılan, 2024 yılında birinci ve ikinci, Şubat 2025'te üçüncü aşaması gerçekleştirilen proje ile Gambiya'daki anne ve bebek sağlığını koruyarak ülkede dünya ortalamasının çok üzerinde olan ölüm oranlarının dünya ortalamasına hatta daha iyi oranları çekmeyi hedeflemektedir. Sayın Ünüvar'ın Sağlık Bakanlığı Müşteşarlığı görevi sırasında gösterdikleri üstün hizmetler sonucunda Türkiye'de bebek ölüm oranları ciddi düzeyde düşmüştü. Aynı şekilde bu proje ile Gambiya'da anne ve bebek ölüm oranlarının proje başlangıcından sonra geçen 2 yıl içerisinde anlamlı düzeyde düştüğünü görmekteyiz. Son olarak TİKA desteğiyle gerçekleştirilen bu değerli projenin devamını, başka Afrika ülkelerinde ülke ihtiyaçlarına göre düzenlenerek sürdürülmesini ve nihayetinde Afrika'da anne ve çocukların hayatta kalması ve daha sağlıklı olması için her türlü sağlık projelerini desteklemekte kararlıyız.

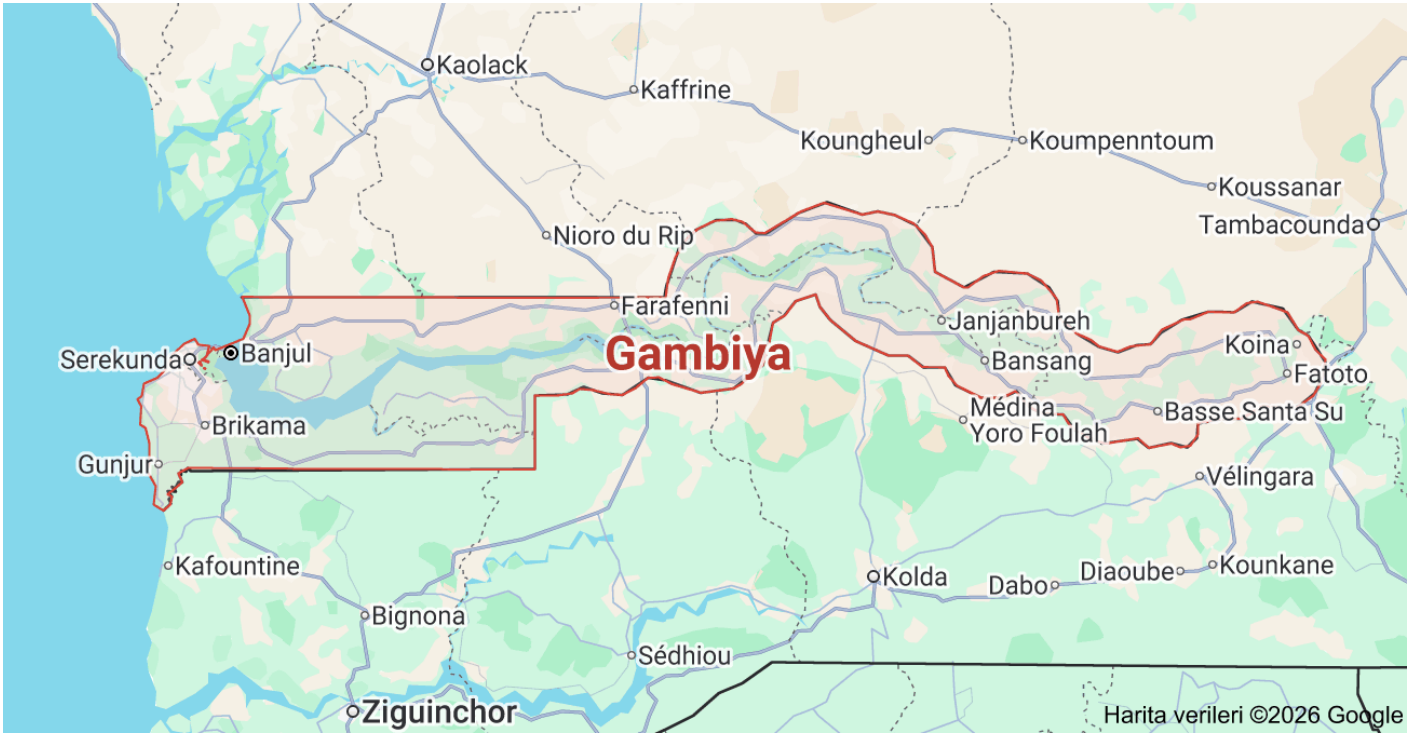
Abdullah EREN
TİKA Başkanı

Gambiya, Batı Afrika'da yer alan ve yüzölçümü Afrika ana karasında en küçük olan ülkedir.

GAMBİYA CUMHURİYETİ

Gambiya Afrika kıtasının batısında yer alan çevresi tamamen Senegal tarafından sarılmış, batıda Atlas Okyanusu tarafından çevrilmiş küçük bir Afrika ülkesidir. Yüzölçümü 11.295 km²'dir ve bu yüz ölçümüyle Afrika ana karasının en küçük ülkesidir. Nüfusu 2020 yılında 2.173.199'dür. Başkenti ada şehir olan Banjul'dur ve yönetim biçimi cumhuriyettir. Başlangıçta Portekiz, 1765'ten sonra İngiliz sömürgesine girmiş ve 1965'te özgürlüğünü ilan etmiştir. Resmi dilleri İngilizce olup halkın yüzde 90'ı Müslümandır. Toplumun yüzde 40'ını Mandinka etnik grubu oluşturur. Oldukça fakir bir ülke olan Gambiya'da kişi başı milli gelir 746 dolardır. Para birimi Dalasi'dir. Şubat 2026 verilerine göre 1 Türk Lirası 1.65 Gambiya Dalasi'si değerindedir. Gambiya nüfusunun yüzde 50'si yoksulluk içinde yaşamaktadır. Temel geçim kaynakları tarım, balıkçılık ve turizmdir. Ülkenin ortasında bulunan Gambiya Nehri ülke için çok önemlidir.

Gambiya, Batı Afrika'da Gambiya Nehri etrafında yerleşmiş, başkenti ada şehir olan Banjul'dur.

GAMBİYA ANNE VE BEBEK SAĞLIĞINI KORUMA PROJESİ'NİN DOĞUŞU

Gambiya Anne ve Bebek Sağlığını Projesi'nin temelleri, 23-25 Temmuz 2023 tarihlerinde YÖK'ün Afrika ülkeleriyle başlattığı eğitim iş birliği ziyaretleri sırasında atıldı. Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Necdet Ünüvar'ın, YÖK Yürütme Kurulu Üyesi Prof. Dr. Naci Gündoğan ile birlikte gerçekleştirdiği Gambiya, Senegal gibi Batı Afrika ülkelerini kapsayan ziyarette, Gambiya Cumhurbaşkanı Adama Barrow ve Sağlık Bakanı Dr. Ahmadou Lamin Samateh ile üst düzey görüşmeler yapıldı. Bu temaslar neticesinde Gambiya'daki sağlık altyapısı, donanım ve eğitim alanındaki yetersizlikler yerinde tespit edilerek projenin hazırlık süreci başlatıldı.

Prof. Dr. Necdet Ünüvar'ın, Türkiye YÖK Üyeleri ile birlikte Batı Afrika ülkeleri ziyareti sırasında Gambiya YÖK Üyelerini ziyareti.

Prof. Dr. Necdet Ünüvar'ın Gambiya Cumhurbaşkanı Adama Barrow'u ziyareti ve kitap takdimi.

Prof. Dr. Necdet Ünüvar'ın Gambiya Sağlık Bakanı Dr. Ahmadou Lamin Samateh'u ziyareti ve hediye takdim.

Heyet yapılan inceleme ve değerlendirmeler sonucunda, Gambiya'daki anne ve bebek ölümlerinin Dünya Sağlık Örgütü (WHO) verilerine göre yenidoğan bebeklerde bin canlı doğumda 25, 5 yaş altı çocuklarda 48 ve 100 bin gebelikte 458 anne ölümünün olduğu bilgisine ulaştı. Gambiya'daki anne ve bebek ölüm oranının dünya ortalaması ve özellikle Türkiye değerlerinin çok üzerinde olduğu saptandı.

Prof. Dr. Ünüvar ve beraberindeki heyet, bu konuda bir eğitim programı geliştirilebileceği görüşüne vardı. Eski Sağlık Bakanlığı Müsteşarı ve Türkiye'nin "Sağlıkta Dönüşüm Projesi"nin mimarlarından biri olan Prof. Dr. Necdet Ünüvar, sahip olduğu derin tecrübelerle bir an önce can yakıcı bir sorun olan anne ve bebek ölümlerinin azaltılması gerektiğinin önemini vurguladı. Rektör Ünüvar, Ankara Üniversitesi Cebeci Hastanesi Başhekimi ve Çocuk Yoğun Bakım Uzmanı Prof. Dr. Tanıl Kendirli'yi telefonla arayarak Gambiya'da anne ve bebek ölümlerini azaltacak bir proje geliştirmek istendiğini belirtti ve bu projede görev alıp alamayacağını sordu. Kendirli de böyle bir görev verilirse onur duyacağını belirterek görevi kabul etti.

Prof. Dr. Tanıl Kendirli, aldığı bu görevin hemen ardından projenin bilimsel ve operasyonel çerçevesini çizmeye başladı. İlk strateji netti; Bir toplumda anne ve bebek sağlığını en iyi bilen ve sahada operasyonel gücü yüksek bir ekip kurmaktı. Bu ekipte mutlaka bir Yenidoğan Uzmanı, Çocuk Enfeksiyon Uzmanı ile bir Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Uzmanı yer almalıydı.

Rektör Prof. Dr. Necdet Ünüvar, Afrika ziyaretinden döner dönmez Prof. Dr. Kendirli'yi makamına davet ederek Gambiya'daki izlenimlerini ve projenin hayati amaçlarını paylaştı. Görüşmede, yerel koordinasyonun sağlanması için Gambiya Sağlık Bakanlığı Özel Kalemi Fatoumato Koma ile doğrudan temas kurulması kararlaştırıldı. Rektör Ünüvar, projenin lojistik ve saha desteği için TİKA Başkanı Serkan Kayalar ile görüşeceğini belirtirken ekibin çok yönlü olması adına bir Halk Sağlığı Uzmanının da kadroya dahil edilmesini önerdi.

Vakit kaybetmeden harekete geçen Prof. Dr. Kendirli, Fatoumato Koma ile bir telefon görüşmesi gerçekleştirdi. Gambiya'daki kadın doğum ve çocuk hastalıkları uzmanlarıyla çevrimiçi bir toplantı yaparak sahadaki gerçek beklentileri belirlemek istediğini iletti. Bu görüşme, Ankara Üniversitesi ekibinin Gambiya'yı mercek altına aldığı büyük bir bilimsel seferberliğin ilk adımı oldu.

GAMBİYA PROJESİ'NİN GELİŞİMİ

Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Necdet Ünüvar, Afrika temaslarını tamamlamasının ardından iki önemli stratejik adımı hayata geçirme kararı aldı. Bu adımlardan ilki, heyetin ziyaretin en dikkat çekici durağı olan Gambiya'ya dair izlenimlerini içeren kapsamlı bir kitapçığın hazırlanması; ikincisi ise bölgedeki anne ve bebek ölümlerini azaltmaya yönelik somut bir sağlık projesinin başlatılmasıydı.

Bu amaçla Prof. Dr. Tanıl Kendirli ile bir araya gelen Rektör Ünüvar, Gambiya'da sağlık standartlarını yükseltecek bir yol haritası belirledi. Yapılan değerlendirmeler sonucunda; Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları, Kadın Sağlığı ve Doğum ile Halk Sağlığı Uzmanlarından oluşan multidisipliner bir ekibin kurulmasına karar verildi. Yürütülen ardışık görüşmeler neticesinde projenin adı "Gambiya Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesi" olarak netleşti.

Projenin başarısı için ekipte yer alacak doktorların gönüllü, yüksek motivasyonlu ve bölgenin zorlu koşullarına hazırlıklı olması öncelikli kriter olarak belirlendi. Ankara'daki akademisyenler arasında, doğrudan sahada yürütülecek en kapsamlı sağlık seferberliklerinden biri olan bu program; sağlık yönetimi, hekim, hemşire ve hastaları kapsayan bütüncül yapısıyla bir İlk olma özelliği taşımaktaydı.

Bu stratejik desteğin ardından 2023 yılının Ağustos ayında Rektörlük makamında gerçekleştirilen toplantıda Prof. Dr. Necdet Ünüvar ve Prof. Dr. Tanıl Kendirli, projenin akademik kadrosunu ve uygulama esaslarını netleştirdiler. Sahada en yüksek verimi alabilmek amacıyla ekibin; Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Bilim Dalından Prof. Dr. Tanıl Kendirli, Prof. Dr. Ergin Çiftçi ve Prof. Dr. Ömer Erdeve, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalından Prof. Dr. Salih Taşkın ve Doç. Dr. Gülşah Aynaoğlu Yıldız ile Halk Sağlığı Anabilim Dalından Dr. Öğretim Üyesi Cemal Koçak'tan oluşmasına karar verildi.

Projenin sadece geçici bir yardım faaliyeti değil, kalıcı ve dönüştürücü bir etki yaratabilmesi için iki aşamalı bir model benimsendi. İlk aşamada eğitim ekibinin Gambiya'ya giderek yerinde gözlemler yapması, teorik dersler vermesi ve klinik vizitlerle bilgi paylaşımında bulunması öngörüldü. Sürecin sürdürülebilirliğini sağlamak amacıyla kurgulanan ikinci aşamada ise Gambiya'daki eğitimlere katılan doktor ve hemşirelerden seçilecek bir grup sağlık profesyonelinin, iki hafta boyunca Ankara Üniversitesi Hastanelerinde gözlemci olarak ağırlanması kararlaştırıldı.

PROF. DR. NECDET ÜNÜVAR'IN DÖNEMİN TİKA BAŞKANI SERKAN KAYALAR'I ZİYARETİ

Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Necdet Ünüvar, bu projenin hayata geçirilmesi için güçlü bir kurumsal desteğe ihtiyaç duyulması nedeniyle, Türkiye'nin mazlum coğrafyalara uzanan eli olan Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı (TİKA) Başkanlığı ile iletişime geçti. TİKA Başkanı Serkan Kayalar'ı ziyaret ederek Gambiya Projesi'nin içeriğini ve stratejik önemini paylaşan Prof. Dr. Ünüvar, Ankara Üniversitesinin bu girişimine tam destek sözü aldı. Başkan Kayalar, Türkiye'nin zor durumdaki toplumlara yardım etme misyonu doğrultusunda bu tür projelerin büyük bir kıymet taşıdığını ve devletin tüm kademelerince desteklendiğini belirterek iş birliğinden duydukları memnuniyeti dile getirdi.

TİKA İLE TEMASLAR VE ALINAN KARARLAR

Projenin içerik ve kapsamı Prof. Dr. Necdet Ünüvar, Prof. Dr. Tanıl Kendirli ve akademisyen heyet tarafından netleştirildikten sonra uygulama sürecinin resmiyet kazanması için TİKA'ya yapılacak başvuru süreci başlatıldı. Bu doğrultuda TİKA Başkanı Serkan Kayalar tarafından görevlendirilen Dış İlişkiler ve Ortaklıklar Daire Başkanı Uğur Tanyeli ile bir görüşme gerçekleştirildi ve proje koordinasyonundan TİKA adına Elif Şifa Tanrıver sorumlu oldu. Prof. Dr. Tanıl Kendirli'nin Uğur Tanyeli ve Elif Şifa Tanrıver ile yürüttüğü ortak çalışmalar neticesinde, projenin hayata geçirilmesi için gerekli yol haritası belirlendi ve resmi proje başvuru formu Ekim 2023'te Prof. Dr. Kendirli tarafından TİKA'ya sunuldu.

Kasım ayı itibarıyla projenin Gambiya ayağındaki organizasyonları yönetmek üzere, bölgeyi yakından tanıyan ve yerel dinamiklere hakimiyetiyle dikkat çeken Şule Bayar ile irtibata geçildi. Yapılan görüşmelerde Şule Hanım'ın bölgeye olan adaptasyonu ve özverisi, projenin saha planlaması için güçlü bir güven zemini oluşturdu. Eğitimin gerçekleştirileceği merkez olarak Banjul'da bulunan ve ülkenin tek eğitim araştırma hastanesi olan Sir Edward Francis Small Teaching Hospital belirlendi.

Sürecin diplomatik ve operasyonel hazırlıkları kapsamında; Şule Bayar ve Gambiya Sağlık Bakanlığı Sekreteri Fatoumata Komma ile Prof. Dr. Tanıl Kendirli arasında yürütülen görüşmeler olumlu sonuçlandı. Tüm bu hazırlıkların neticesinde, "Gambiya Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesi"ni hayata geçirmek üzere; Ankara Üniversitesinden 6 öğretim üyesi ve TİKA temsilcisi Elif Şifa Tanrıver'den oluşan heyetin 5-12 Şubat 2024 tarihlerinde Gambiya'ya gitmesi kararlaştırıldı.

PROJENİN İÇERİĞİ

Projenin temel amacı, dünya ortalamasının oldukça üzerinde seyreden anne ve bebek ölümlerinin azaltılmasıydı. Bu nedenle yapılacak eğitimin sahaya yansıması ve etkin olması öncelikli hedef olarak belirlendi. Ankara Üniversitesi öğretim üyelerinin akademik kimliği doğrultusunda; eğitim ve bilginin merkezde olduğu, sahada aktif hizmet veren doktor ve hemşirelere ulaşılan bir model benimsendi. Ayrıca yöneticilere projenin etkinliği gösterildi ve sürece katılımları sağlandı.

Bu anlayışla projenin geliştirilmesi ve uygulanması aşamasında; Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Necdet Ünüvar başkanlığında, Türkiye ve Gambiya'daki TİKA yönetimi, projede yer alan öğretim üyeleri, Gambiya Sağlık Bakanlığı ile Sir Edward Francis Small Teaching Hospital yöneticileri ve doktorlarıyla birlikte hareket edildi. Bu kapsamda hem Türkiye'deki taraflar hem de Gambiya'daki ekiplerle yüz yüze ve çevrimiçi ardışık toplantılar yapıldı.

Kasım 2024'te Cebeci Hastanesi Başhekimliğinde bir araya gelen Prof. Dr. Tanıl Kendirli, Prof. Dr. Ergin Çiftçi, Prof. Dr. Ömer Erdeve, Prof. Dr. Salih Taşkın, Doç. Dr. Gülşah Aynaoğlu Yıldız ve Dr. Öğretim Üyesi Cemal Koçak, projenin bilimsel içeriğine son halini verdiler.

Edward Francis Small Teaching Hospital bünyesinde ve Sağlık Bakanlığında görev yapan Kadın Hastalıkları ve Doğum Uzmanı Dr. Mustapha Bittaye ile kurulan temaslar sonucunda eğitim programı oluşturuldu. Bu aşamadan sonra Ankara Üniversitesi, Gambiya Sağlık Bakanlığı ve Gambiya Üniversitesi arasında ortak bir protokol geliştirildi. Hazırlanan protokol, tüm tarafların imzasıyla hayata geçirildi.

5-9 Şubat 2024 Tarihleri Arasında Uygulanan Gambiya Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesi'nin Bilimsel Programı

Time	MONDAY	TUESDAY	WEDNESDAY	THURSDAY	FRIDAY
09:00-12:00	Surgical room-Clinical Benchmark Visiting				
12:00-13:00	Lunch Break				
13:00-13:45	Fertility and Mortality Indicators *Cemal Koçak*	Postpartum hemorrhage *Salih Taşkın*	Fluid Theraphy in children *Tanıl Kendirli*	Care of a preterm infant *Ömer Erdeve*	Preeclampsia, cardiac disease during pregnancy and thromboembolism *Gülşah Yıldız*
13:45-14:30	The follow up of normal pregnancy *Gülşah Yıldız*	The Assessment of Critically ill Child *Tanıl Kendirli*	Neonatalsepsis *Ömer Erdeve*	Lower respiratory tract infections in children. *Ergin Çiftçi*	Shock states in children *Tanıl Kendirli*
14:30-15:00	Break				
15:00-15:30	Prevention, screening and early diagnosis of gynecologic cancers *Salih Taşkın*	Prevention of preterm delivery *Salih Taşkın*	Safe Motherhood *Cemal Koçak*	Pediatric Basic and Advanced Life Support *Tanıl Kendirli*	Meningitis and encephalitis in children. *Ergin Çiftçi*
15:30-16:00	Neonatal resussicitation in the delivery room with hands-on practice *Ömer Erdeve*	Acute gastroenteritis in children. *Ergin Çiftçi*	Exanthematous infectious diseases in children. *Ergin Çiftçi*	Management of perinatal asphyxia *Ömer Erdeve*	Multiple traua in children *Tanıl Kendirli*
16:00-17:00	The Day Evaluation				

AFRİKA ZİYARETİ ÖNCESİ EKİBİN SAĞLIK TEDBİRLERİ

Afrika ülkelerine seyahat edecek tüm bireyler için hem Gambiya Sağlık Bakanlığının hem de T.C. Sağlık Bakanlığının belirli aşı ve profilaktik ilaç önerileri mevcuttu. Bu süreçte T.C. Sağlık Bakanlığı Türkiye Hudut ve Sahiller Sağlık Genel Müdürlüğü ilgili birim olarak görev yaptı; Ankara'daki uygulama sorumluluğu ise Anıttepe'deki Aile Sağlığı Merkezine verildi. Projede yer alan tüm öğretim üyeleri bireysel randevularını alarak bu merkezde sarı humma ve Neisseria Meningitis aşılarını tek doz olarak yaptırdı.

Ayrıca sıtmadan korunma amacıyla profilaktik oral tablet olarak klorokin veya meflokin kullanımı önerildi ve tüm hocalara tercih ettikleri ilaçlar ücretsiz olarak teslim edildi. Meflokin kullanımı için; seyahatten bir hafta önce başlanması, Afrika'da bulunulan süre boyunca devam edilmesi ve döndükten sonraki süreyi kapsayacak şekilde belirli aralıklarla alınması yönünde tavsiyede bulunuldu.

PROJENİN BİRİNCİ AŞAMASI

Projenin ilk basamağı olan yüz yüze dersler ve vizitlerden oluşan eğitimin gerçekleştirilmesi amacıyla, 4 Şubat 2024 Pazar günü Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesinden altı öğretim üyesi ve TİKA Başkanlığı'ndan Elif Şifa Tanrıver ile birlikte yola çıkıldı. Ankara'dan İstanbul Havalimanına geçildi; buradan Türk Hava Yolları uçağıyla İstanbul'dan Banjul'a hareket edildi.

Heyetin Türkiye'den ayrılırken İstanbul Havaalanından yaptığı bir sosyal medya paylaşımı.

Heyetteki hocalar bu seyahatte ilk kez farklı bir tecrübe yaşadı. İstanbul'dan doğrudan Banjul'a uçulacağı düşünülürken, yaklaşık yedi saatlik yolculuğun ardından uçak, Batı Afrika'da yer alan Moritanya İslam Cumhuriyeti'nin başkenti Nuakşot'a indi. Uçak neredeyse tamamen doluyken yolcuların %80'i burada indi; ardından Banjul'a gidecek yeni yolcular uçağa bindi. Yaklaşık iki saat süren bu bekleme sırasında, güvenlik gerekçesiyle uçaktaki yolcuların dışarı çıkmasına izin verilmedi. Uçak yeni yolcularını aldıktan sonra tekrar havalandı ve iki saatlik bir uçuşun ardından Banjul'a ulaştı.

4 Şubat Pazar günü, saat 19.00 sularında Banjul'a iniş yapıldı. Yolcular uçaktan indiği anda Afrika'nın sıcak havasıyla karşılaştı; mevsim şubat olmasına rağmen akşam saatlerinde sıcaklık 30°C civarındaydı. Kontrollerin ardından heyeti, TİKA Gambiya Koordinatörü Şule Bayar ve eşi Mehmet Bayar karşıladı. Ayrıca Gambiya Sağlık Bakanlığından proje Koordinatörü Fatoumato Komma ile Kadın Doğum Uzmanı Abdoulei Keita da karşılama ekibinde yer aldı.

İlk Gün (5 Şubat 2024, Pazartesi)

Heyet, programın ilk gününde Gambiya Sağlık Bakanlığını ziyaret etti. Ancak karşılaşılan manzara heyet üyelerini oldukça şaşırttı. Bakanlık binası oldukça küçüktü ve girişin hemen sağ tarafında bir çöp yığını göze çarpıyordu. Bahçedeki küçük bir güvenlik noktası dışında herhangi bir önlem bulunmuyordu. Bakanlık katı olan birinci kata çıkıldığında ise Fatoumato Hanım dışında kimseyle karşılaşılamadı. Bakan ve yardımcılarının toplantıda olması nedeniyle önemli bir görüşme gerçekleştirilemedi. Bunun üzerine heyet, kursun açılış programına katılmak üzere Sağlık Bakanlığından ayrıldı.

Heyetin Gambiya Sağlık Bakanlığı ziyareti

Açılış Töreni

Açılış töreni için Gambiya'nın tek eğitim ve araştırma hastanesi olan Edward Francis Small Teaching Hospital'a geçildi. Tören, hastane bünyesinde Gambiya Üniversitesi Tıp Fakültesi öğrencilerinin eğitim gördüğü bir sınıfta düzenlenecekti. Heyet hastaneye vardığında, girişten itibaren ekibi sarsan ve hayrete düşüren manzaralarla karşılaşıldı. Hastanenin girişinde ve bahçesinde kanalizasyon suları açıktan akıyordu. Her şey oldukça eski, bakımsız ve harap bir haldeydi. Bekleme alanlarındaki hastaların çoğunlukla yerlerde oturduğu dikkat çekti.

Açılış töreninde söz alan konuşmacılar ve sonrasında çekilen toplu fotoğraf.

Törene Gambiya Büyükelçisi Tolga Bermek, TİKA Gambiya Temsilcisi Şule Bayar, Gambiya Sağlık Bakan Yardımcısı ve Edward Francis Small Teaching Hospital Başhekimi katıldı. Açılışta söz alan konuşmacılar, Ankara Üniversitesi tarafından geliştirilen ve TİKA Başkanlığı tarafından desteklenen "Gambiya Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesi"nin önemine değindi. Konuşmalarda, Türkiye'nin ve Ankara Üniversitesinin Gambiya'ya verdiği değer vurgulandı. Ayrıca, dünya ortalamasının oldukça üzerinde seyreden anne ve bebek ölümlerini azaltmak amacıyla bilgi ve deneyim paylaşımında bulunulacağı, yapılacak gözlemlerle sürecin daha ileriye nasıl taşınabileceği ifade edildi.

Gambiya TV'ye Prof. Dr. Tanıl Kendirli ile Prof. Dr. Ömer Erdeve proje hakkında röportaj verdiler.

İlk Ders

Ankara Üniversitesi Halk Sağlığı Anabilim Dalından Dr. Öğretim Üyesi Cemal Koçak tarafından "Fertility and Mortality Indicators" isimli ilk ders verildi.

İlk dersin ardından öğretim üyeleri, her gün öğleden sonraları belirtilen saat ve tarihlerde teorik eğitimlerini verdi. Sabah saatlerinde ise yenidoğan yoğun bakım, çocuk acil, genel pediatri ve kadın hastalıkları ve doğum servislerinde vizitler yapıldı. Bu ziyaretler sırasında alanlarda saptanan sorunlar tek tek kayıt altına alındı. Hocaların ders anlatımları ile hastane servisleri, ameliyathane, yenidoğan yoğun bakım, çocuk acil ve polikliniklerde gerçekleştirdikleri alan ziyaretlerine ait fotoğraflar yer almaktadır.

The Follow up of Normal Pregnancy

TİKA

Banjul'de kurs devam ederken günümüz teknolojisinin tüm güzellikleriyle Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Yoğun Bakımda çalışan doktorların Prof. Dr. Tanıl Kendirli'ye destek ve sevgilerini gönderdikleri bir paylaşım anı.

Hastanede Hasta Vizitleri ve Alan Ziyaretleri

Edward Francis Small Teaching Hospital'da sabah 09.00 ile 12.00 saatleri arasında hem alan ziyaretleri gerçekleştirildi hem de hastalar değerlendirilerek ekiplerle eğitim vizitleri yapıldı. Bu süreçte hastane yönetiminden ve ailelerden izin alınarak çekilen fotoğraflar okuyucularla paylaşıldı. Karşılaşılan bu görüntüler heyet üyelerini derinden etkiledi; hocalarımız, aradan geçen iki yıla rağmen bu anların üzerlerindeki etkisinin hâlâ sürdüğünü ifade etti.

IRKEY
AND TOURISM
KA

Eğitimin Birinci Basamağının Kapanış Töreni

(9 Şubat 2024, Cuma)

Kursun kapanış töreni, 9 Şubat cuma günü hastanede son üç gündür eğitim verilen toplantı salonunda yapıldı. Tören, beklenenin çok ötesinde bir atmosferde gerçekleşti. Heyet üyeleri, o gün Gambiya kültürüne dair ilk kez tanık oldukları bazı kavramları öğrenme fırsatı buldu. Bunlardan ilki, Gambiya'da Cuma günlerinin yarım gün olması ve tüm resmi dairelerin saat 12.00'den itibaren kapanmasıydı. Bir diğeri ise heyeti oldukça etkileyen, herkesin Cuma gününe özel temiz, renkli ve adeta bir bayram günündeymişçesine özenli kıyafetler giymesiydi; Bu durumun heyete özel bir hazırlık değil, yerel bir gelenek olduğu öğrenildi.

Kapanış törenine Gambiya Sağlık Bakan Yardımcısı Uzm. Dr. Mustapha Bittaye, TİKA Koordinatörü Şule Bayar, Gambiya Sağlık Bakanlığı Proje Koordinatörü Fatoumatta Koma, Hastane Başhekimi ve Pediatri Eğitim Sorumlusu Neonatolog Prof. Dr. Augusta Eneh katıldı.

Törende katılımcılara belgeleri takdim edildi ve kurs hakkındaki görüşleri alındı. Dile getirilen son derece olumlu geri bildirimler, ülkemiz ve üniversitemiz adına heyeti hem mutlu etti hem de onurlandırdı.

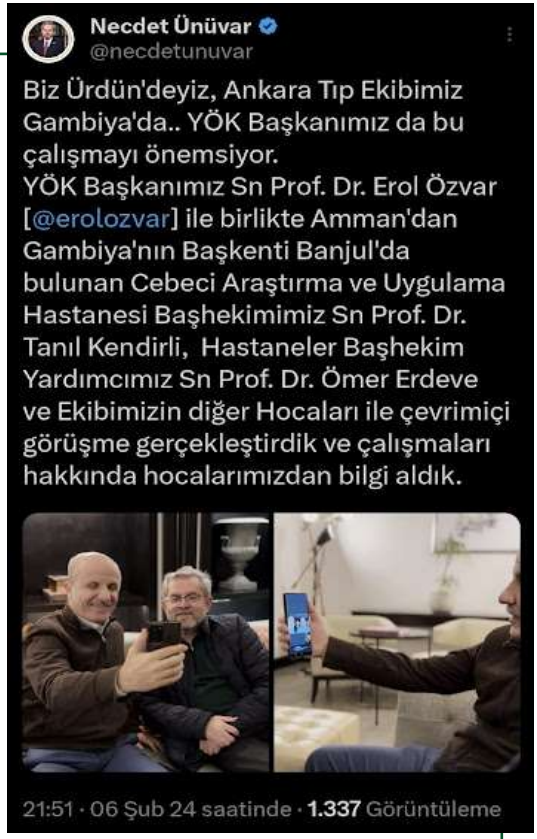

Kursun kapanış törenine ait fotoğraflar

GAMBİYA'DAKİ ZİYARETLER VE SOSYAL FAALİYETLER

Kursun ikinci günü akşamı, Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Necdet Ünüvar ve Yükseköğretim Kurulu (YÖK) Başkanı Prof. Dr. Erol Özvar, resmi bir program için bulundukları Ürdün'den ekibe destek vermek ve bilgi almak amacıyla görüntülü bir görüşme gerçekleştirdi. Yükseköğretim Kurulu Başkanı Özvar'ın Ürdün ziyareti kapsamında gerçekleşen bu temas oldukça verimli geçti. Prof. Dr. Necdet Ünüvar, projeye duyulan güveni ve desteği vurgulayan bu anlamlı görüşmeyi X (Twitter) platformundaki hesabından paylaştı.

YÖK Başkanı Prof. Dr. Erol Özvar ve Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Necdet Ünüvar'ın Ürdün'den heyetle yaptığı görüntülü telefon görüşmesi

Gambiya Büyükelçisi Tolga Bermek, 7 Şubat Çarşamba akşamı Gambiya Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesi'nde görev alan altı öğretim üyesi ile TİKA temsilcileri Şule Bayar ve Elif Şifa Tanrıver onuruna bir akşam yemeği programı düzenledi. Yemek sırasında Rektör Prof. Dr. Necdet Ünüvar'ı arayan Büyükelçi Bermek; Türkiye adına Ankara Üniversitesi tarafından Gambiya'da yürütülen bu projenin taşıdığı büyük önemi vurguladı. Böylesine anlamlı bir çalışmadan duyduğu gururu ve mutluluğu dile getirerek Rektör Ünüvar'a teşekkürlerini iletti.

Gambiya Büyükelçimiz Tolga Bermek'in Prof. Dr. Necdet Ünüvar'ı arayarak teşekkür ettiği anlar

Heyetin Gambiya Büyükelçiliğimizi Ziyareti

8 Şubat Perşembe günü derslerin tamamlanmasının ardından heyet, Gambiya Büyükelçiliğine bir nezaket ziyareti gerçekleştirdi. Bu ziyaret, projenin hazırlık aşamasından açılış törenine kadar uzanan süreçteki destekleri ve sergilenen ev sahipliği için bir teşekkür niteliği taşıyordu. Gambiya'daki görev süresinin dördüncü yılında olan Büyükelçi Tolga Bermek, Türkiye'yi bu ülkede temsil etmekten duyduğu mutluluk ve onuru dile getirdi. Heyet, sağlanan imkânlar ve gösterilen yakın ilgi için kendisine şükranlarını sunarak Türkiye'den getirdikleri yöresel hediyeleri takdim etti.

Heyetin TİKA Başkanlığı Gambiya Koordinatörlüğünü Ziyareti

Heyet, Gambiya Sağlık Bakanı Dr. Ahmadou Lamin Samateh'i, programının uygunluğu doğrultusunda 9 Şubat 2024 Cuma sabahı makamında ziyaret etti. Görüşmede Sağlık Bakanı Samateh; projenin bu denli hızlı, samimi ve başarılı bir şekilde hayata geçirilmesinden dolayı Türkiye Cumhuriyeti'ne, TİKA Başkanlığına ve Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Necdet Ünüvar'a teşekkürlerini sundu.

Heyetin Gambiya Sağlık Bakanını Ziyareti

Bakan Samateh, heyet üyelerine Gambiya'ya gelerek sergiledikleri örnek yaklaşımdan ve anne ve bebek ölümlerini azaltacak bu projenin ilk ayağını başarıyla tamamlamalarından ötürü şükranlarını dile getirdi. Ülke olarak duydukları minneti vurgulayan Samateh, projenin ikinci aşamasının da kritik öneme sahip olduğunu belirterek bu sürecin gerçekleşmesi için bakanlık olarak her türlü desteği sağlayacaklarını ifade etti.

Sosyal Faaliyetler

Bilimsel program 9 Şubat Cuma günü tamamlandı ancak Banjul'dan İstanbul'a dönüş uçuşu 11 Şubat 2024 Pazar günüydü. Bu durum, heyetin Cumartesi gününü değerlendirmesine olanak sağladı. 10 Şubat 2024 tarihinde şehir turu yapıldı; maymun ve timsah parkları ziyaret edildi. Bu geziler sırasında, TİKA'nın Banjul'da hem insanların hem de doğadaki canlıların hayatına dokunan anlamlı hizmetleri yerinde görüldü. Şahit olunan bu projeler, heyet üyelerinde tarif edilemez bir onur ve mutluluk duygusu uyandırdı.

11 Şubat Pazar günü öğleden sonra heyet konakladığı otelden ayrıldı ve akşam saat 19.00'da Banjul'dan ayrıldı. Dönüş yolculuğunda Banjul'dan doğrudan İstanbul Havalimanına uçuldu ve herhangi bir aksaklık yaşanmadı. Ekip, pazartesi sabah saat 10.00 sularında Ankara'ya döndü.

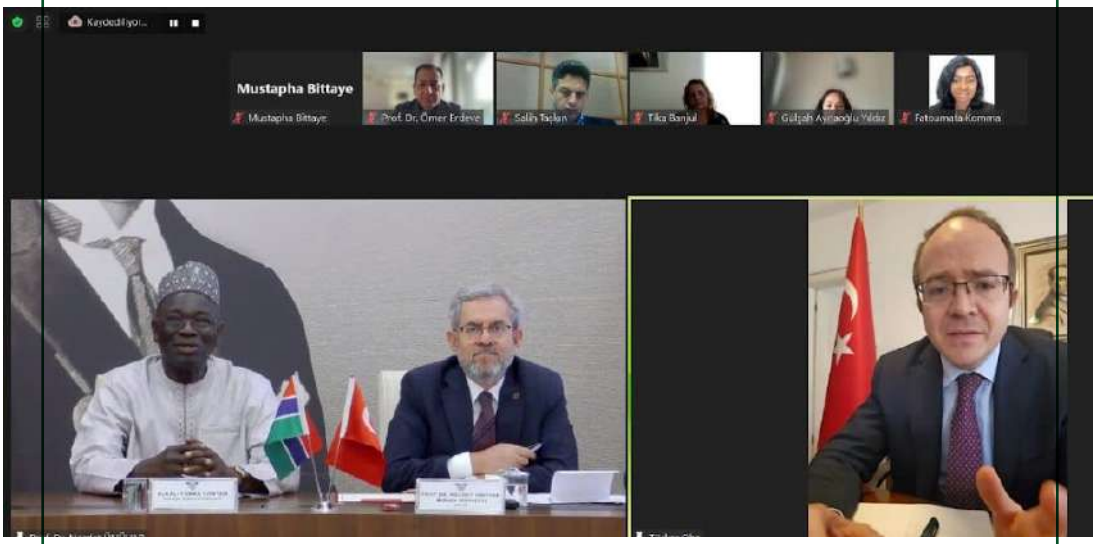

TÜRKİYE'YE DÖNÜŞ VE DEĞERLENDİRME

Ankara Üniversitesi Gambiya Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesi kapsamında Gambiya'da görev yapan öğretim üyeleri, dönüşlerinin ardından 16 Şubat 2024 tarihinde Rektörlük Toplantı Salonu'nda düzenlenen değerlendirme toplantısında bir araya geldi. Toplantıda Prof. Dr. Necdet Ünüvar, projenin Gambiya'daki ilk uygulama sürecini değerlendirerek elde edilen sonuçlar ve izlenecek yol haritası hakkında bilgi verdi. Toplantıya Gambiya'nın Ankara Büyükelçisi Sayın Alkali Fanka Conteh ve heyeti, TİKA Dış İlişkiler ve Ortaklıklar Daire Başkanı Uğur Tanyeli ve yöneticileri ile Gambiya'daki temsilciler çevrimiçi olarak katıldı. Heyet adına Prof. Dr. Tanıl Kendirli, Prof. Dr. Necdet Ünüvar'a kapsamlı bir sunum yaparak saha gözlemlerini ve sonuçlarını içeren bir rapor hazırlayarak sundu.

Mustapha Bittaye
Mustapha Bittaye
Prof. Dr. Ömer Erdeve
Salih Taşlan
Tika Banjul
Gülşah Ayvazoğlu Yıldız
Fatoumata Komma

Ankara Üniversitesi Gambiya Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesi Raporu

Projenin 2. Aşamasına Geçişin Planlanması ve Uygulanması

Projenin birinci aşaması tamamlanıp Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Necdet Ünüvar'a sunulduktan sonra, sürecin nasıl ilerleyeceği netleşmeye başladı. Daha önceden planlandığı üzere, vakit kaybetmeden projenin ikinci aşamasına geçilmesine karar verildi. Ayrıca üçüncü aşama olan teknik ve tıbbi altyapı eksikliklerinin saptanması, TİKA'ya iletilmesi ve temini konusundaki çalışmalara da başlandı.

Bu süreçte elde edilen tüm bilgi ve raporlar, TİKA Dış İlişkiler ve Ortaklıklar Dairesi Başkanlığına iletildi. Daire Başkanı Uğur Tanyeli, projenin her aşamasında süreci titizlikle yöneten ve projeye büyük ilgi gösteren bir yönetici olarak öne çıktı.

İkinci aşamaya geçiş için Gambiya'dan gelecek ekibin kapsamı ve takvimi belirlendi. TİKA Gambiya Koordinatörü Şule Bayar, Gambiya Sağlık Bakanlığı Koordinatörü Fatoumatta Koma ve TİKA Dış İlişkiler ve Ortaklıklar Daire Başkanı Uğur Tanyeli ile yapılan görüşmeler neticesinde; yaz döneminde Ankara'ya gelecek heyet netleşti. Kurs süresince motivasyonu ve öğrenme kapasitesi yüksek olduğu gözlemlenen, Fatoumatta Koma'nın da eşlik edeceği doktor ve hemşirelerden oluşan 15 kişilik grubun, iki hafta boyunca Ankara Üniversitesi Hastanelerinin Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları ile Kadın Sağlığı ve Hastalıkları bölümlerinde gözlemci olarak bulunmalarına karar verildi.

Bu gelişmeler yaşanırken, T.C. Dışişleri Bakanlığı Yurt Dışı Tanıtım ve Kültürel İşler (KÜGY) Genel Müdürlüğü tarafından anlamlı bir adım atıldı. Dışişleri Bakanı adına Genel Müdür Yardımcısı Osman İlhan Şener imzasıyla 14 Şubat 2024 tarihinde; Yükseköğretim Kurulu Uluslararası İlişkiler Daire Başkanlığı, Ankara Üniversitesi Rektörlüğü, TİKA Dış İlişkiler ve Ortaklıklar Dairesi Başkanlığı ve AFBY Batı Afrika Genel Müdür Yardımcılığına bir bilgilendirme ve tebrik yazısı gönderildi. Bu takdir yazısı, Ankara Üniversitesi ailesi olarak bizleri hem çok mutlu etti hem de onurlandırdı.

T.C.
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
Yurtdışı Tanıtım ve Kültürel İşler Genel Müdürlüğü

Sayı : E-46373548-160.10-37535391 14.02.2024
Konu : "Ankara Üniversitesi- Gambiya Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesi" / Ankara Üniversitesi öğretim görevlilerinin Gambiya ziyareti

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi: 07.07.2023 tarihli ve E-2023/46373548/36294053 sayılı yazımız.

Banjul Büyükelçiliğimizden alınan yazıda,

-24-25 Temmuz 2023 tarihlerinde Banjul'da gerçekleştirilen Türkiye-Gambiya Yükseköğretim Teknik Komitesi Toplantısına (İlgi) katılan heyetimizin Cumhurbaşkanı Adama Barrow tarafından kabulü sırasında heyet üyelerimizden Ankara Üniversitesi (A.Ü.) Rektörü Sayın Prof. Dr. Necdet Ünüvar'ın, Gambiya'daki anne-bebek ölüm oranlarının asgarî seviyeye indirilmesi ve Gambiya'daki hastanelerin personelinin bu alanda eğitimi konusunda Ankara Üniversitesi'nin işbirliğine hazır olduğunu belirttiği, Prof. Ünüvar'ın bu projesini bilahare başbaşa görüştüğü Gambiya Sağlık Bakanı Dr. Ahmadou Lamin Samateh ile de paylaştığı,

-Anılan projeyi hayata geçirmek üzere, Ankara Üniversitesi (A.Ü.) Tıp Fakültesi Cebeci Araştırma ve Uygulama Hastanesi Başhekimi Prof. Dr. Tanıl Kendirli başkanlığında öğretim görevlilerinden oluşan bir heyetimizin, TİKA Banjul Program Koordinasyon Ofisi'nin işbirliğiyle Gambiya'nın en büyük hastanesi "Edward Francis Small Teaching Hospital"de 5-9 Şubat tarihleri arasında teorik, pratik ve hasta vizitlerinden oluşan beş günlük yoğun bir eğitim programı uyguladığı,

-Sözkonusu eğitim programının 5 Şubat 2024 tarihindeki açılış törenine Büyükelçiliğimizce de iştirak edilerek bir konuşma yapıldığı,

-A.Ü. Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı'ndan üç, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı'ndan iki ve Halk Sağlığı Anabilim Dalı'ndan bir öğretim üyesinden oluşan heyetimizin ilişikteki program çerçevesinde Gambiyalı 30 sağlık personeline vermiş olduğu eğitim, Gambiya'da anne-çocuk sağlığı alanında bilinç düzeyini arttırmak, ülkemizin deneyimlerini paylaşmak ve Gambiya'nın sağlık sorunlarını yerinde tespit etmek bakımından büyük yarar sağladığı bildirilmektedir.

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Belge Doğrulama Kodu:c765dd84-d3eb-41c8-a9fc-b23141cbd70e Belge Doğrulama Adresi:https://www.turkiye.gov.tr/disisleri-bakanligi-ebys

T.C. Dışişleri Bakanlığı, Doktor Sadık Ahmet Caddesi No: 8 Balgat 06100
Ankara / Türkiye
Telefon: 0 (312) 292 10 00
E-posta:
İnternet Adresi: http://www.mfa.gov.tr
Kep Adresi:disisleribakanligi@hs01.kep.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Necip Salih YARIŞ
Telefon:
E-posta:salih.yaris@mfa.gov.tr

Saygılarımla arzederim.

Osman İlhan ŞENER
Bakan a.
Genel Müdür Yardımcısı
KÜGY

PROJENİN 1. AŞAMASINDA BASINDA ÇIKAN HABERLER

Gambiya Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projemizin iki önemli bilimsel yayını oldu. Yayınlarımızın künyesi ve özetleri aşağıda sırasıyla verilmiştir.

Halk Sağlığı Araştırma ve Uygulamaları Dergisi 2024; 2(3):148-158 **doi: 10.5281/zenodo.14611240**

HALK SAĞLIĞI ARAŞTIRMA VE UYGULAMALARI DERGİSİ

www.hasaud.com

SAHA UYGULAMALARI

Gambiya'da Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesi

Maternal and Infant Health Protection Project in The Gambia

Tanıl Kendirli[1], Cemal Koçak[2], Ömer Erdeve[3], Augusta Eneh[4], Abdoulie Keita[5], Gülşah Aynaoğlu Yıldız[6], Salih Taşkın[7], Ergin Çiftçi[8], Elif Şifa Tanrıver[9], Uğur Tanyeli[10], Halil Özdemir[11], Mustapha Bittaye[12], Necdet Ünüvar[13]

[1] Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Çocuk Yoğun Bakım Bilim Dalı, Ankara, Türkiye, ORCID: 0000-0001-9458-2803
[2] Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Epidemiyoloji Bilim Dalı, Ankara, Türkiye, ORCID: 0000-0003-4799-5669
[3] Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Neonataloji Bilim Dalı, Ankara, Türkiye, ORCID: 0000-0002-3193-0812
[4] Edward Francis Small Eğitim Hastanesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Neonatoloji Bilim Dalı, Banjul, Gambiya, ORCID: 0000-0003-2665-956X
[5] Edward Francis Small Eğitim Hastanesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı, Banjul, Gambiya, ORCID: 0009-0008-4137-0012
[6] Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye, ORCID: 0000-0002-3283-7783
[7] Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye, ORCID: 0000-0002-9651-2224
[8] Prof. Dr., Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Çocuk Enfeksiyon Hastalıkları Bilim Dalı, Ankara, Türkiye
[9] Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Ankara, Türkiye, ORCID: 0009-0000-7311-4090
[10] Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Ankara, Türkiye, ORCID: 0000-0003-4189-4509
[11] Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Çocuk Enfeksiyon Hastalıkları Bilim Dalı, Ankara, Türkiye, ORCID: 0000-0002-7318-1688
[12] Edward Francis Small Eğitim Hastanesi, Başhekimlik, Banjul, Gambiya, ORCID: 0000-0003-4537-5060
[13] Ankara Üniversitesi, Rektörlük Ofisi, Ankara, Türkiye, ORCID: 0000-0002-5324-8603

ÖZET

Gambiya'nın yüksek anne ve çocuk ölümleri açısından temel sorunları; sağlık tesislerinin yetersizliği, sağlık çalışanı sayısının azlığı, gebelik takibinin yetersizliği ve evde doğumlardır. DSÖ'ye göre; bebek ölüm hızı bin canlı doğumda 34,0, yenidoğan ölüm hızı ise binde 25,3'tür. Ölü doğum hızı bin doğumda 21,0, en az 4 kez doğum öncesi bakım alma sıklığı ise %78,5'tir. Anne ölüm oranı her yüzbin doğumda 458,2'dir. Hemşire/ebe sayısı onbin kişi başına 8,9'dur. Gambiya'nın başkenti Banjul'daki Edward Francis Small Eğitim Hastanesi'nde 5-9 Şubat 2024 tarihleri arasında doktor, hemşire ve ebelerden oluşan 30 kişiye eğitim kursu verildi. Ayrıca doğumhane, yenidoğan yoğun bakım ünitesi, pediatrik acil ünitelerinde ziyaretler yapıldı. Eğitimin ikinci ayağı 29 Temmuz-9 Ağustos 2024 tarihleri arasında Ankara Üniversitesi Cebeci Hastanesi'nde, Gambiya'dan gelen 14 kursiyerin katılımıyla gerçekleştirildi. Ülkemizdeki eğitim; poliklinik, yataklı servisler, doğumhane, ameliyathane, acil servis gibi alanlarda hasta bakımı gibi daha çok pratik uygulamalara yönelik yapıldı. Bu raporda; tespit ettiğimiz sağlık sorunlarını ve diğer sorunları, eğitim programını ve önerilerilerimizi anlattık. Her yıl eğitim programı yapmayı, ölüm hızları gibi sağlık kalitesi parametrelerini izlemeyi planladık. Projemizin ana hedefi anne, yenidoğan ve bebek ölümlerini azaltmaktır. Bunun sadece kısa bir eğitim programı olamayacağını, aynı zamanda altyapı, tıbbi ekipman ve insan gücü ile desteklenmesi gerektiğini biliyoruz.

Anahtar Kelimeler: Gambiya, Yenidoğan ve bebek ölümleri, Anne ölümleri, Doğum öncesi bakım, Bir sağlık tesisinde veya nitelikli sağlık personeli tarafından gerçekleşen doğum sıklığı

ABSTRACT

The main problems of Gambia in terms of high mother and children mortality are insufficient healthcare facilities, low number of healthcare professionals, inadequate pregnancy follow-up, delivery at home. According to WHO; infant mortality rate was 34.0, neonatal mortality rate was 25.3 per 1000 live births. Stillbirth rate was 21.0 per 1000 births, the frequency of receiving at least 4 antenatal care was 78.5%. The maternal mortality rate was 458.2 per 100000 births. The number of nurses/midwives was 8.9 per 10000 people. A training course for 30 doctors, nurses and midvives was given at the Edward Francis Small Teaching Hospital in Banjul, the capital of The Gambia, between February 5-9, 2024. In addition, visits were made to the delivery room, neonatal intensive care unit and pediatric emergency units. The second part of the training was held with the participation of 14 trainees at Ankara University Cebeci Hospital between July 29-August 9, 2024. The training in our country was mostly focused on practical procedures such as patient care in areas such as out-patient and in-patient clinics, delivery rooms, operating rooms, and emergency rooms. In this report, we described healthcare problems, training program, our determined problems, recommendations. We have planned to do training program

Geliş tarihi: 24.11.2024; Kabul tarihi: 06.01.2025
© Halk Sağlığı Araştırma ve Uygulamaları Dergisi, HASUDER tarafından yayınlanmaktadır. Telif Hakları HASUDER'e aittir.

Turkish Archives of Pediatrics

SCIENTIFIC LETTER
DOI: 10.5152/TurkArchPediatr.2025.25069

Strengthening Neonatal Respiratory Support in Low-Resource Settings: Lessons from Maternal and Child Health Project in the Gambia

Ömer Erdeve[1], Tanıl Kendirli[2], Necdet Ünüvar[3]

[1]Department of Pediatrics, Division of Neonatology, Ankara University School of Medicine, Ankara, Türkiye
[2]Department of Pediatrics, Division of Pediatric Intensive Care, Ankara University School of Medicine, Ankara, Türkiye
[3]Rector, Head of Maternal and Child Health Project-The Gambia, Ankara University, Ankara, Türkiye

Neonatal mortality remains a critical global health issue, particularly in low-resource settings such as The Gambia, where access to advanced neonatal care is limited. According to the World Health Organization, neonatal mortality in sub-Saharan Africa remains disproportionately high, with rates reaching 25 per 1000 live births, compared to 5 per 1000 live births in developed countries.[1] In contrast, Türkiye has significantly reduced its neonatal mortality rate through structured healthcare policies, improving from 31.5 per 1000 live births in 2002 to 9 per 1000 live births in 2019.[2]

Prematurity is one of the leading causes of neonatal mortality in The Gambia, largely due to respiratory distress syndrome and the unavailability of surfactant therapy.[3] The use of nasal continuous positive airway pressure (nCPAP) has been shown to be lifesaving for preterm infants, particularly in settings where surfactant is unavailable.[4] To address this challenge, affordable CPAP devices, improved antenatal corticosteroid administration, and neonatal healthcare worker training are essential interventions.

THE THREE-STEP APPROACH IN THE GAMBIA PROJECT

Step 1: On-Site Training and Infrastructure Assessment

Between February 5-9, 2024, a team of neonatologists, pediatric intensivists, and obstetricians provided training for 30 local healthcare providers, including neonatologists, pediatricians, and midwives. The curriculum included neonatal resuscitation training, perinatal asphyxia prevention strategies, respiratory care of newborns, including nCPAP application techniques, and basic infection control strategies in the neonatal intensive care unit (NICU). Additionally, an on-site assessment of neonatal intensive care infrastructure revealed critical shortages in oxygen delivery systems, CPAP devices, surfactant, and infection control protocols.[5]

Step 2: Advanced Clinical Training and Hands-on Practice in Türkiye

From July 29 to August 9, 2024, 14 Gambian healthcare professionals participated in an advanced neonatal care fellowship at Ankara University Hospital.[5] The training focused on:

- Hands-on experience in neonatal resuscitation and CPAP management.
- Optimized feeding protocols for preterm infants.
- Exposure to high-risk deliveries and mechanical ventilation protocols.
- Observation of neonatal transport and emergency stabilization procedures.

Step 3: Equipment Donation and Implementation of CPAP Therapy

Following training, efforts focused on equipping The Gambia's neonatal units with incubators, nCPAP, phototherapy devices, and infusion pumps.[6] Given that CPAP failure in preterm infants is significantly higher in settings where surfactant is unavailable (up to 44.1%),[7]

Corresponding author:
Ömer Erdeve
✉ omererdeve@yahoo.com
Received: March 10, 2025
Accepted: March 10, 2025
Publication Date: July 1, 2025

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Cite this article as: Erdeve Ö, Kendirli T, Ünüvar N. Strengthening neonatal respiratory support in low-resource settings: Lessons from maternal and child health project in the Gambia. *Turk Arch Pediatr.* 2025;60(4):438-439.

emphasis was placed on early CPAP initiation, oxygen titration, and antenatal corticosteroid use, and all staff were trained by our team.

Future Directions

To further reduce neonatal mortality in The Gambia, we propose the following targeted interventions:

1. Strengthening Neonatal Healthcare Education[8]

- Implement structured, continuous medical education (CME) programs for healthcare workers on neonatal resuscitation, CPAP management, and infection control.
- Develop training materials and guidelines tailored for low-resource settings, ensuring practical applications.

2. Improving Neonatal Feeding Practices[8]

- Exclusive breastfeeding and kangaroo mother care should be reinforced, as both improve neonatal weight gain, thermoregulation, and survival.
- Provide training on enteral feeding protocols, including the safe administration of expressed breast milk or donor milk in preterm infants.

3. Enhancing Infection Prevention and Control in NICUs[9]

- NICU-acquired infections significantly contribute to neonatal mortality.
- Strengthen hand hygiene practices, enforce antibiotic stewardship, and introduce cost-effective disinfection protocols.
- Improve waste management systems to reduce hospital-acquired infections.

4. Establishing a Post-discharge Follow-up Program[9]

- Develop structured follow-up programs for premature and high-risk neonates, integrating community healthcare workers into the post-discharge monitoring process.
- Provide guidance to caregivers on warning signs of complications, ensuring timely hospital readmission when necessary.

In conclusion, our experience in The Gambia highlights the crucial role of low-cost CPAP interventions in neonatal survival where surfactant therapy is unavailable. However, improving neonatal outcomes requires a multidisciplinary approach, including healthcare worker education, optimized neonatal feeding, strengthened infection control protocols, and structured post-discharge follow-up.[8,9] By integrating these strategies, we believe that significant improvements in neonatal survival can be achieved in The Gambia in the near future.

Data Availability Statement: The data that support the findings of this study are available on request from the corresponding author.

Ethics Committee Approval: N/A.

Informed Consent: N/A.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – Ö.E., T.K., N.Ü.; Design – Ö.E., T.K.; Supervision – T.K., N.Ü.; Resources – Ö.E., T.K.; Materials – Ö.E., T.K.; Data Collection and/or Processing – Ö.E., T.K.; Analysis and/or Interpretation – Ö.E., T.K., N.Ü.; Literature Search – Ö.E., T.K.; Writing – Ö.E.; Critical Review – N.Ü.

Acknowledgments: The authors would like to extend their sincere gratitude to the Turkish Cooperation and Coordination Agency (TİKA) for its invaluable support in the Gambia Protecting Mother and Baby Health Project. Its contribution, including the provision of essential medical equipment and logistical support, has been instrumental in improving neonatal and maternal care in The Gambia. Without its dedication and commitment to global health initiatives, this project would not have been possible. The authors acknowledge its role in advancing sustainable healthcare solutions in resource-limited settings and appreciate its continued efforts to enhance maternal and child health outcomes worldwide.

Declaration of Interests: The authors have no conflicts of interest to declare.

Funding: This study received no funding.

REFERENCES

1. World Health Organization. *Neonatal Mortality Data*. 2023. Available at: https://www.who.int.
2. Turkish Ministry of Health. Infant Mortality Report. 2023. Available at: https://hsgm.saglik.gov.tr.
3. Leach A, McArdle TF, Banya WA, et al. Neonatal mortality in rural Gambia. *Ann Trop Paediatr*. 1999;19(1):33-43. [CrossRef]
4. Ekhaguere OA, Okonkwo IR, Batra M, Hedstrom AB. Respiratory distress syndrome management in low-resource settings. *Front Pediatr*. 2022;10:961509. [CrossRef]
5. Kendirli T, Koçak C, Erdeve Ö, et al. Maternal and Infant Health Protection Project in The Gambia. *Halk Sağlığı Araştırma Uygulamaları Derg*. 2024;2(3):148-158.
6. Ahn E, Perlman J, et al. Implementation of a novel CPAP system in a low-resource setting. *J Perinatol*. 2025;45(1):63-67. [CrossRef]
7. Abdallah Y, Mkony M, Noorani M, Moshiro R, Bakari M, Manji K. CPAP failure in preterm neonates with RDS in low-resource settings. *BMC Pediatr*. 2023;23(1):211. [CrossRef]
8. Lawn JE, Cousens S, Zupan J, Lancet Neonatal Survival Steering Team. 4 million neonatal deaths: when? Where? Why? *Lancet*. 2005;365(9462):891-900. [CrossRef]
9. Telfer M, Rowley JT, Walraven G. Experiences of mothers with antenatal, delivery and postpartum care in rural Gambia. *Afr J Reprod Health*. 2002;6(1):74-83. [CrossRef]

PROJENİN 2. AŞAMASI

Projenin ikinci aşaması için 29 Temmuz-12 Ağustos tarihlerini kapsayan iki haftalık bir süre belirlendi. Bu doğrultuda, 15 kişiden oluşan Gambiya heyeti, Türk Hava Yolları ile Banjul'dan İstanbul aktarmalı olarak Ankara'ya geldi. Gambiya ekibi, 27 Temmuz Cumartesi gecesi havalimanına iniş yaptı. Ekibi Prof. Dr. Tanıl Kendirli karşıladı; ardından heyet, üniversite tarafından sağlanan servis aracıyla konaklayacakları otele yerleştirildi.

Ekip pazar gününü dinlenerek ve Kurtuluş Parkının hemen yanında bulunan otelin etrafını ve Ankara'yı tanımak amacıyla küçük geziler yaparak geçirdiler

Ankara Üniversitesi Hastanelerinde ilk Gün

Gambiya'ya Türkiye'den giden eğitici ekip ve Gambiya Hastane yöneticileriyle belirlenen 15 kişilik ekip, gözlemci olarak hastanedeki çalışmalarına 29 Ağustos Pazartesi günü başladılar. Gelen ekibin isim listesi, meslekleri ve pozisyonları aşağıda liste olarak verilmiştir.

List of the Team to Türkiye

- Mrs Fatoumatta Koma: cordinator at the ministry;
- Dr Abdoulie Keita: Head of Department OBGYN,
- Prof. Augusta Eneh: Head Of Department paediatrics
- Ramatoulie bah: Metron OBGYN
- Aji Fatou Camara Jammeh: Metron Paediatrics
- Dr Abdou Gai: Paediatric resident
- Dr Mamadou Alieu Barry: resident paediatrics
- Dr Elen Kujabi: Resident Paediatrics
- Dr Sohna Joof: Resident OBGYN
- Dr Fatoumatta Tunkara: Resident OBGYN
- Satang Keita: Paediatrics Nurse
- Bintou beyai: Paediatric nurse
- Mariama Colley: Paediatric nurse
- Aji Fatou Jobe: Paediatric nurse
- Dr Iamon O beyai: Medical officer

Listede bulunan doktor ve hemşirelere bölümlerine ve eğitim durumlarına göre günlük eğitim programı düzenlendi. Gambiya'dan gelen gözlemcilerin isimleri, hangi bölümlere hangi günlerde gidecekleri verilmiştir.

GAMBIAN DOCTORS AND NURSES GROUPS

1	GROUP 1	DR. ABDOU GAI	Pediatric Resident	EFSTH
2		DR. MAMADOU ALIEU BARRY	Pediatric Resident	EFSTH
3	2	DR. LAMIN O BEYAI	Pediatric Medical Officer	KANIFING GENERAL HOSPITAL
4		DR. ELLEN KUJABI	Pediatric Resident	EFSTH
5	3	AJI FATOU CAMARA JAMMEH	Matron /Pediatric	EFSTH
6		BINTOU BEYAI	Pediatric Nurse	EFSTH
7		MARIAMA COLLEY	Pediatric Nurse	EFSTH
8	4	AJI FATOU JOBE	Pediatric Nurse	KANIFING GENERAL HOSPITAL
9		SATANG KEITA	Pediatric Nurse	EFSTH
11	5	DR. FATOUMATA TUNKARA	Obstetrics and Gynaecology Resident	EFSTH
12		DR. SOHNA JOOF	Obstetrics and Gynaecology Resident	EFSTH
10	6	RAMATOULIE BAH	Matron /Obstetrics and Gynaecology	EFSTH

ANKARA UNIVERSITY TRAINING PROGRAM

GROUPS	1	2	3	4	5	6
July 29-31	PEMS	NICU	PICU	PEMS	Delivery room	Delivery room
August 1-2	PICU	PID	PEMS	NICU	Delivery room	Delivery room
5-6	General policlinic	PICU	4.floor and dialysis	PICU	Operating room	Operating room
7-8	NICU	PEMS	NICU	Outpatient blood collection	Operating room	Operating room
9	PID	General Policlinic	Outpatient blood collection	4.floor and dialysis	Outpatient Policlinic	Outpatient Policlinic

PICU: Pediatric Intensive Care Unit
NICU: Neonatal Intensive Care Unit
PID: Pediatric Infectious Disease
PEMS: Pediatric Emergency Medicine S

Hoşgeldiniz Toplantısı

30 Temmuz 2024 Salı günü saat 11.00'de, Cebeci Hastanesi Başhekimlik binasında Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Necdet Ünüvar'ın ev sahipliğinde bir karşılama toplantısı düzenlendi. Toplantıya; Gambiya'nın Ankara Büyükelçisi Alkali Fanka Conteh, eğitim sürecinde Gambiya Büyükelçimiz olarak görev yapan Tolga Bermek, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Dekanı Prof. Dr. Zehra Aycan, TİKA Dış İlişkiler ve Ortaklıklar Daire Başkanı Uğur Tanyeli, proje üyeleri ve hastane yöneticileri katıldı.

Gambiya'dan gelen gözlemci ekip için düzenlenen ve oldukça sıcak bir atmosferde geçen törende, proje hakkında anlamlı konuşmalar yapıldı. Programın sonunda, bu özel günü ölümsüzleştirmek adına Başhekimlik binası önünde hep birlikte anı fotoğrafı çekildi.

Hastanede Gözlemci Olarak Çalışma Süreci

Gözlemci olarak programa katılan doktor ve hemşireler, ilk günden itibaren hastanenin klinik işleyişini yerinde gözlemleyerek vizitlere, ameliyatlara ve poliklinik hizmetlerine katılım sağlamıştır. Bunun yanı sıra kliniklerde gerçekleştirilen makale saatleri, olgu sunumları ve diğer eğitim faaliyetlerine iştirak ederek bilgi ve deneyimlerini artırmışlardır.

Oldukça başarılı geçen iki haftalık eğitim süreci boyunca katılımcılar, hem Türkiye'ye hem de Ankara Üniversitesi Hastanelerine hayran kaldıklarını her fırsatta dile getirdi. Bu süreçte görev yapan öğretim üyeleri, asistanlar, hemşireler ve yardımcı personelin kendilerine son derece yakın ilgi gösterdiğini belirttiler. Gambiya heyeti, gerek bilimsel paylaşımlar gerekse insani yaklaşımlarından dolayı başta Rektör Prof. Dr. Necdet Ünüvar olmak üzere tüm yöneticilere, doktorlara ve hemşirelere şükranlarını sundu.

Projenin 2. Aşamasının Kapanış Töreni

9 Ağustos 2024 Cuma günü, Ankara Üniversitesi Rektörlük Senato Salonunda Gambiya heyeti için kapanış töreni düzenlendi. Törene TİKA Başkan Yardımcısı Dr. Rahman Nurdun ve TİKA temsilcileri, Rektör Yardımcıları, Ankara Üniversitesi hastane yöneticileri ile projede görev alan öğretim üyeleri katıldı.

Törende konuşan Rektör Prof. Dr. Necdet Ünüvar, "Gambiya Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesi"nde gelinen noktadan ve kısa sürede elde edilen somut sonuçlardan duyduğu büyük mutluluk ve onuru dile getirdi. TİKA Başkan Yardımcısı Dr. Rahman Nurdun ise kurum olarak Ankara Üniversitesi ile yürütülen projeleri yakından takip ettiklerini, bu iş birliğini çok başarılı bulduklarını ve benzer projelere destek vermeye devam edeceklerini belirtti.

Sertifika töreninde belgelerini alan Gambiyalı doktor ve hemşireler; başta Rektör Prof. Dr. Necdet Ünüvar olmak üzere tüm üniversite yönetimine hem Gambiya'daki hem de Türkiye'deki eğitim sürecine emek veren hocalara ve hemşirelere şükranlarını sundu. Katılımcılar, projenin üçüncü aşaması olan altyapısal ve tıbbi malzeme desteği sürecinin de başarıyla sürmesi temennisinde bulundu. Oldukça duygusal ve anlamlı bir atmosferde geçen tören, tüm katılımcılara belgelerinin takdim edilmesiyle sona erdi.

ANNE VE BEBEK SAĞLIĞI
EĞİTİMİ SERTİFİKA TÖRENİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

ANNE VE BEBEK SAĞLIĞI
EĞİTİMİ SERTİFİKA TÖRENİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
1946
ANNE VE BEBEK SAĞLIĞI
EĞİTİMİ SERTİFİKA TÖRENİ

Veda Günü

11 Ağustos 2024 Pazar günü, Gambiya ekibi için veda günüydü. Sabah saatlerinde konakladıkları otelden ayrılan heyet üyeleri, Cebeci Hastanemize bir ziyaret gerçekleştirdi. Hastane bahçesinde Prof. Dr. Tanıl Kendirli'nin eşlik ettiği kısa bir gezintinin ve hep birlikte yenen yemeğin ardından hastaneden ayrıldılar.

Gambiya Sağlık Bakanlığı Tarafından Hazırlanan Bülten

Gambiya Sağlık Bakanlığı tarafından Gambiya heyetinin gözlemlerini ve Gambiya Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesini anlatan bir bülten yayınlandı. Bültenin kapağı aşağıdadır ve ayrıca bültene aşağıdaki karekod ile ulaşılabilmektedir.

PROJENİN 3. AŞAMASI

Projenin ikinci aşaması başarıyla tamamlandıktan sonra, ilk aşama sırasında Banjul Edward Francis Small Teaching Hospital'da, özellikle de yenidoğan yoğun bakım ünitesinde tespit edilen eksiklikler üzerine yoğunlaşıldı. Sağlık hizmeti sonuçlarını doğrudan etkileyeceği öngörülen tıbbi malzeme ve cihazların detaylı bir listesi oluşturuldu. Bu doğrultuda belirlenen tıbbi aletler ve temin edilmesi önerilen miktarlar aşağıda liste halinde sunuldu.

Gambiya için ihtiyaç listesi

Malzemenin Adı	Adet
CPAP cihazı	5
Fototerapi cihazı	8
Fototerapi bandı	500
Küvöz	5
Monitör (Yatakbaşı)	4
Laringoskop seti	5
Nazal kanül	1000
Oksijen maskesi	1000
Branül	3000

Oluşturulan ihtiyaç listesi, TİKA Dış İlişkiler ve Ortaklıklar Daire Başkanı Uğur Tanyeli'ye iletildi. Bunun üzerine TİKA'nın hem Türkiye hem de Gambiya ofisleri süreci eş zamanlı olarak süreci yönetmeye başladı.

Yapılan değerlendirmeler sonucunda, tıbbi malzemelerin Senegal'den tedarik edilmesinin lojistik açıdan daha uygun olduğuna karar verildi. Heyetteki hocaların danışmanlığında, ihtiyaç duyulan tüm malzemeler belirlenen miktarlarda satın alındı. Toplam maliyeti 75 bin dolar (yaklaşık 330.000 TL) olan bu harcamanın tamamı TİKA tarafından karşılandı. Malzemelerin temin edilmesinin ardından, cihazların kurulumu ve yerel ekibe kullanım eğitimi verilmesi aşamasına geçildi.

Bu amaçla yeni bir heyet oluşturularak Banjul Edward Francis Small Teaching Hospital'a tekrar gidilmesine karar verildi.

3. Aşamanın Gerçekleştirilmesi

Projenin üçüncü aşaması, anlamlı bir tevafukla birinci aşamadan tam bir yıl sonra, 9-12 Şubat 2025 tarihlerine denk geldi. Bu aşamada temin edilen tıbbi cihaz ve malzemeler ağırlıklı olarak yenidoğan yoğun bakım ünitesine yönelik olduğu için; heyet bu kez Prof. Dr. Tanıl Kendirli, Prof. Dr. Ömer Erdeve ve Hastane Teknik İşler Müdürü Alper Köremezli'den oluştu.

Ekip, 9 Şubat Pazar günü önceki seyahatle aynı güzergâhı (Ankara-İstanbul, İstanbul-Nuakşot-Banjul) izleyerek akşam saat 19.00 sularında Banjul'a ulaştı. Havalimanında TİKA Koordinatörü Şule Bayar ve eşi Mehmet Bayar tarafından karşılanan heyet, sorunsuz bir yolculuğun ardından otele yerleşti. Artık Gambiya, heyet üyeleri için yabancı bir yer olmaktan çıkmış; bildikleri, sevdikleri ve yaptıkları işlerin hem sahada hem de insanların gönlünde karşılık bulduğunu hissettikleri bir yere dönüşmüştü. Banjul'a bu kez, bu sıcak duyguların eşliğinde ayak basıldı. Ertesi gün, 10 Şubat Pazartesi sabahı saat 10.00'da TİKA tarafından sağlanan tıbbi cihazların resmi teslim töreni gerçekleştirilecekti.

Cihaz Teslim Töreni

10 Şubat 2025 Pazartesi günü saat 10.00'da hastane bahçesinde kurulan bir sahne ve tente altındaki oturma alanıyla oldukça iyi organize edilmiş, resmi bir "Cihaz Teslim Töreni" düzenlendi. Törene Türkiye'nin Gambiya Büyükelçisi Fahri Türker Oba, Gambiya Sağlık Bakan Yardımcısı Uzm. Dr. Mustapha Bittaye, TİKA Gambiya Koordinatörü Şule Bayar, hastane yöneticileri ve proje kapsamında daha önce Türkiye'ye gelen doktor ve hemşirelerin tamamı katıldı. Tören öncesinde kurulu ses sisteminden Türkçe müziklerin yükselmesi heyet için hoş bir sürpriz oldu. Cihaz teslim töreninde Prof. Dr. Ömer Erdeve, Prof. Dr. Tanıl Kendirli, Şule Bayar ve Büyükelçi Fahri Türker Oba birer konuşma yaptı. Gambiya adına söz alan Sağlık Bakan Yardımcısı Uzm. Dr. Mustapha Bittaye; Türkiye'ye, TİKA'ya ve Ankara Üniversitesine şükranlarını sundu. Projenin her aşamasının profesyonel bir ekip tarafından özenle hazırlandığını belirten Bittaye, bu çalışmanın Gambiya'daki sağlık eğitimi ve hizmetlerine olan katkısının uzun yıllar sürecek kalıcı bir etki yarattığını vurguladı. Türkiye tarafını temsilen konuşan isimler ise Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Necdet Ünüvar'ın başlattığı ve himaye ettiği bu anlamlı projede görev almanın ve destek vermenin kendileri için bir gurur kaynağı olduğunu ifade etti. Ayrıca, projenin sonuçlarını takip etmenin tüm heyetin ve ilgili kurumların temel amacı ve görevi olduğu belirtildi.

TİKA
Anne Bebek
Sağlığını Koruma Eğitimi
Protecting Mother
and Baby Health

Tören sonrası heyet hem TİKA tarafından alınan tıbbi cihazları yerinde görmek hem de kullanımı hakkında eğitim vermek, kullanım konusunda ekipleri cesaretlendirmek, teknik sorunlar açısından değerlendirmek için tüm heyetle birlikte Yenidoğan Yoğun Bakım Servisine gidildi.

Bu eğitim ve saha ziyareti oldukça verimli geçti; heyet üyelerinin gözlerinin dolduğu, duygu yüklü anlara sahne oldu. Türkiye'nin ve Türk insanının, hiçbir karşılık beklemeden yalnızca iyilik amacıyla hayata geçirdiği bu projenin her aşamasının ne denli kıymetli olduğu bir kez daha anlaşıldı. Projenin somut sonuçlarını yerinde tecrübe etmek herkesi derinden mutlu etti. Prof. Dr. Kendirli, Prof. Dr. Erdeve ve Alper Köremezli, böyle anlamlı bir maneviyatı paylaşabildikleri için şükranlarını dile getirdi.

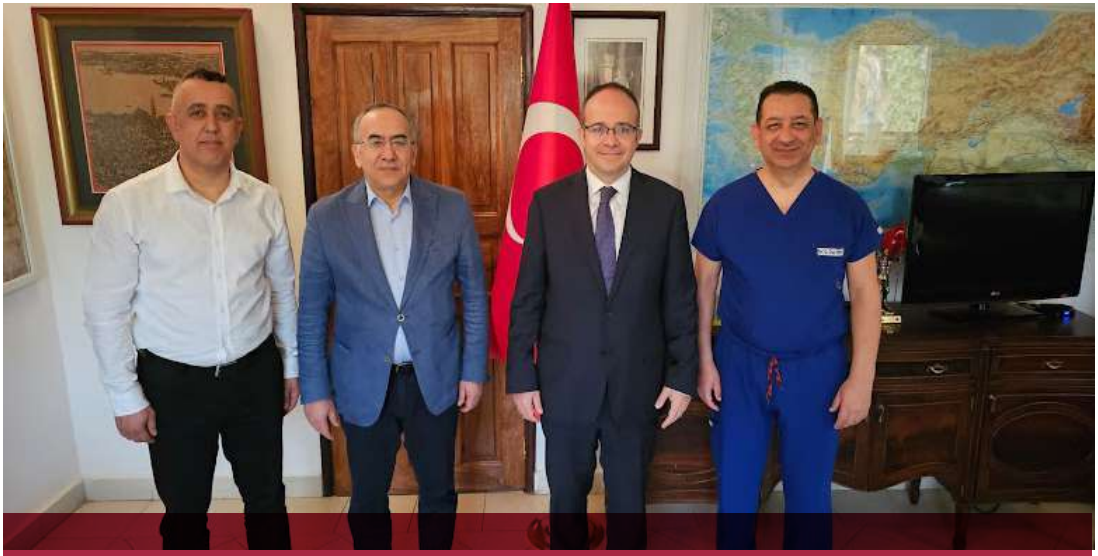
Ekip hastanedeyken, Prof. Dr. Ömer Erdeve'nin yönetiminde bir bebeğe nazal CPAP (burundan sürekli basınçlı hava desteği) uygulaması yapıldı. Bu, Gambiya tarihinde bir bebeğe bu yöntemle verilen ilk solunum desteği olarak kayıtlara geçti. TİKA'nın desteği, Ankara Üniversitesinin birikimi ve Türkiye'nin eliyle gerçekleştirilen bu tarihi ana bizzat şahitlik edildi. Daha sonra öğrenildiğine göre; yenidoğan doktorları ve aile, bu anlamlı olayın anısına bebeğe "Selim Türkiye" ismini verdi. Heyet, bu haberi Türkiye'ye döndükten sonra aldı ve büyük bir sevinç yaşadı.

Edward Francis Small Teaching Hospital'da teknik bir sorun hâlâ devam ediyordu; hastanede merkezi oksijen sistemi bulunmuyordu. Daha önce TİKA destekli başka bir projeyle belirli alanlara oksijen boruları döşenmiş olsa da sistemi besleyecek oksijen tankları ve

üretim merkezi henüz kurulmamıştı. Bu durum, CPAP cihazlarının verimli kullanılmasına engel teşkil ediyordu. Bu noktada Teknik İşler Müdürü Alper Köremezli ile birlikte pratik bir çözüm geliştirildi; büyük oksijen tüplerine "jak" adı verilen bağlantı noktaları yerleştirilerek cihazların aktif kullanımı sağlandı. Böylece CPAP cihazları ünitede hizmet vermeye başladı.

Törenin ardından, Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Necdet Ünüvar'a süreçle ilgili bilgiler; Büyükelçimiz Fahri Türker Oba ve TİKA heyetiyle birlikte sunuldu.

Projenin bu üçüncü aşamasında heyet; kendileri için adeta ikinci bir yuva haline gelen Gambiya'da, Türkiye Büyükelçisi Fahri Türker Oba'yı ve TİKA Gambiya Koordinatörü Şule Bayar'ı 11 Şubat 2025 Salı günü makamlarında ziyaret etti. Bu ziyaretler, projenin başından itibaren sergilenen güçlü iş birliğini ve dostane bağları bir kez daha pekiştirdi.

Heyet aynı gün Gambiya Büyükelçimiz Fahri Türker Oba'yı ziyaret etti"

Projenin üçüncü aşaması olan tıbbi cihazların teslimi ve kullanım eğitimi, 11 Şubat Salı günü başarıyla tamamlandı. Ekip, 12 Şubat 2025 Çarşamba günü Türk Hava Yollarının Banjul-İstanbul uçağıyla Türkiye'ye döndü. Önceki programda olduğu gibi heyet; Gambiya'daki Büyükelçiliğimizin, TİKA Koordinatörlüğünün ve Maarif Okullarının yürüttüğü faaliyetlerden derin bir etkilenme yaşadı. Devletimizi ve milletimizi en iyi şekilde temsil eden bu kurumlara ve çalışanlarına ayrı ayrı teşekkür edildi.

Projenin üçüncü aşaması olan tıbbi cihazların teslimi ve kullanım eğitimi, 11 Şubat Salı günü başarıyla tamamlandı. Ekip, 12 Şubat 2025 Çarşamba günü Türk Hava Yollarının Banjul-İstanbul uçağıyla Türkiye'ye döndü. Önceki programda olduğu gibi heyet; Gambiya'daki Büyükelçiliğimizin, TİKA Koordinatörlüğünün ve Maarif Okullarının yürüttüğü faaliyetlerden derin bir etkilenme yaşadı. Devletimizi ve milletimizi en iyi şekilde temsil eden bu kurumlara ve çalışanlarına ayrı ayrı teşekkür edildi.

Heyet, Türkiye'ye ayak bastıktan kısa bir süre sonra Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Necdet Ünüvar'dan randevu alarak projenin üçüncü aşamasında gerçekleştirilen çalışmaları ve saha gözlemlerini paylaştı. Rektör Ünüvar'a, sürecin başından itibaren esirgemediği himayesi ve sağladığı vizyoner katkıları için şükranlarını sundular.

Ancak ülkemize dönülmüş olsa da heyetin aklı ve kalbi hâlâ Gambiya'daydı. "TİKA tarafından sağlanan cihazlar verimli kullanılıyor mu?" ve en önemlisi "Ekip oradayken CPAP cihazına bağlanan o bebeğe ne oldu?" soruları zihinleri meşgul ediyordu. İşte tam bu noktada hem tüm heyeti hem de Rektör Ünüvar'ı derinden etkileyen, herkes için bambaşka bir anlam taşıyan o mucize gerçekleşti. Bu mucizenin adı, "Selim Türkiye" idi.

"Heyetin Banjul Maarif Okulu'nu Ziyareti"

Sembol İsim: Selim Türkiye

9 Şubat 2025 tarihi, Gambiya'nın başkenti Banjul'da bulunan tek eğitim ve araştırma hastanesi Edward Francis Small Teaching Hospital için bir dönüm noktası oldu. O gün, Gambiya tarihinde ilk kez bir prematüre bebek, noninvaziv solunum desteğiyle hayata tutunmayı başardı. Bu mucize, Ankara Üniversitesi Rektörlüğü, Gambiya Sağlık Bakanlığı ve TİKA iş birliğiyle yürütülen "Gambiya Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesi"nin en somut ve en anlamlı meyvesiydi. Ailesinin "Selim Türkiye" adını verdiği o bebekten beri, pek çok yenidoğan aynı yöntemle yaşama bağlandı. Peki, bu anlamlı proje nasıl ortaya çıktı ve hangi aşamalardan geçti?

İşte kronolojik süreci: Temmuz 2023'te Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Necdet Ünüvar, Yükseköğretim Kurulu (YÖK) ile gerçekleştirdiği Afrika programı kapsamında Banjul'da bulundu. Bu ziyaret sırasında Gambiya'daki anne ve bebek ölüm oranlarının dünya ortalamasının çok üzerinde olduğu gerçeğiyle karşılaşıldı. Rektör Ünüvar, Gambiya Cumhurbaşkanı Sayın Adama Barrow ve Sağlık Bakanı Dr. Ahmadou Lamin Samateh ile görüşerek Ankara Üniversitesinin akademik birikimiyle bu oranları düşürmeye yönelik bir eğitim programı düzenleyebileceğini iletti. Ağustos 2023'te Prof. Dr. Tanıl Kendirli, projenin koordinatörü olarak atandı.

Prof. Dr. Tanıl Kendirli başkanlığında; Prof. Dr. Ergin Çiftçi, Prof. Dr. Ömer Erdeve, Prof. Dr. Salih Taşkın, Doç. Dr. Gülşah Aynaoğlu Yıldız ve Dr. Öğretim Üyesi Cemal Koçak'tan oluşan uzman bir ekip kuruldu. Gambiya tarafında ise koordinasyon görevini Sağlık Bakanlığı Genel Sekreteri Fatoumatta Koma üstlendi. Projenin lojistik ve maddi desteği için TİKA Başkanı Serkan Kayalar ile görüşüldü; yönetim süreci Uğur Tanyeli ve Elif Şifa Tanrıver'e devredilirken, saha koordinasyonu için TİKA Gambiya Temsilcisi Şule Bayar ile temasa geçildi.

Başlangıçta iki aşamalı olarak planlanan projenin ilk kısmı, 5-9 Şubat 2024 tarihleri arasında Banjul'da gerçekleştirildi. 30 katılımcıya yönelik beş günlük yoğun teorik ve pratik eğitim verildi. Bu süreçte eğitmenler, ülkedeki altyapısal sorunları içeren kapsamlı bir rapor hazırlayarak Rektör Ünüvar'a sundu,

Projenin ikinci kısmında, kursiyerler arasından seçilen 14 sağlık çalışanı ve yönetici Fatoumatta Koma, 29 Temmuz-9 Ağustos 2024 tarihleri arasında Ankara Üniversitesi Cebeci Hastanesine geldi. İki haftalık vizit ve pratik eğitimlerin ardından heyet ülkelerine döndü.

Süreç içinde proje, kendi ihtiyaçlarından doğan üçüncü bir aşamaya evrildi. İlk aşamadaki raporlar doğrultusunda TİKA; aralarında CPAP cihazları, küvözler, fototerapi cihazları ve monitörlerin de bulunduğu hayati tıbbi malzemeleri Senegal'den temin etti. Bu cihazların kurulumu ve eğitimi için 9-12 Şubat 2025 tarihlerinde Prof. Dr. Tanıl Kendirli, Prof. Dr. Ömer Erdeve ve Alper Köremezli'den oluşan ekip yeniden Banjul'a gitti. İşte bu ziyaret sırasında, Gambiya'da ilk kez bir bebeğe uygulanan nazal CPAP desteğiyle "Selim Türkiye" bebek hayata tutundu.

TİKA'nın "kalpten gelen sesle" mottosuna uygun olarak yürütülen bu proje, sadece Gambiya'da bebeklerin hayata tutunmasını sağlamakla kalmadı; aynı zamanda Afrika'nın diğer ülkeleri için de örnek bir model teşkil etti. Önümüzdeki süreçte bu başarılı modelin iki veya üç farklı Afrika ülkesinde daha hayata geçirilmesi planlanmaktadır. Bu gurur verici tablo, Türkiye'nin karşılıksız iyilik köprüleri kurma vizyonunun en güzel nişanelerinden biri oldu.

Prof. Dr. Necdet ÜNÜVAR
Ankara Üniversitesi Rektörü

PROJE HAKKINDA GÖRÜŞ VE DÜŞÜNCELER

Projeye katılan ve katkısı olan kendilerine çok şükranlarımızı sunduğumuz "Gambiya Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesi"ne yüreklerini, gönüllerini katan çok değerli üyelerimizden aldığımız kişisel görüş, duygu ve düşünceler.

Prof. Dr. Tanıl KENDİRLİ
Proje Koordinatörü

Ankara Üniversitesi olarak Rektörümüz Prof. Dr. Necdet Ünüvar'ın 2023 yılında başlattığı ve ismini "Ankara Üniversitesi-Gambiya Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesi" olarak belirlediğimiz bu proje; Proje koordinatörü olarak beni ve projede görev alan tüm üyeleri bugüne kadar çok mutlu ve onore etmiştir. Kitabın içinde projenin doğuşu, gelişimi, pratiğe dönüşümünü ayrıntılı olarak bulabilirsiniz.

Bu projenin neyi ifade ettiğini düşündüğümde, onu öncelikle Türk milletinin köklü medeniyet anlayışının ve insan odaklı yaklaşımının bir yansıması olarak görüyorum. Dünyanın neresinde olursa olsun ihtiyaç sahibi insanlara hiçbir karşılık beklemeden yardım eli uzatmak, onların yaşam hakkını ve insan onuruna yakışır şartlarda hayatlarını sürdürebilmelerini desteklemek, milletimizin asırlardır yaşattığı değerlerin en anlamlı tezahürlerinden biridir. Gambiya Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesi de bu anlayışın somut bir örneği olarak hayata geçirilmiştir. Aslında TİKA bu coğrafyalarda çok sayıda proje gerçekleştiriyordu. Ama bizim projemiz diğer projelerden farklı idi. Ankara Üniversitesi Rektörü'nün doğrudan yönetiminde, 3 farklı daldan 6 öğretim üyesinin görev aldığı Gambiya'daki sağlık hizmeti sunan doktor ve hemşirelerin hem bilgi hem de pratiğini geliştirerek Gambiya'daki sağlık hizmet kalitesini arttırarak anne ve bebek ölümlerini azaltacak kalıcı bir etki yaratmaktı. Ayrıca projenin üçüncü aşamasında, birinci aşamada belirlediğimiz kritik tıbbi malzemelerin temini, ekibin bilgi ve deneyimini arttırmış, hastaların daha etkin bir şekilde tanı, takip ve tedavi şansını arttırmıştır.

Bu proje Ankara Üniversitesindeki akademisyenlerin sadece Ankara Üniversitesi ve Türkiye'de değil, Afrika'da da eğitim verip, toplumsal etkileri çok yüksek projeler geliştirip uygulayabildiğini göstermiştir. Bu projeyle bizler, Türkiye'deki akademisyenlerin Afrika gibi zor coğrafyalarda da bilgi paylaşımı ve bilgi üretme faaliyetlerinde bulunabileceğini gösterip, ülkemize öncülük etmekten büyük gurur duyduk.

Sonuç olarak, bu insani ve tıbbi yönü çok güçlü projede görev alan ve destekleyen başta Rektörümüz Prof. Dr. Necdet Ünüvar, TİKA görevlileri Uğur Tanyeli, Şule Bayar, Elif Şifa Tanrıver bu projenin gerçekleşmesinde büyük emekleri olan, bilgi ve birikimlerini Gambiya'daki anne ve bebeklerin yaşaması için sunan Prof. Dr. Ergin Çiftçi, Prof. Dr. Ömer Erdeve, Prof.Dr. Salih Taşkın, Doç. Dr. Gülşah Aynaoğlu, Doç. Dr. Cemal Koçak ile Teknik İşler Müdürü Alper Köremizli, projenin ikinci aşamasında Gambiya ekibine hem yönetim anlayışı hem de ev sahiplikleriyle çok yardımcı olan Başhemşire Özlem Öztürk ve Cebeci Hastanesi Müdürü Selcan Ülkü Çakır ve yardımcılarına teşekkür ederim.

"Bilgi ve birikimlerimizi bugüne kadar olduğu gibi bugünden sonra da dünyadaki mazlum coğrafyalardaki çocukların hayatta kalması ve sağlıkla gülmesi için harcayacağız"

Serkan KAYALAR
Önceki TİKA Başkanı

Gambiya'nın Yarınlarına Dokunmak: Afrika Açılım Politikası Bağlamında Gambiya Anne ve Çocuk Sağlığı Programı

1880 yılında Çankırı'da doğdu. İstanbul Askerî Tıp Okulunu bitirdi. Cumhuriyetimizin banisi Gazi Mustafa Kemal Atatürk'ün onayıyla, ülkesinden binlerce kilometre uzakta bir millete şifa olmak için Afganistan'a gitti. Orada modern tıp eğitiminin ve sağlık kurumlarının temellerinin atılmasına öncülük etti.

Bugün, 17 yıl boyunca dost ve kardeş bir halka ilmini adayan Dr. Kamil Rıfkı Urga'dan bahsediyoruz. Aradan geçen onca yıla rağmen ismi Afganistan halkının hafızasında yaşamaya devam ediyor. Bu hikâye yalnızca büyük bir hekimin hikâyesi değildir. Aynı zamanda Cumhuriyet döneminin ilk kalkınma iş birliği örneklerinden biri olması bakımından tarihî bir değere sahiptir. Üstelik bunun sağlık alanında gerçekleşmiş olması, bizim için ayrı bir gurur vesilesidir.

Aradan geçen yıllar içinde kalkınma iş birliğinin hem yöntemi hem de ruhu önemli ölçüde değişti. İkinci Dünya Savaşı sonrasında kurumsallaşan uluslararası kalkınma sistemi, özellikle 1960'lı yıllardan itibaren küresel ölçekte yeni bir mimariye dönüştü. Ancak refahın belirli coğrafyalarda yoğunlaştığı bu dönemde, dünyanın önemli bir bölümü yoksulluk, eşitsizlik ve kırılganlıkla mücadele etmeye devam etti. Kalkınma iş birliği de tam bu çelişkilerin içinde şekillendi.

Türkiye ise bu alandaki kurumsal adımını 1992 yılında TİKA'nın kurulmasıyla attı. Türk dünyasında başlayan yolculuk bugün Asya'dan Afrika'ya, Balkanlar'dan Latin Amerika'ya kadar uzanan geniş bir coğrafyada devam ediyor. Bu başarı yalnızca kamu kurumlarımızın değil; sivil toplum kuruluşlarımızın, üniversitelerimizin ve gönüllülerimizin ortak emeğinin ürünüdür.

Özellikle 2011 yılında Somali'de yaşanan insani krize verdiğimiz güçlü cevap, Türkiye'nin kalkınma iş birliği anlayışını dünyaya gösteren önemli bir dönüm noktası oldu.

Bugün Türkiye, kalkınma iş birliğinde sadece proje üreten bir ülke değil; özgün bir anlayış geliştiren saygın bir aktördür. Bu başarının arkasında üç temel unsur bulunuyor: güçlü kurumsal kapasite, insan odaklı Türk tipi kalkınma iş birliği yaklaşımı ve her şeyin merkezine insanı koyan diğerkâmlık anlayışı.

Diğerkâmlığın Sağlıktaki Karşılığı

Sağlık, kalkınma işbirliğinin en anlamlı alanlarından biridir. Çünkü burada yalnızca bina yapılmaz; umut inşa edilir.

Türkiye de tam olarak bunu yapmaktadır. Somali'den Nijer'e, Sudan'dan Kırgızistan'a kadar inşa edilen hastaneler sadece sağlık hizmeti sunmuyor; aynı zamanda sağlık sistemlerinin güçlenmesine, insan kaynağının yetişmesine ve kurumsal kapasitenin oluşmasına katkı sağlıyor. Her hastanenin, her ameliyathanenin ve her eğitim programının arkasında ayrı bir insan hikâyesi bulunuyor.

Bu hikâyelerin en kıymetlilerinden biri ise Ankara Üniversitesi ile hayata geçirilen Gambiya Anne Çocuk Sağlığı Projesi oldu.

2023 yılındaki ziyaretinde çok kıymetli bir hekim ve devlet adamı olan Rektörümüz Sayın Prof. Dr. Necdet Hocamız bu ihtiyacı dile getirdiğinde, bunu bir görev olarak gördük. Kısa sürede ekipler oluşturuldu. Ocak 2024'te Gambiya'ya ulaşan hocalarımız ameliyatlar gerçekleştirdi, eğitimler verdi ve gelecekte kurulacak sistemin temelini sahada attı.

Belki başka ülkelerin yıllara yayacağı çalışmalar, paydaşların fedakârlığı sayesinde aylar içinde hayata geçirildi. Bunun tek bir adı vardır: Diğerkâmlık.

Rektöründen cerrahına, sağlık çalışanından TİKA uzmanına kadar herkes aynı sorumluluğu omuzladı. Bunun adı aynı zamanda vatan sevgisidir.

Manevi ilhamımızı ise Ahmet Yesevi'nin şu çağrısından aldık:

"Nerede görsen gönlü kırık, merhem ol sen."

Bugün Türkiye tam da bunu yapıyor.

Bilgisiyle yapıyor.

Tecrübesiyle yapıyor.

Vicdanıyla yapıyor.

Merhametiyle yapıyor.

Kamil Rıfkı Urga'nın adı Afganistan'ın gönlüne yazılmıştı.

Şimdi ise Gambiya'da hayat bulan küçük kardeşimiz Selim Türkiye, yalnızca taşıdığı isimle değil; temsil ettiği dayanışma ruhuyla da hafızalarda yaşayacak.

İnanıyorum ki önümüzdeki yıllarda üzerine yeni başarılar eklenecek ve Gambiya sağlık tarihinde çok değerli bir dayanışma örneği olarak anılacaktır.

Bu vesileyle projenin bugüne gelmesine vesile olan kıymetli Rektörümüz Prof. Dr. Necdet Ünüvar'a, projeyi daha da ileri taşıyan TİKA Başkanımız Sayın Abdullah Eren'e, Cebeci Hastanemizin Başhekimi Prof. Dr. Tanıl Kendirli'ye, projenin mutfağında yoğun çabasıyla TİKA Daire Başkanı Uğur Tanyeli'ye, projede görev alan tüm hekimlerimize, sağlık çalışanlarımıza ve uzmanlarımıza gönülden teşekkür ediyorum.

Çünkü onlar sadece bir projeye değil, insanların hayatına dokundular.

Ve isimlerini Kamil Rıfkı Urga'nın yanına yazdırdılar.

Tolga BERMEK
Dönemin T.C. Gambiya Büyükelçisi

Bir Büyükelçi için belki de en büyük gurur vesilelerinden biri, görev yaptığı ülkede kendi ülkesinin planladığı bir projenin yaşama geçmesidir. Hele ki bu proje insan odaklı ise ve hele ki mezunu olduğu üniversitenin girişimiyle hayat buldu ise...

Her şey 24-25 Temmuz 2023 tarihlerinde Banjul'da gerçekleştirilen Türkiye-Gambiya Yükseköğretim Teknik Komitesi Toplantısına katılan heyetimizin Cumhurbaşkanı Adama Barrow tarafından kabulüyle başlamıştı. Bu kabul sırasında ülkemizle Gambiya arasında eğitim alanında iş birliği konuları görüşülürken, heyetimizin değerli üyelerinden Ankara Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Necdet Ünüvar somut bir proje önerisi getirerek Gambiya'da anne ve bebek ölüm oranlarının asgarî seviyeye indirilmesi ve ülkedeki sağlık personelinin bu alanda eğitilmesi konusunda Ankara Üniversitesinin iş birliğine hazır olduğu müjdesini vermişti. Prof. Dr. Ünüvar bu projesini bilahare baş başa görüştüğü Gambiya Sağlık Bakanı Dr. Ahmadou Lamin Samateh ile de paylaşmıştı. Ziyaretin sonunda heyetimizin Büyükelçiliğimize de teşrif etmesi ve Sayın Rektörümüzün mezunu olduğum Ankara Üniversitesi ve Mülkiye rozetlerini yakama takması beni ziyadesiyle onurlandırmıştı.

Bu ziyaretin ardından altı ay geçti. Gambiya'daki dört yıllık görev süremin bitmesine az bir zaman kalmışken, Ankara Üniversitesinin bu önemli projesinin gerçeğe dönüşmesini bizzat görmenin sevinç ve mutluluğunu yaşadım. Zira anılan projeyi hayata geçirmek üzere Ankara Üniversitesi Gambiya'ya her biri pırıl pırıl hekimlerimizden oluşan sağlam ve güçlü bir ekip gönderdi. Kendi alanlarında uzman ve deneyimli isimlerden oluşan heyetimizde, Tıp Fakültesi Cebeci Araştırma ve Uygulama Hastanesi Başhekimi ve Çocuk Yoğun Bakım Bilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Tanıl Kendirli, Çocuk Enfeksiyon Hastalıkları Bilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ergin Çiftçi, Neonatoloji Bilim Dalı Öğretim Üyesi Prof. Dr. Ömer Erdeve, Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı Öğretim Üyeleri Prof. Dr. Salih Taşkın ve Doç. Dr. Gülşah Aynaoğlu Yıldız, Halk Sağlığı Anabilim Dalı Dr. Öğretim Üyesi Cemal Koçak yer almaktaydı.

Hekimlerimiz Gambiya'nın en büyük hastanesi "Edward Francis Small Teaching Hospital"-da 5- 9 Şubat 2024 tarihleri arasında teorik, pratik ve hasta vizitlerinden oluşan beş günlük yoğun bir eğitim programı düzenlediler. Programın 5 Şubattaki günkü açılışına ben de katılarak bir konuşma yaptım. Törende hazır bulunan Gambiya Devlet Televizyonu GRTS de akşam haberlerinde konuyu etraflı bir şekilde işledi. Gambiyalı 30 sağlık personeline verilen eğitim, Gambiya'da anne ve çocuk sağlığı alanında bilinç düzeyini artırmak, ül-

kemizin deneyimlerini paylaşmak ve Gambiya'nın sağlık sorunlarını yerinde tespit etmek bakımından büyük yarar sağladı. Tören sonrasında değerli hekimlerimizi ve Gambiyalı dostlarımızı bir araya getirdiğimiz akşam yemeğimiz sırasında Rektörümüz Sayın Prof. Dr. Necdet Ünüvar ile de bir görüntülü telefon bağlantısı kurarak fikir babalığını yaptığı projenin Gambiya'da hayat bulduğu müjdesini verdik. Gerek Heyet Başkanı Prof. Dr. Tanıl Kendirli, gerek ekip arkadaşları Gambiya'daki görevlerini adeta yürekten ve büyük insanî duygularla gerçekleştirdiler.. Her biriyle tanışıp sohbet etme olanağı bulduğum hekimlerimizle hem ülkem hem de mezunu olduğum Ankara Üniversitesi adına gurur duydum. Onlar Gambiya'dan görevlerini yapmış olmanın huzuru ve rahatlığıyla ayrılırlarken, ben de onlardan tam bir ay sonra dört yıllık görev süremin dolmasıyla bu güzel ülkeye harika anılarla veda ettim.

Ancak sürprizler bununla da bitmedi. Tıp Fakültesi Cebeci Araştırma ve Uygulama Hastanesi Başhekimi Prof. Dr. Tanıl Kendirli beni bir gün telefonla arayarak söz konusu projenin ikinci ayağının 15 Gambiyalı doktor ve hemşirenin katılımıyla 29 Temmuz-9 Ağustos 2024 tarihlerinde Ankara'da gerçekleştirileceğini, Rektör Sayın Prof. Dr. Necdet Ünüvar'ın da açılışını yapacağı eğitim programına benim de katılımımdan memnuniyet duyacaklarını söyledi. Seve seve kabul ettim. Açılış programında hem Gambiyalı dostlarımızı Ankara'da görmekten duyduğum mutluluğu dile getirdim hem de Gambiya'dan ayrılmadan önce Cumhurbaşkanı Adama Barrow'a yaptığım veda ziyareti sırasında kendisine bu güzel ülkede görevim bitmiş olsa dahi bundan sonra da Gambiya'nın Türkiye'deki Fahrî Büyükelçisi olarak çalışmaya devam edeceğim yönündeki sözümü hatırlattım. Bugünkü programa katılmış olmamın da bu sözümü yerine getirmiş olmanın bir göstergesi olduğunu dile getirdim.

Gambiya'da anne ve bebek ölüm oranlarının düşmesine yardımcı olacak bu anlamlı projenin öncülüğünü yapan Sayın Rektör Prof.Dr. Necdet Ünüvar'a, Cebeci Hastaneleri Başhekimi Sayın Prof.Dr Tanıl Kendirli ve kıymetli ekibine, ayrıca projeye her türlü desteğini esirgemeyen Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı'na (TİKA) içten teşekkürlerimi sunarım.

Uğur TANYELİ
Dış İlişkiler ve Ortaklıklar Daire Başkanı
Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı

Gambiya'nın Yarınlarına Dokunmak: Afrika Açılım Politikası Bağlamında Gambiya Anne ve Çocuk Sağlığı Programı

Türkiye'nin Afrika ile ilişkileri uzun yıllar boyunca sınırlı ve görece düşük yoğunluklu bir seyir izledi. Soğuk Savaş döneminde öncelikler daha çok Batı ittifakı, Avrupa ve yakın coğrafya üzerinde yoğunlaşmıştı. Ancak 1990'ların sonlarından itibaren küresel sistemde yaşanan değişimler ve Türkiye'nin dış politikada daha çok yönlü bir yaklaşım arayışına girmesiyle birlikte Afrika, giderek daha fazla önem kazanmaya başladı. Bu sürecin somut bir politika çerçevesine kavuşması ise 2000'li yıllarda gerçekleşti. 1998'de hazırlanan "Afrika'ya Açılım Eylem Planı" ilk kurumsal adım olarak kabul edilir. Ancak açılımın gerçek anlamda ivme kazanması 2005 yılında Türkiye'de "Afrika Yılı" ilan edilmesiyle başladı. "Afrika Yılı" ilan edilmesi, Türkiye'nin kıtaya yönelik ilgisinin sembolik ve siyasi bir ilanı niteliğindeydi. Aynı yıl Türkiye, Afrika Birliği'nde gözlemci statüsü elde etti; 2008'de ise stratejik ortaklık düzeyine yükseldi. Bu gelişmeler, ilişkilerin sadece ikili temaslarla sınırlı kalmayacağını, kurumsal ve kıta ölçeğinde bir boyut kazanacağını gösterdi.

Diplomatik Ağın Genişlemesi

Afrika açılımının en görünür sonuçlarından biri diplomatik temsil ağındaki genişlemedir. 2000'li yılların başında Afrika'da sınırlı sayıda büyükelçiliği bulunan Türkiye, kısa süre içinde kıtanın birçok ülkesinde temsilcilik açtı. Büyükelçilik sayısının 44'ün üzerine çıkması ve ana hedefin 50 büyükelçilik olması, Türkiye'nin Afrika'yı geçici bir ilgi alanı değil, stratejik bir ortaklık zemini olarak gördüğünü ortaya koydu. Afrika ülkelerinin de Ankara'da 38 büyükelçiliğe sahip olması ilişkilerin tek taraflı değil, karşılıklı bir genişleme süreci olduğunu gösterdi.

Türkiye-Afrika zirveleri de bu sürecin önemli kilometre taşları oldu. 2008'de İstanbul'da düzenlenen ilk Türkiye-Afrika İş Birliği Zirvesi, taraflar arasında kapsamlı bir ortaklık çerçevesi oluşturdu. İzleyen yıllarda yapılan zirveler, siyasi diyaloğun sürekliliğini sağladı ve iş birliği alanlarını çeşitlendirdi.

Ekonomik Boyut: Ticaret ve Yatırım

Afrika açılımının temel dinamiklerinden biri ekonomik ilişkilerin geliştirilmesiydi. 2000'li yılların başında yaklaşık 5 milyar dolar seviyesinde olan ticaret hacmi, yirmi yıl içinde katlanarak arttı ve 30 milyar doların üzerine çıktı. Bu artış, yalnızca rakamsal bir büyüme değil, aynı zamanda ekonomik ilişkilerin çeşitlenmesi anlamına da geliyordu.Türk müteahhitlik firmaları Afrika'da altyapı projelerinde aktif rol almaya başladı. Havalimanları, yollar, konut projeleri ve kamu binaları gibi pek çok alanda Türk şirketlerinin imzası görüldü. Enerji ve madencilik sektörleri de iş birliği alanları arasında yer aldı. Bu süreçte ulaşım ağlarının güçlenmesi kritik bir rol oynadı. Türk Hava Yolları'nın Afrika'da çok sayıda destinasyona doğrudan uçuş başlatması hem ticareti hem de beşerî ilişkileri hızlandırdı. Türkiye, Afrika'da en fazla noktaya uçan ülkelerden biri haline geldi.

Yumuşak Güç ve İnsani Diplomasi

Türkiye'nin Afrika politikasında dikkat çeken bir diğer unsur "Yumuşak Güç" araçlarının etkin kullanımıdır. Kalkınma yardımları, eğitim ve sağlık projeleri, kültürel faaliyetler ve insani destek çalışmaları bu çerçevede öne çıktı.

Kuzey Afrika ve Sahra altı Afrika olmak üzere kıtada 22 Ofisi olan Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Afrika'nın birçok ülkesinde büyük hastaneler, sağlık merkezleri, okullar ve tarım ve hayvancılık projeleri gibi kalkınma odaklı çalışmalar yürüttü. 1992-2023 yılları arasında TİKA 7 bine yakın projeyi hayata geçirdi. Yunus Emre Enstitüsü Türk Kültür Merkezleri aracılığıyla kültürel etkinlikler ve Türkçe kursları düzenlendi; Türkiye Maarif Vakfı ise çeşitli ülkelerde eğitim kurumları açtı. Bu faaliyetler, Türkiye'nin sadece ticari değil, toplumsal ve kültürel düzeyde de kalıcı ilişkiler kurmayı hedeflediğini gösterdi.

Özellikle Somali'de yaşanan insani kriz dönemlerinde Türkiye'nin üstlendiği aktif rol ve adeta Somali'nin makus tarihini değiştiren 2011'deki Cumhurbaşkanımız'ın Somali ziyareti ve sonrasındaki tüm resmi ve sivil kurum ve kuruluşlarımızın yürüttüğü yardım seferberliği Türkiye'nin Afrika politikasının insani boyutunun uluslararası kamuoyunda görünürlük kazanmasına katkı sağladı. Sağlık yardımları, altyapı desteği ve diplomatik ziyaretler, Türkiye'nin "İnsani Diplomasi" söylemini güçlendirdi.

Genel Bir Değerlendirme

Türkiye'nin Afrika açılımı, çok boyutlu ve kazan-kazan anlayışına dayalı uzun vadeli bir dış politika yaklaşımı olarak şekillenmiştir. Diplomatik temsilin artırılması, ticaret hacmi-

nin büyütülmesi, kalkınma yardımları ve kültürel faaliyetler ile savunma iş birlikleri birbirini tamamlayan unsurlar olarak öne çıkmaktadır.

Bu politika çerçevesinde Türkiye, kendisini Afrika ülkeleri için alternatif ve eşitlikçi bir ortak olarak tanımlamaya çalışmıştır. "Kazan-kazan" söylemi, ilişkilerin temel ilkesi olarak vurgulanmıştır. Genel hatlarıyla bakıldığında Afrika açılımı, Türkiye'nin dış politikasında kıtaya stratejik bir yer açtığını ve küresel ölçekte daha görünür bir aktör olma arayışının önemli bir parçası olduğunu göstermektedir.Sonuç olarak, Türkiye'nin Afrika açılımı, yalnızca yeni pazarlar arama çabası değil; diplomasi, ekonomi, kültür ve güvenliği kapsayan bir dış politika dönüşümünün ifadesidir. Bu dönüşüm, 21. yüzyılda Türkiye'nin küresel rolünü yeniden tanımlama arayışının önemli başlıklarından biri olarak değerlendirilebilir.

Gambiya Anne ve Çocuk Sağlığı Programı

Türkiye'nin Afrika açılımında sağlık sektörü müstesna bir yere sahip olmuştur. Ülkemiz tarafından kurulan hastaneler, gönüllü doktorlardan oluşan sivil toplum kuruluşlarımızın kıtaya şifa dağıttığı sağlık organizasyonları, yurt içinde ve yurt dışında düzenlenen sağlık eğitim programları, bu alandaki sağlık diplomasisi faaliyetlerinin en dikkat çekici örnekleri arasında yer almaktadır. Söz konusu sağlık diplomasisi faaliyetleri bir yandan küresel sağlık sorunlarının çözümüne katkı sağlamakta ve ortak ülkelerdeki sağlık altyapısının güçlendirilmesine destek olurken, diğer yandan ülkemizin girişimci ve insani dış politika yaklaşımının önemli unsurlarından biri haline gelmiştir.

TİKA'nın faaliyet gösterdiği sektörlerin içerisinde de sağlık her zaman ilk üç sırada yer almıştır. Sağlık alanında sıfırdan yeni hastaneler inşa etmek ve donatmak, mevcut hastanelerde yeni poliklinikler oluşturmak ya da bu poliklinikleri yeni ekipmanlarla donatmak gibi fiziksel altyapının yenilenmesi projelerini yürütmek, TİKA'nın sağlık alanında yürütmüş olduğu önemli altyapı yatırımlarıdır. Şüphesiz ki bu sağlık yatırımları, özellikle fiziksel altyapının yetersiz olduğu ülkelerde gerçekten çok önemlidir. Neticede sağlık gibi insana dokunan alanlarda, modern tesisler ya da ekipmanlar olmadan arzu edilen sonuçlara ulaşmak mümkün değildir. Fakat en az bunlar kadar önemli olan da sağlık alanındaki insan kaynağına yatırımdır. TİKA bunu yaparken de çeşitli paydaşlar ile beraber farklı yöntemler kullanmaktadır. Bunlardan biri, gönüllü doktorlarımızdan oluşan sivil toplum kuruluşlarının Afrika ve Uzak Asya gibi zor coğrafyalara gidip buralarda hem sağlık organizasyonları yapmaları hem de yerelde doktorlara eğitim vermeleridir. Bir diğeri ise; özellikle sağlık alanında akademisyenlerimizin bu konudaki ülkemizin bilgi birikimini bilimsel kongreler

düzenleyerek paylaşması, çeşitli uzmanlık alanlarında kurslar düzenlemesi ya da sunulan tebliğlerle tıp alanındaki en son uygulama ve bilgileri meslektaşlarıyla paylaşmalarıdır.

Sağlık alanında bu tarz tecrübe paylaşım programlarının en faydalısı ise özellikle doktorlarımızın bir uzmanlık alanında yurt dışına giderek meslektaşlarına belli bir tedavi tekniğini ve yöntemini öğretmesi ve bunu sadece bir defalık olarak değil, yıllara sâri bir program çerçevesinde bir kapasite geliştirme programı şeklinde uygulamasıdır. Çünkü; hepimiz biliyoruz ki bir eğitimle istenen kapasite inşası sağlanamamaktadır. Dolayısıyla, özellikle tıp gibi çok teknik bir alanda kalıcı sonuçlar elde edilebilmesi için mutlaka uzun süreli bir angajman gerekmektedir. Hem bir yandan fiziksel altyapının yenilenmesi için gerekli ekipman ve tesislerin kurulması hem de ekipman yardımının yanı sıra bunu eğitimlerle birlikte harmanlayıp uzun süreli hem Türkiye'de hem de ilgili ülkede gerçekleştirilecek bir tecrübe paylaşım programı kurgulanması gereklidir. Başkanlığımızın Ankara Üniversitesi ile beraber Gambiya'da yürüttüğü bu "Gambiya Anne ve Çocuk Sağlığı Programı" TİKA olarak yurt dışında sağlık alanında yürüttüğümüz en anlamlı projelerden bir tanesi olmuştur. Gambiya projemizin başlangıç hikayesi, Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Necdet Ünüvar'ın YÖK Heyeti ile beraber Gambiya'yı ziyaret etmesi ve ziyaret esnasında Gambiya Sağlık Bakanı ile ülkedeki yüksek olan yenidoğan ve çocuk ölüm oranlarının azaltılması hususunda bir mutabakata varmalarıyla başladı. Heyet yurda döndükten sonra Başkanlığımız ve Rektörlük arasında gerçekleşen üst düzey temaslar sonucunda Gambiya'da bir Anne ve Çocuk Sağlığı Programı başlatılması kararına varıldı. Bu konuda Rektörlükten proje sorumlusu olarak belirlenen Cebeci Hastanesi Başhekimi Prof. Dr. Tanıl Kendirli ile 18 Ağustos 2023 tarihinde yapmış olduğum telefon görüşmemle aslında Gambiya'daki bugün 3.yılına girecek sağlık projemiz başlamış oldu. Akabinde Tanıl Hoca ile bir araya gelerek Gambiya'da nasıl bir yol haritası izleyebileceğimizi görüştük ve ilk olarak Tanıl Hoca ve ekibini Gambiya'ya göndermeye karar verdik. Çocuk ve yenidoğan yoğun bakım uzmanları ile kadın doğumculardan oluşan alanında uzman bir ekip hem sahaya gidip Gambiya Üniversitesi Edward Small Teaching Hospital'da gözlem yapma imkânı buldular hem de hastane yetkilileriyle görüşüp Türkiye ile Gambiya arasında bir anne ve çocuk sağlığı programı oluşturmak istediğimizi ifade ettiler. Gambiya ziyaretinden dönen hocalarımızla yapılan toplantıda hocalarımızın hem sahadaki gözlemlerini dinledik ve hem de bu programın başarılı olması için hangi aşamaları kat etmemiz gerektiğini belirledik. Özellikle bazı anekdotlar bize bu projeyi yapmanın ne kadar hayati olduğunu anlatmaya yetmişti. Heyetteki Hocalarımızdan Prof. Dr. Ömer Erdeve eğitim verirken yenidoğan alanında solunum yetmezliği olduğunda hangi tedavilerin uygulandığını anlatmaya geçtiğini fakat orada kendisine şaşkın bakışlarla "Bu nedir?" diye sorulduğunu ve hastane yetkilileri tarafından Gambiya'da yenidoğan entübasyonunu sağlayacak bir altyapının olmadığını aktardıkla-

rını ifade etti. Bu durum karşısında büyük bir şaşkınlıkla cevaben "Peki bu durumda nasıl müdahale ediyorsunuz?" diye sorduğunda salondaki sağlık personelinin çok rahat bir şekilde bebeğin hayatını kaybettiğini söylediğini ve bu durumun kendisini çok derinden etkilediğini belirtti. Sahada yaşanan bazı lojistik sıkıntıların tekrar edilmemesi için dönüşte Gambiya Üniversitesi ile Ankara Üniversitesi arasında bir iş birliği protokolü imzalanmasının iyi bir fikir olacağını düşündük ve iki ülke Büyükelçisinin katıldığı çevrimiçi bir törenle iş birliği protokolü imzalandı. Akabinde içinde yönetici, doktor ve hemşirelerin olduğu Gambiya'dan bir heyeti iki hafta boyunca Cebeci Tıp Fakültemizde ağırladık. Gambiya heyetinin eğitim sonunda bu eğitimden ne kadar mutlu olduğunu görmek bizim bu projeye olan bağlılığımızı gerçekten daha da arttırdı. Gambiya'ya döndükten sonra hocamızın belirlemiş olduğu modern kuvöz, fototerapi ve CPAP ve BPAP cihazları gibi çeşitli tıbbi ekipmanlardan oluşan ihtiyaçları TİKA olarak tedarik edip Gambiya'ya gönderdik. Devamında bu cihazların doğru bir şekilde kurulup tedavide nasıl kullanılacağını öğretmek amacıyla Tanıl Hoca başkanlığında daha dar bir ekibi tekrar Gambiya'ya gönderdik. Oradaki bu ekipmanın da ilgili yerlerde kurulumu sağlandı ve hibe edilen cihazlarla nasıl bir tedavi uygulanacağına dair eğitimler tamamlandı. 2026 yılı itibariyle TİKA ve Ankara Üniversitesi olarak yürütmüş olduğumuz Gambiya Anne ve Çocuk Sağlığı Programının en önemli aşamalarından birine gelmiş bulunuyoruz. Bu yılın ilk yarısında Gambiya'nın ilk yenidoğan ve çocuk yoğun bakım ünitelerine entübasyon kapasitesi kazandırdık. Ülkemizin kurumlarının gücü dünyanın dört bir yanında çalışan bir kurum olarak aslında TİKA'nın gücüdür. Bu manada Ankara Üniversitesi Cebeci Tıp Fakültesi ile beraber Gambiya'da ortaklaşa yürüttüğümüz Anne Çocuk Sağlığı Programı hem Türkiye'nin Afrika Açılım politikasının sağlık diplomasisi yoluyla somutlaşmış çok güzel bir örneği hem de kamu-üniversite iş birliğinin ülkemiz sınırları dışında da çok verimli bir şekilde gerçekleştirilebileceğini gösteren en müstesna projelerden biridir. Çünkü Afrika Açılım politikamız sadece söylem temelli üst politik bir strateji değil aksine Afrika'daki bir bebeğin veya çocuğun hayatına dokunan "Türk Tipi Kalkınma Yardımı" modalitesinin uygulandığı "İnsani ve Girişimci Dış Politika"mızın müşahhas bir örneğidir.

Programın bu aşamaya gelmesinde şüphesiz ki hem bir önceki TİKA Başkanı Serkan Kayalar'ın ve mevcut TİKA Başkanımız Abdullah Eren'in hem de Ankara Üniversitesi Rektörümüz Prof. Dr. Necdet Ünüvar'ın her daim bize sunmuş olduğu destekler en büyük paya sahiptir. Bunun yanında, Cebeci Tıp Fakültesi Başhekimimiz Prof. Dr. Tanıl Kendirli ve Ankara Üniversitesi Hastaneler Koordinatör Başhekim Yardımcımız Prof. Dr. Ömer Erdeve Hocalarımız ile eğitimlerde yer alan Cebeci Tıp Fakültesi'nin her biri birbirinden kıymetli Hocalarımızın profesyonelliklerinin yanı sıra bu projeye adanmışlıkları bu programda elde edilen başarının arkasındaki en büyük güçtür.

Fahri Türker OBA
Gambiya Büyükelçisi

Bilindiği üzere, diplomasi tabiri genellikle imzalanan anlaşmalar, yapılan üst düzey ziyaretler veya uluslararası toplantılara çağrışım yapar. Oysa sahada görev yapan bir diplomat için meselenin daha az görünen, fakat çok daha anlamlı boyutu yürütülen temasların insanların hayatında nasıl bir karşılık bulduğudur. Örneğin, bir annenin daha güvenli koşullarda doğum yapabilmesi veya yeni doğan bir bebeğin yaşama tutunma ihtimalinin artması diplomatik çabalarımızın belki de en kıymetli sonuçlarıdır.

Ülkemizin Afrika Açılım Politikasının son yirmi yılda önemli bir mesafe kat ettiği açıktır. Açılan büyükelçiliklerimiz, artan ticaret hacmi ve üst düzey ziyaretler bu politikanın görünür sonuçlarıdır. Ancak meslek hayatım boyunca Afrika'da yaklaşık olarak 5 yıl görev yapmış biri olarak, bu açılımın en değerli kazanımlarından birinin; Türkiye'nin artık kıtada yalnızca dost bir ülke olarak değil, birlikte çalışılabilecek güvenilir bir ortak olarak görülmesi olduğunu düşünüyorum. Böyle bir güven ortamı ise istikrar, karşılıklı saygı ve somut işbirlikleriyle zaman içinde gelişebiliyor.

Türkiye ile Gambiya arasında sağlık alanında gelişen işbirliği de iki ülke ilişkilerinin ulaştığı seviyeyi göstermesi bakımından dikkat çekici örneklerden biridir. 2023 yazından bugüne gelen süreçte anne ve çocuk sağlığı alanında yürütülen çalışmalar, kurumlar arasında güvene dayalı, istikrarlı ve uzun vadeli bir ortaklığın somut göstergesidir.

En başından beri önceliğimiz, Gambiya'nın ihtiyaçlarını doğru tespit ederek, Türkiye'deki kurumsal birikimi bu ihtiyaçlarla buluşturabilecek kalıcı bir işbirliği zemini oluşturmak oldu. 24-25 Temmuz 2023 tarihlerinde Banjul'da gerçekleştirilen Türkiye-Gambiya Yükseköğretim Teknik Komitesi Toplantısına katılan heyetimizin Gambiya Cumhurbaşkanı Adama Barrow tarafından kabulü sırasında heyet üyelerimizden Ankara Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Necdet Ünüvar, Gambiya'daki anne-bebek ölüm oranlarının asgari seviyeye indirilmesi ve Gambiya'daki hastanelerin personelinin bu alanda eğitimi konusunda Ankara Üniversitesi'nin işbirliğine hazır olduğunu belirtmiş, Prof. Ünüvar bu projesini bilahare başbaşa görüştüğü Gambiya Sağlık Bakanı Dr. Ahmadou Lamin Samateh ile de paylaşmıştı.

TİKA'mızla hayata geçirilen bu öncü projenin ilk etabında 30 doktor/hemşire/hastane görevlisi Gambiya'da eğitim görmüş, ikinci etabında 15 görevli Ankara Üniversitesi Hastanesi'nde hem teorik hem de pratik eğitim görmüş; üçüncü etabında, özellikle kuvöz ve

sarılık alanında ihtiyaç duyulan 75 bin dolarlık eksik malzeme tedarik edilmişti. Anılan projenin dördüncü etabı kapsamında ise 3-5 Mayıs 2026 tarihlerinde Gambiya'nın ana devlet hastanesi konumundaki Edward Francis Small Teaching Hospital'a (EFSTH) Gambiya tarihindeki ilk pediatrik yoğun bakım ünitesi kurulmuştu. Bu süreçte, Gambiya'nın kendi insan kaynağını güçlendirecek, uzun vadeli ve sürdürülebilir bir modelin nasıl oluşturulabileceği üzerinde çalışıldı.

İlk ziyaretten itibaren çalışma ve temaslar hız kesmeden devam etti. Büyükelçilik olarak Türkiye'deki ilgili kurumlarla Gambiyalı muhataplarımız arasındaki iletişimin canlı tutulmasına, ortaya çıkan ihtiyaçların doğru şekilde paylaşılmasına ve planlanan faaliyetlerin eşgüdüm içinde yürütülmesine önem verdik. Programın başarısında en belirleyici unsurlardan birisi, muhatap kurumlar arasında zamanla oluşan güven ve diyalog bütünlüğü olmuştur. Çünkü uluslararası temas ve işbirliklerinde şayet karşılıklı güven sağlanabilirse, sorunlara çözüm üretmek daima daha kolay hale gelmektedir. Geçtiğimiz 3 yıllık süreçte tüm kurum ve kuruluşlarımızın katkılarıyla bunu sağlayabildiğimize inanıyorum.

Bu süreçte, Ankara Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Necdet Ünüvar ve Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Yoğun Bakım Bilim Dalı Başkanı Sayın Prof. Dr. Tanıl Kendirli ile çalışma arkadaşlarının katkısı belirleyici oldu.

Prof. Dr. Tanıl Kendirli başkanlığındaki heyet, geçtiğimiz aylarda (3-6 Mayıs 2026) projenin 4.etabı için yeniden Gambiya'yı ziyaret etti ve Büyükelçiliğimiz tarafından hazırlanan program kapsamında Dünya Sağlık Örgütü (WHO) Gambiya Temsilcisi Dr. Nathan Nsubuga Bakyaita, UNICEF Gambiya Temsilcisi Nafisa Binte Shafique ve Gambiya Sağlık Hizmetleri Direktörü Dr. Momodou T. Nyassi ile kapsamlı görüşmeler gerçekleştirildi. Bu temaslarda çocuk yoğun bakım hizmetleri, yenidoğan sağlığı, sağlık personelinin eğitimi ve uluslararası kuruluşlarla geliştirilebilecek işbirliği imkânları ayrıntılı biçimde ele alındı.

Bu görüşme ve temaslarla; Türkiye'nin Gambiya'ya teknik destek sağlamanın yanısıra bilgi ve tecrübesini de paylaşan, sorunlara hem yerel hem uluslararası ortaklarla birlikte çözüm üreten güvenilir bir ortak olduğunu göstermiş olduk.

Diplomasinin görünmeyen tarafı da tam olarak burada ortaya çıkıyor. Bugün geriye dönüp baktığımızda Gambiya Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesi'nin tek kazanımının verilen eğitimler veya gerçekleştirilen ziyaretlerle sınırlı olmadığını düşünüyorum. Verilen sözlere riayet edilen, taahhütlerin eksiksiz şekilde yerine getirildiği, etap etap somut sonuçlar doğurarak ilerleyen bir sürecin sonunda kurumlar arasında sürdürülebilir bir işbirliği mekanizmasının kurulduğunu görüyoruz. Türkiye, sağlık alanında Gambiya'da rakamlarla ifade edilmesi zor, ancak etkisini

yıllar boyu sürdürecek bir iz bırakmıştır. Ve bu iz, Gambiya'da ülkemize yönelik bakışa son derece olumlu bir katkı sağlamaktadır.

Aslında, ülkemizin Afrika Açılım Politikası da temelde tam da bunu hedeflemektedir. Kalıcı dostluklar kurarak, ortak sorunlara birlikte çözüm üretmek ve günün sonunda ülkelerin kendi kurumsal kapasitelerini güçlendirmelerine katkı sağlamak. Gambiya Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesi'nin bu politikamızın oldukça başarılı örneklerinden biri olduğunu düşünüyorum.

Bir diplomat için en büyük memnuniyet, yürüttüğü çalışmaların somut sonuçlarını görebilmektir. Eğer bugün Gambiya'da bir sağlık çalışanı edindiği bilgi sayesinde bir çocuğun hayatına dokunabiliyorsa, bu başarı ortak bir hedef etrafında buluşan kurumların, uzmanların ve diplomasinin ortak başarısıdır. Bu çerçevede, Gambiya Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesi'nin, Türkiye ile Gambiya arasındaki dostluğun en anlamlı ve en kalıcı örneklerinden biri olarak hatırlarda kalacağına yürekten inanıyorum.

Bu itibarla, sürecin mimarları Ankara Üniversitesi Rektörü Sayın Prof. Dr. Necdet Ünüvar ve Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Yoğun Bakım Bilim Dalı Başkanı Sayın Prof. Dr. Tanıl Kendirli, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi'nin kıymetli hocaları, TİKA Dış İlişkiler ve Ortaklıklar Daire Başkanı Sayın Uğur Tanyeli, TİKA Gambiya Ofisi'ne ve emeği geçen tüm görevlilere teşekkür ediyorum.

Prof. Dr. Ömer ERDEVE
Ankara Üniversitesi Hastaneler Başhekim Yardımcısı

Gambiya Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesi: Yenidoğan Sağlığına Bilimsel ve İnsani Etkiler

Yenidoğan sağlığı, küresel sağlık gündeminin en kırılgan ve en belirleyici alanlarından biridir. Özellikle düşük kaynaklı ülkelerde prematürite, solunum sıkıntısı, enfeksiyonlar ve doğum komplikasyonları, yaşamın ilk günlerini hayati bir mücadeleye dönüştürmektedir. Afrika kıtasının en küçük ülkesi olan Gambiya'da da benzer bir tablo uzun yıllar boyunca anne ve bebek kayıplarını artırmış; birçok aile için doğum, sevinçle birlikte belirsizliği de beraberinde getirmiştir.

9 Şubat günü Banjul'daki bir hastanede dünyaya gelen prematüre bir bebeğin hikâyesi, bu tablonun değişebileceğini gösteren güçlü bir simge haline gelmiştir. Bu bebek, Gambiya'da ilk kez nazal CPAP desteği ile hayata tutunan ve ailesi tarafından Türkiye'ye duyulan minnettarlığın ifadesi olarak "Selim Türkiye" adı verilen bebektir. Bugün altı aylık olan Selim Türkiye, yenidoğan sağlığında doğru zamanda yapılan basit ama etkili müdahalelerin nasıl hayat kurtardığını somutlaştırmaktadır.

Projenin Doğuşu ve Yenidoğan Sağlığına Odaklanan Yaklaşım

Ankara Üniversitesinden bir akademik heyetin Gambiya ziyaretinde anne ve bebek ölümlerinin dünya ortalamasının üzerinde olduğu sahada doğrudan gözlemlenmiştir. Bu tespitin ardından, Ankara Üniversitesi ile Gambiya'nın tek eğitim ve araştırma hastanesi olan Edward Francis Small Teaching Hospital arasında, TİKA iş birliğiyle uzun vadeli bir sağlık ortaklığı başlatılmıştır.

Gambiya Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesi'nin yenidoğan ayağı üç temel hedef üzerine kurulmuştur:

- Yenidoğan resüsitasyonu ve erken stabilizasyonun güçlendirilmesi,
- Prematürelerde solunum desteğinin erişilebilir hale getirilmesi,
- Yerel sağlık çalışanlarının bilgi ve beceri kapasitesinin artırılması.

Bu yaklaşım, yalnızca cihaz temini değil; klinik karar verme süreçlerinin güçlendirilmesi ve sürdürülebilir bir bakım kültürü oluşturulması anlamına gelmiştir.

Nazal CPAP ve Bilimsel Etki

Prematüre bebeklerde solunum sıkıntısı sendromu, düşük kaynaklı ülkelerde neonatal mortalitenin başlıca nedenleri arasındadır. Surfaktan tedavisinin her zaman erişilebilir olmadığı ortamlarda nazal sürekli pozitif hava yolu basıncı (nCPAP), yaşam kurtarıcı bir seçenek olarak öne çıkar.

Gambiya'daki uygulamada nCPAP'ın etkisi üç düzeyde gözlenmiştir:

- Erken dönemde solunum stabilizasyonu sağlanması,
- Entübasyon ihtiyacının ve komplikasyon riskinin azalması
- Sağkalım oranlarında gözle görülür iyileşme.

Selim Türkiye vakası, bu bilimsel yaklaşımın sahadaki ilk sembolik başarısı olmuştur. Ancak asıl kazanım, bu uygulamanın yerel ekipler tarafından öğrenilmesi ve günlük pratiğe entegre edilmesidir. Böylece tek bir vaka değil çok sayıda bebeğin yaşam şansı artmıştır.

Eğitim ve Kapasite Geliştirme: Kalıcı Etkinin Anahtarı

Projede önce Türk hekimler Banjul'da teorik eğitimler, vizitler ve uygulamalı saha çalışmaları gerçekleştirmiş; ardından Gambiyalı hekim ve hemşireler Ankara Üniversitesi Hastanelerinde gözlemci eğitim programlarına katılmıştır.

Bu çift yönlü model sayesinde:

- Yenidoğan resüsitasyon protokolleri standartlaşmış,
- Solunum desteği yönetimi konusunda ekip güveni artmış,
- Enfeksiyon kontrolü ve temel bakım uygulamalarında farkındalık güçlenmiştir.

Sahada gözlenen en önemli değişim, sağlık çalışanlarının "yapabilirim" duygusunun artmasıdır. Yenidoğan bakımında sürdürülebilir başarı, yalnızca teknolojiyle değil; eğitimli ve motive ekiplerle mümkündür.

İnsani Boyut: Selim Türkiye ve Umudun Görünür Hâli

Bir yenidoğan ünitesinde zaman farklı akar. Monitör sesleri arasında her nefes dikkatle izlenir. Selim Türkiye'nin CPAP desteği altında stabil hale gelmesi, klinik bir başarı olmanın ötesinde, ekip için güçlü bir moral kaynağı olmuştur.

Bebeğin babasının oğluna "Selim Türkiye" adını vermesi, sağlık iş birliğinin insanî boyutunu görünür kılmıştır. Bu hikâye, Anadolu Ajansı ve TRT Afrika gibi platformlarda yer bulmuş; yalnızca bir başarı haberi değil, aynı zamanda uluslararası dayanışmanın sembolü olarak anlatılmıştır.

Bu tür hikâyeler, sağlık projelerinin toplumsal etkisini artırır; yerel ekiplerin motivasyonunu yükseltir ve ailelerin sağlık sistemine güvenini güçlendirir.

Afrika Bağlamı ve Türkiye'nin Sağlık Ortaklığı Modeli

Sahra Altı Afrika'da anne ve yenidoğan ölümleri hâlâ küresel sağlık açısından kritik bir sorundur. Dünya Sağlık Örgütü verileri, bölgedeki yenidoğan ölümlerinin önemli bir kısmının düşük maliyetli ve uygulanabilir müdahalelerle önlenebileceğini göstermektedir.

Türkiye'nin Afrika'daki sağlık yaklaşımı, yalnızca yardım temelli değil; yerel sağlık otoriteleriyle koordineli, eğitim ve kapasite geliştirmeye dayalı bir ortaklık modelidir. TİKA koordinasyonunda yürütülen hastane projeleri, eğitim programları ve gönüllü sağlık hizmetleri, bu yaklaşımın farklı ülkelerdeki örnekleridir.

Gambiya deneyimi, "Afrika'ya Afrikalı çözümler" anlayışıyla yerel sistemleri güçlendiren iş birliğinin yenidoğan sağlığına doğrudan katkı sağlayabileceğini göstermiştir.

Sonuç

Gambiya Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesi, yenidoğan sağlığı alanında düşük maliyetli ancak yüksek etkili müdahalelerin nasıl sürdürülebilir bir dönüşüme yol açabileceğini göstermiştir. Nazal CPAP uygulaması, eğitim programları ve ekipler arası iş birliği, sadece klinik sonuçları değil; sağlık hizmeti sunum kültürünü de değiştirmiştir. Selim Türkiye'nin hikâyesi, bu dönüşümün insan yüzüdür. Bir bebeğin ilk nefesi, iki ülke arasında kurulan güvenin ve ortak çabanın sembolüne dönüşmüştür.

Yenidoğan sağlığı, yalnızca tıbbi bir disiplin değil; aynı zamanda eşitlik, dayanışma ve ortak sorumluluk alanıdır. Gambiya'da atılan bu adımlar, her yeni doğan bebeğin yaşama daha güçlü tutunabilmesi için bilim ve insanlığın birlikte nasıl çalışabileceğini göstermektedir.

Prof. Dr. Ergin ÇİFTÇİ
Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Dahili Tıp Bilimleri Bölümü, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı

Afrika'da Bir Vaha: Gambiya

Afrika dediğin bir garip kıta
El bilir âlem bilir
Ki şekli bozulmasın diye Akdeniz'in
Hâlâ eskisi gibi çizilir
Haritalarda

Cemal Süreya

Şairin dediği gibi miymiş diye bakarsanız Afrika'ya, kocaman bir kıta görürsünüz. Aslında bilirsiniz ki o tek bir ülkedir. Ve birbirine benzer, taşı toprağı, hayvanı insanı, otu ağacı... Benzer benzemesine de aslında farklıdır bildiğimiz dünyadan. Yanı başımızda olsa da uzak bir gezegen kadar ayrılmıştır arz'ımızdan. Neredeyse son ayak bastığı gezegendir beyaz adamın. Ben de ilk kez ayak basacağım bu kıtayı, en sona saklayan kaderi düşündüm. Afrika, o gizemli kıta ve içinde Gambiya! Bana o kadar da yabancı gelmiyordu. *Trypanosoma gambiense*, işte o paraziti duymuşum on yıllardır. Öyle tuhaf hastalıkların görüldüğü bir yer olmalıydı. Ama aklıma ikinci gelen Kunta Kinte! Hiç unutmadığım o isim de oradan çıkıp gitmişti Amerika kıtasına. Haritaya bakıyordum, bakıyordum ama ilk bakışta göremiyordum, zaman parça pinçik etmişti Afrika'yı. İrili ufaklı ülkelere bölmüştü. İlk başta bulamamıştım onu, çünkü küçük, çok küçük, hatta kıtanın en küçük ülkesi olduğunu anlıyordum en sonunda, kıtanın kıyılarını tararken nihayet bulunca şaşkınlığımı uzun süre atamamıştım üstümden. Kocaman kurak bir ülke düşünün, içinde mümbit bir vaha düşünün, orada doğan serin bir nehir düşünün, o nehrin kıyılarını besleye besleye aktığını düşünün, hiç acelesi yokmuş gibi bereket saçarak okyanusa süklüm püklüm döküldüğünü düşünün. İşte o nehir ülke: Gambiya! Sanırsınız ki birileri o güzel kıtanın eşsiz mücevherini kıskançlıkla saklamış kendine. Bu yamalı bohçaya döndürülmüş kıtada, bir ülke düşünün ki tek bir ülkeyle sınır komşuluğu olsun. O ülke Fransızca konuşurken Gambiya'nın resmi dili İngilizce olsun. Bütün bunlar Gambiya Nehri gibi aktı aklımdan.

Ama gidiyorduk işte, anne ve çocuk sağlığı için. Çocuklar, elbette orada da doğuyordu, kadınlar orada da anne oluyordu. Yıllar önce izlediğim ve aklımdan çıkmayan Gambiya'da bir doğum sahnesi canlanıyordu yeniden gözümde. Bir kadın, ilk doğumunu yapıyordu bir kulübede. Kulübenin tek bir direği vardı, kadın ayaktaydı, o direğe sarılmıştı, ondan kuvvet alıyordu, sıkışmış bebeğini olanca gücüyle itiyordu. O kulübenin asıl direği, baba, dışarıda evrensel bir tedirginlikle bekliyordu. Kadının çığlıkları bütün Afrika'yı inletiyordu. Ve nihayet çığlıklar diniyor, kadın susuyordu, simsiyah erkek bir bebek nihayet toprağa düşüyordu. Ebelik yapan, kan ter içinde kalmış kadınlar da rahatlamıştı. Evet gürbüz bir erkek, bu oğul nihayet babasına veriliyor. Baba ona güzel bir hayat vermeyi umuyor, anne ise ona yalnızca hayat vermeyi yeterli buluyor.

Zaman Afrika'da bile akıyor, Kunta Kinte'nin çocukluğu gerçekten de çok güzel geçiyor. Heyhat, kader ağlarını örüyor, erkekliğe adım atar atmaz, köle tüccarlarına yakalanıyor!

Ah Afrika! Hepimiz ellerimizle yüzümüzü kapatsak da deve kuşu gibi başımızı Sahra'nın kumlarına gömsek de gizleyemeyiz utancımızı. O gemiler, fildişinden tutun insanına kadar senin her şeyini çalıp götürmedi mi? Seni kedere, acıya, gözyaşına ve açlığa boğarken kendi değirmenini kanla çevirmedi mi?

Aşk olsun sana Afrika! Yine de pes etmedin, o gürbüz çocukları hep vermeye devam ettin. Anneler ve çocuklar, ölüme diyet verse de seni inatla, seni hayatla doldurmaya yemin etti.

Evet, Afrika, işte sana ayak basmış, kıyılarında at koşturmuş bir milletin ecdadı olarak sonunda geldik sana. Çok geç kalmış olmanın mahcubiyeti bir mızrak gibi saplı böğrümüzde. Sorma, bize de ne oyunlar edildi ne tuzaklar kuruldu. Onlardan kurtulup gelmek inan ki çok zor oldu. Ama işte nihayet buradaydık, burada olmanın gerçek anlamının inan ki farkındaydık!

Sevgili Gambiya, seni beklediğim gibi buldum. Siyah bir kuğu kadar güzeldin. Gururlu ama yoksuldun. Bunca zulme dayanan anneler hala güzel çocuklar doğuruyordu. Gözlerimle gördüm, bir halk ayağa kalkmak için çabalıyordu. Yeryüzünde renk ayırmayan belki de tek millet, kan kardeşin olan bu ümmet, elini tutman için uzatıyordu.

Sevgili Gambiya, senden bir şey almak için değil, sana vermek için gelen bir heyetin üyesi olmanın bahtiyarlığını yaşattın bana. O verimli ülkene baktım, sokaklar sağlıklı ve mutlu, boylu ve de poslu, kadın, erkek ve çocuk doluydu. Peki ya orada olamayanların kırgın ruhu? Varlıkları kuşkusuz hissediliyordu. Bebeğini kucağına alamayan analar, ana memesi bulamayan çocuklar... Görmedik, göremedik onları, onlar sadece kâğıtlarda bir sayı.

Ey suçunu bilenler, artık yeter, onların yaşam hakkını lütfen verin. Bunu yapmak çok zor değil, ellerinizi bu güzel halkın yakasından çekin. Taşını, toprağını, hayvanını, onlar da yetmez, insanını artık alıp götürmeyin.

Prof. Dr. Salih TAŞKIN
Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Kadın Hastalıkları ve Doğum Ana Bilim Dalı

Gambiya'da Sahada Anne ve Çocuk Sağlığı: Gözlemler, Gerçekler ve Ortak Sorumluluk

Giriş: Akademik Bilginin Sahadaki Karşılığı

2024 yılı Şubat ayında, Ankara Üniversitesi ile Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA) iş birliğinde "Gambiya Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesi" kapsamında Gambiya'ya gerçekleştirilen ziyaret, yalnızca bir akademik görevlendirme değil, aynı zamanda mesleki sorumluluğun sahadaki karşılığını yeniden düşünme fırsatı sağlamıştır. Proje, daha önceki temasları sırasında Gambiya'da anne ölüm sıklığının çok yüksek düzeyde olduğunu öğrenen Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Necdet Ünüvar tarafından sunulmuş ve geliştirilmiş olup; anne ve çocuk sağlığı alanında mevcut durumu yerinde gözlemlemek, sorunları doğrudan sahada tespit etmek ve yapılabilecek destekleri gerçekçi bir biçimde değerlendirmek amacıyla planlanmıştır.

Bir öğretim üyesi olarak, sağlık hizmetlerine dair pek çok veriyi akademik yayınlar, raporlar ve istatistikler aracılığıyla okumak mümkündür. Ancak sahada bulunmak, bu verilerin arkasındaki insan hikâyelerini, sistemin görünmeyen aksaklıklarını ve sağlık çalışanlarının bireysel çabalarının sınırlarını doğrudan gözlemleme fırsatı sunmaktadır. Bu ziyaret, yalnızca bir değerlendirme süreci değil; aynı zamanda akademik sorumluluğun sahadaki karşılığını yeniden düşünmeye zorlayan bir deneyim olmuştur.

Disiplinlerarası Yaklaşım ve Ortak Okuma

Ziyarete katılan ekip; kadın hastalıkları ve doğum uzmanı 2 öğretim üyesi, çocuk sağlığı ve hastalıkları uzmanı 3 öğretim üyesi ve halk sağlığı uzmanı 1 öğretim üyesinden oluşmaktaydı. Bu disiplinlerarası yapı, anne ve çocuk sağlığının yalnızca klinik müdahalelerle değil, koruyucu hekimlik, sağlık politikaları ve toplumsal koşullar çerçevesinde ele alınması gerektiğini bir kez daha ortaya koymuştur.

Her branşın sahada yaptığı gözlemler, diğer disiplinlerin bakış açısıyla birleştiğinde daha bütüncül bir değerlendirme imkânı doğmuştur. Klinik uygulamalar, halk sağlığı perspektifiyle; bireysel vakalar, sistemsel sorunlarla birlikte ele alınmıştır. Bu yaklaşım, sahada alınan notların ve yapılan değerlendirmelerin yüzeysel kalmasını engellemiştir.

Altyapı Gerçeği: Sağlık Sisteminin Görünür Sınırları

Gambiya'ya varışımız, sahadaki gerçeklikle ilk temas noktası oldu. Havaalanına indiğimiz anda belirgin bir düzensizlik ve keşmekeş dikkat çekmekteydi. Ülkeye giriş sırasında yolculardan belli miktarda ücret talep edilmesi, sürecin standart ve öngörülebilir bir yapıda işlemediğini göstermekteydi. Zaman zaman bazı yolcuların, herhangi bir eksiklik varmış izlenimi yaratılarak, görevli polisler tarafından farklı bir alana yönlendirildiğine tanık olduk. Kısa bir süre için ben de bu yönlendirmelerden birine maruz kaldım; ancak ziyaretin TİKA iş birliğiyle ve resmî görev kapsamında gerçekleştirildiğinin ifade edilmesi üzerine süreç hızla sonlandırıldı. Bu deneyim, bireysel bir olay olmanın ötesinde, kurumsal yapıların yeterince yerleşmediği ortamlarda belirsizliğin ve keyfîliğin ne kadar kolay normalleşebildiğini gösteren çarpıcı bir ilk izlenim oldu.

Havaalanından sonra ekip olarak transfer aracına binerek konaklayacağımız otele doğru yola çıktık. Yol boyunca karşılaştığımız manzara, ülkenin altyapı sorunlarını daha ilk saatlerde görünür kıldı. Asfalt yolların son derece sınırlı olduğu, büyük ölçüde toprak zemin üzerinde ilerleyen araçların yoğun toz bulutları oluşturduğu bir ulaşım ağı mevcuttu. Bu koşullar, yalnızca ulaşımı zorlaştırmakla kalmıyor; sağlık hizmetlerine erişim, acil durum müdahaleleri ve genel yaşam kalitesi üzerinde de doğrudan etkiler yaratıyordu. Sahada geçirilen ilk saatler, sağlık sistemindeki sorunların altyapıdan bağımsız düşünülemeyeceğini ve sağlık hizmetlerinin kalitesinin, ülkenin genel kurumsal ve fiziksel yapısıyla yakından ilişkili olduğunu açık biçimde ortaya koyuyordu.

Bilgi ile Uygulama Arasındaki Mesafe

Eğitim faaliyetleri kapsamında farklı hastanelerden gelen doktorlar, hemşireler, ebeler ve diğer sağlık personeline teorik ve pratik dersler verildi. Bu süreçte edinilen en önemli izlenimlerden biri, sağlık çalışanlarının teorik bilgi düzeylerinin belirli bir seviyenin üzerinde olmasıydı. Ancak bu bilgi, ciddi imkân kısıtlılıkları nedeniyle standartlara uygun uygulamalara dönüştürülemiyordu.

Kadın doğum servisleri koğuş sistemine dayalıydı; hasta mahremiyetini sağlayacak ayrı odalar bulunmuyordu. Buna rağmen sağlık personelinin, mevcut koşullar içinde düzen kurma ve hizmet üretme çabası dikkat çekiciydi. Sahada bireysel çabanın sistemsel eksiklikleri telafi edemediğini açıkça göstermekteydi.

Kadın Sağlığı: Zorunlu ve Pragmatik Yaklaşımlar

Ameliyathanelerin durumu, cerrahi ekipman eksiklikleri ve modern cihazların bulunmaması, kadın sağlığı alanındaki uygulamaları doğrudan etkilemekteydi. HPV enfeksiyon sıklığının yüksek olduğu ülkede, tarama programlarının yetersizliği ve patoloji uzmanının bulunmaması önemli bir sorun olarak karşımıza çıkmıştır. Rahim ağzı kanseri taramalarında uygulanan asetik asit ile boyama ve pozitiflik saptanması halinde doğrudan geniş eksizyon yapılması, bizim alışık olduğumuz klinik yaklaşımlardan oldukça farklıdır. Ancak sahadaki koşullar dikkate alındığında, bu yöntemin ölümcül olabilecek bir hastalığı önleme amacıyla geliştirilen zorunlu bir strateji olduğu anlaşılmaktadır. Bu durum, evrensel tıp ilkelerinin, yerel koşullar doğrultusunda nasıl uyarlanabildiğini göstermesi açısından öğreticidir.

Anne Ölümleri: İstatistikten Gerçeğe

Gambiya'daki anne ölüm oranları, sahada karşılaşılan en çarpıcı gerçeklerden biridir. Türkiye'de 100.000 canlı doğumda 13–15 civarında olan bu oran, Gambiya'da yaklaşık 100.000'de 500 gibi son derece yüksek bir seviyededir. Ziyaret ettiğimiz Small Edward Hospital'da yapılan basit hesaplamalar, haftada yaklaşık bir kadının gebeliğe bağlı nedenlerle hayatını kaybettiğini ortaya koymuştur.

Yapılan değerlendirmelerde, gebelik takiplerinin sağlık kuruluşları dışında gerçekleşmesi, riskli gebeliklerin erken dönemde tespit edilememesi ve ulaşım sorunları, anne ölümlerinin temel nedenleri arasında öne çıkmaktadır. Bu tablo, koruyucu sağlık hizmetlerinin ve düzenli izlemin hayati önemini açıkça göstermektedir.

Çocuk Sağlığı ve Tek Bir Vakanın Yükü

Çocuk servisinde değerlendirdiğimiz 13–14 yaşlarında karın şişliği olan bir kız çocuğu, sahadaki gerçekliğin en çarpıcı örneklerinden biri olmuştur. Tanı netleşmeden üreme potansiyelini

bitirecek kemoterapi ilacı verilmesinin planlanması, imkânsızlıkların klinik kararları ve sonuçlarını nasıl şekillendirdiğini göstermektedir. Ekip olarak yaptığımız değerlendirmede, biyopsi ile tanının netleştirilmesi, gerekirse cerrahi tedavi ve yumurtalıkları koruyacak tedavi seçeneklerinin değerlendirilmesi gerektiği vurgulanmıştır. Bu vaka, gelişmiş bir ülkede standart yaklaşımlarla başarıyla tedavi edilebilecek bir hastanın, yalnızca sistemsel eksiklikler nedeniyle riskli bir sürece sürüklenebileceğini göstermiştir.

Yenidoğan Bakımı: En Kırılgan Alan

Yenidoğan yoğun bakım ünitelerinde ventilatör bulunmaması, merkezi oksijen sistemlerinin olmaması ve uygun fototerapi cihazlarının eksikliği, yenidoğan mortalitesini doğrudan etkileyen faktörlerdi. Bu durum, anne ve çocuk sağlığında en kırılgan grubun, aynı zamanda en az korunan grup olduğunu göstermektedir.

Karşılıklı Öğrenme ve Sürdürülebilirlik

Başlangıçta ziyaretimiz, Gambiya'nın sık ziyaret edilen bir ülke olması nedeniyle rutin bir program olarak algılanmıştı. Bulunduğumuz süreçte eş zamanlı Çin, Almanya ve Suudi Arabistan'dan başka doktor veya ekiplerin de orada olduğuna şahit olduk. Ancak Ankara Üniversitesi ekibinin akademik ve klinik yaklaşımı zamanla fark edilmiştir. 2024 yazında Gambiyalı ekiplerin Ankara Üniversitesi hastanelerini ziyareti, bu sürecin en somut çıktılarından biri olmuştur. Türkiye'deki teknik donanım, klinik standartlar, ekip organizasyonu ve robotik cerrahi uygulamaları, ziyaretçi ekipler üzerinde derin bir etki bırakmıştır. Gebe takibi, doğum süreçleri ve yenidoğan bakımı gibi alanlarda edindikleri deneyimlerin, kendi ülkelerindeki uygulamalara da katkı sağlayacağı düşünülmektedir.

Bu süreçte, özellikle yenidoğan yoğun bakım ünitelerine yönelik tıbbi ekipman desteğinin Gambiya'ya ulaştırılması, sahada tespit edilen ihtiyaçların somut bir karşılığı olmuştur.

Sahada edindiğimiz izlenimler, Gambiya'daki mevcut sağlık sorunlarının yalnızca güncel imkân eksiklikleriyle açıklanamayacağını düşündürmüştür. Bu durumun aynı zamanda ülkenin tarihsel geçmişiyle de yakından ilişkili olduğunu göstermektedir. Uzun yıllar sömürge olarak kalmış bir ülke olan Gambiya'da, bu süreçte sağlık, eğitim ve altyapı gibi temel alanların sürdürülebilir biçimde geliştirilmediği, aksine

yerel kapasitenin sınırlı tutulduğu açıkça hissedilmektedir. Ziyaretimiz sırasında dinlediğimiz çok sayıda bireysel hikâye, sömürge döneminin yalnızca ekonomik kaynakları değil, kurumsal yapıları ve insan sermayesini de zayıflattığını ortaya koymaktaydı. Bugün anne ve çocuk sağlığı alanında karşılaşılan yapısal sorunlar; yetersiz altyapı, sınırlı teknoloji kullanımı ve sağlık hizmetlerine erişimdeki güçlükler, büyük ölçüde bu tarihsel kırılmanın günümüze yansıyan sonuçları olarak değerlendirilebilir. Sahada bulunmak, sağlık göstergelerinin arkasında yalnızca tıbbi değil, aynı zamanda tarihsel ve toplumsal bir yük bulunduğunu anlamamıza imkân tanımış; bu durum, yapılacak her türlü desteğin kısa vadeli çözümlerden ziyade yerel kapasiteyi güçlendirmeye odaklanması gerektiğini bir kez daha göstermiştir.

Sonuç: Akademik Tanıklığın Sorumluluğu

Bu ziyaret, bir öğretim üyesi olarak yalnızca bilgi aktarmanın değil, sahayı anlamanın ve gerçekçi öneriler geliştirmenin de akademik sorumluluğun bir parçası olduğunu göstermiştir. Süreç boyunca üniversite yönetimi ve YÖK ile sürdürülen iletişim, sahadaki çalışmaların kurumsal bir çerçevede ilerlemesini sağlamıştır.

İmkânların sınırlı olduğu coğrafyalarda bile, doğru gözlem, karşılıklı öğrenme ve sürdürülebilir iş birlikleri ile anne ve çocuk sağlığı alanında anlamlı katkılar sağlanabileceği açıktır. Bu deneyim, sağlıkta eşitsizliklerin yalnızca sayılarla değil, sahadaki insan hikâyeleriyle anlaşılması gerektiğinin bir kanıtı.

Doç. Dr. Gülşah AYNAOĞLU
Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı

Gambiya'da Sekiz Gün: Yaşamla Ölüm Arasında İnce Bir Çizgi

Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı

Afrika'da bir ülkede maternal morbidite ve mortaliteyi azaltmaya yönelik üniversitemiz ve TIKA iş birliğindeki bu projenin içinde bulanacağımı öğrendiğimde içimde garip bir heyecan oluşmuştu. Çünkü bu benim Afrika'ya ilk seyahatim olacak ve gerçekten filmlerdeki sahnelere mi şahitlik edecektim yoksa sıradan bir bilimsel toplantı gibi mi olacaktı? Muammaydı. Gambiya'nın haritadaki yerini incelemekle başladım işe. Araştırmaya başladım geçim kaynaklarını, yıllık maternal mortalite hızını, sağlıkta geldikleri noktayı, doktor sayısı gibi bilgileri. Ne kadar kötü olabilirdi ki günümüz teknolojisinde! Sanırım tüm ekip de benim gibi düşünüyordu ki gülen yüzlerle havalimanında buluşup bir haftalık Afrika serüvenine başladık.

Gambiya'ya indiğimde en çarpıcı şey manzara değil, koku oldu. Uçağın kapısı açılır açılmaz burnuma dolan ağır, tanıdık ama bir o kadar da uzak bir koku... Bir an için zaman geriye doğru aktı; çocukluğumun, 90'lardaki şehirlerarası otobüs terminalindeydim sanki. Beton zeminin sıcakla birleşmiş kokusu, düzensizlik hissi, aceleyle bir yerlere yetişmeye çalışan ama aslında kimsenin tam olarak nereye gittiğini bilmediği o kaotik atmosfer... On saatlik yorucu bir yolculuğun ardından indiğimiz havalimanı, modern seyahat algıma hiç uymuyordu. İtiraf etmeliyim ki, o an paniğe kapıldım. "Burada gerçekten sekiz gün geçirecek miyiz?" sorusu zihnimde yankılandı. Sonra kendime geldim. Bu bir sorumluluk bilinciydi, hayatımda ilk ve belki de son kez gerçekten dünyanın öbür ucuna faydam dokunacaktı.

Pasaport kontrolüne henüz girmeden ülke içi harç ödemesini nakit olarak yaptık. Demek oluyordu ki, geçim kaynaklarından biriydi bu. Gürültülü bir sırayı paramızı ödeyerek atlattıktan sonra sırada görevli güvenlik kolluklarından geçmek vardı. Kime dur kime geç

diyecekleri belli değildi. Anlayamadığım bir şekilde biz de geçmeyi başardık. Havalimanından çıkar çıkmaz eski bir minibüse bindirildik. Akşamın karanlığında camları kirli, koltukları yıpranmış, motoru her an duracakmış hissi veren bu araç, Gambiya'daki ilk yolculuğumuzun sahnesi oldu. Muavin koltuğunda oturan, sürekli bağırarak konuşan bir kadın vardı. Kime bağırdığı belli değildi; telefona mı, şoföre mi, hayata mı... Ses tonu öyle buyurgan ve sertti ki, bir ara dönüp bize de bağıracak diye irkildim. Yol boyunca içimden "Lütfen bize bağırmasın." diye geçirdim. Yolculuğun sonunda onun Gambiya Sağlık Bakanlığı'nda danışman olduğunu öğrendiğimizde, istemsizce gülümsedim. Bu ülkede roller ve sınırlar, bizim alıştığımızdan çok daha farklıydı.

Sekiz gün boyunca Gambiya'da maternal morbidite ve mortaliteyi azaltmaya yönelik bir proje kapsamında bulunduk. Kâğıt üzerinde bu cümle oldukça teknik ve soğuk duruyor. Oysa sahada karşılaştıklarımız, hiçbir istatistiğin anlatamayacağı kadar insani, çıplak ve sarsıcıydı. Hastane, poliklinik odaları, hasta odaları, tuvaletler... Hepsinde ortak olan şey, yetersizlikti. Ama bu yetersizlik sadece ekipman eksikliği değildi; zaman eksikliği, eğitim eksikliği, bazen umudun eksikliği...

Doğum, burada hâlâ büyük bir bilinmezlikti. Anne olmak, bu şartlarda bile bir içgüdü belki de bir zorunluluktu. Bir kadının hamileliği boyunca kaç kez doktora gidebildiği, doğuma ulaşana kadar kaç engeli aşmak zorunda kaldığı, çoğu zaman hayatta kalıp kalmayacağını belirliyordu. Ambulans yoktu ya da çok sınırlıydı. Yol yoktu. Kendi ülkemizde yol yapımının değersiz kabul edildiğini düşününce, aslında nelere sahip olduğumuzun düşük farkındalığına üzüldüm. Yol medeniyetti, yol sağlıktı, yol gelecekti... Elektrik kesintileri sıradandı. Ama doğum durmuyordu; hayat, tüm zorluklara rağmen akıyordu.

Beni en çok etkileyen şeylerden biri, kadınların sessizliği oldu. Tramvayda acı çekerken bile bağırmayan, şikâyet etmeyen, sanki kaderle önceden anlaşmış gibi sabırlı duran kadınlar... Doğum ağrısından daha güçlü bir ağrı yoktur denir ya hep, burada sıradandı. Doğum ağrısı çekerken bile hakkı yoktu bağırmaya. Göz göze geldiğimizde yüzlerinde ne bir isyan ne de bir beklenti vardı. Sadece kabulleniş... Bu kabulleniş, içimi burkan asıl şeydi. Çünkü biz, orada "önlenebilir" olduğunu bildiğimiz ölümleri konuşuyorduk.

Sağlık çalışanları ise başka bir hikâyeydi. Kısıtlı imkânlarla, uzun saatler boyunca çalışan, çoğu zaman yalnız bırakılmış ama yine de vazgeçmeyen insanlar...Bizim getirdiğimiz bilgiye, deneyime gösterdikleri ilgi; aslında beklediğim gibi olmadı. Bazen bir protokol anlatırken, bazen basit bir müdahaleyi tartışırken, fark ettim ki bu proje sadece maternal mortaliteyi azaltmakla ilgili değildi. Aynı zamanda birlikte düşünmek, birlikte çözüm aramak ve eşit bir temas kurmakla ilgiliydi. Ancak aynı hislerin onlarda uyanmadığını fark ettim. Sonraki günlerde anladım ki, biz onlar için hep anlatıp giden sıradan beyaz

sağlık ekipleriydik. Ancak oradan bir ekip kurup; ülkemize, bizim hastanemize gelip yaptıklarımızı, hastalara verilen kıymeti ve onlara verdiğimiz desteği görünce anlayacaklardı tek amacımızın anlatıp gitmek olmadığını. Bir kadın doğum asistanı bizim ülkemizde, bizim üniversitemizde ve benim yanımda 1 yıl süreyle perinatoloji öğrenmek isteyecek kadar değiştirmişti fikrini.

Gambiya'da geçirdiğim bu sekiz gün, mesleğime bakışımı da değiştirdi. Tıbbın sadece bilgi ve teknikten ibaret olmadığını, çoğu zaman sosyal koşulların, politikaların ve altyapının bir sonucu olduğunu bir kez daha gördüm. Bir annenin hayatta kalıp kalmaması, bazen bir damla oksijene, bazen zamanında ulaşılabilen bir sağlık merkezine, bazen de sadece şansına bağlıydı.

Dönerken, yine aynı havalimanından geçtim. Aynı koku, aynı karmaşa... Ama ben artık aynı kişi değildim. Gambiya'dan yanımda getirdiğim şeyler bavuluma sığmadı. Orada bıraktığım sorular, gördüğüm yüzler, tuttuğum eller ve göz göze geldiğim anneler, mesleki hafızamın en derin yerine yerleşti.

Bu yolculuk bana şunu öğretti: Maternal mortalite sadece bir sağlık göstergesi değil; bir toplumun kadınlarına verdiği değerin sessiz ama en net ölçüsüdür. Ve bazen, dünyayı değiştirmek sekiz günde mümkün olmasa da kendimizin değişmesi için sekiz gün fazlasıyla yeterlidir.

Doç. Dr. Cemal KOÇAK
Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Halk Sağlığı Anabilim Dalı

Gambiya'da Halk Sağlığı İzlenimleri

Gambiya, Atlas Okyanusu'nun kıyısında küçük bir ülke; ama halk sağlığı açısından taşıdığı yük çok büyük. Bu topraklarda sağlık, yalnızca bir hizmet değil; sabrın, yoksulluğun ve umudun iç içe geçtiği bir sınav.

Sağlık Bakanlığının giriş kapısının hemen dibindeki çöp yığını ilk karşılamaydı. Bir sembol gibi duruyordu orada. Devletin sağlık politikalarının kalbinin attığı binanın önünde biriken atıklar, yalnızca fiziksel bir ihmal değildi; sistemin görünür bir metaforuydu. Halk sağlığı literatüründe "Çevresel Belirleyiciler" diye andığımız kavram, burada soyut bir başlık değil, kapı eşiğinde yığılı bir gerçeklikti. Atık yönetimi, sanitasyon, vektör kontrolü... Hepsi bir çöp yığınının etrafında toplanmış, sessizce sorular soruyordu.

Edward Francis Teaching Small Hastanesinin yerleşkesine adım attığımızda, sorular ağırlaştı. Bina dışında açıktan akan kanalizasyon sistemi, güneşin altında koyu bir çizgi gibi uzanıyordu. Sağlık hizmetinin verildiği bir mekânda, enfeksiyon riskinin bu kadar görünür olması, bir çelişki değil, bir çığlıktı. Halk sağlığı, bireysel tedaviden önce toplumsal korumayı önceleyen bir disiplindir. Oysa burada koruyucu sağlık hizmetlerinin en temel unsuru olan güvenli sanitasyon dahi sağlanamıyordu.

Açık kanalizasyon yalnızca kötü bir görüntü değildir; enterik enfeksiyonların, paraziter hastalıkların, çocuk ölümlerinin zeminidir. Kolera, tifo, dizanteri gibi hastalıklar kitap sayfalarında kalmaz; uygun koşulları bulduğunda hızla hayatın içine karışır. Bu nedenle açık akan her atık su, aslında görünmeyen bir epidemiyolojik risk kaynağıdır. Kanalizasyonun kapalı sisteme alınması, yalnızca mühendislik meselesi değil; doğrudan yaşam beklentisini uzatacak bir müdahaledir.

Hastanenin orta bahçesinde gerili iplerde kurutulan hasta çarşafları ve tıbbi tekstil ürünleri ise hijyen zincirinin bir başka kırılgan halkasını oluşturuyordu. Tropikal güneşin altında dalgalanan beyaz çarşaflar ilk bakışta temizlikle özdeşleşen masum bir görüntü sunuyordu. Ancak bu görüntü, enfeksiyon kontrolü açısından ciddi bir riski de beraberinde taşıyordu. Açık alanda, kontrolsüz çevresel koşullarda kurutulan tekstil ürünleri; toz, böcek, hayvan teması ve hava yoluyla taşınabilecek mikroorganizmalar açısından yeniden kontaminasyona açıktır.

Hastane çamaşırlarının uygun dezenfeksiyon ve kapalı kurutma sistemleri olmaksızın açık bahçede kurutulması, özellikle bağışıklık sistemi zayıf hastalar için hastane enfeksiyonları riskini artırabilir. Halk sağlığı açısından bakıldığında çamaşırhane hizmeti, tali bir destek birimi değil; enfeksiyon kontrol programının ayrılmaz bir parçasıdır. Bir çarşaf yalnızca bir kumaş değildir ya iyileşmenin sessiz zemini olur ya da görünmeyen bir bulaş zincirinin taşıyıcısı. Bu nedenle standartlara uygun, kapalı ve denetimli bir hastane çamaşır sistemi; tedavi kalitesinin görünmeyen ama hayati unsurlarından biridir.

Hastanede dikkat çeken bir diğer eksiklik ise hasta bekleme salonlarının yeterince olmayışıydı. Muayene sırasını ya da içeriden gelecek bir haberi bekleyen hasta yakınları, bahçede ya da dar balkonlarda, çoğu zaman yerde otururak saatler geçiriyordu. Bazıları yanlarında getirdikleri ince bir örtüyü beton zemine seriyor, bazıları doğrudan toprağa ya da soğuk zemine çömeliyordu. Gözler kapılarda, kulaklar içeriden gelecek tek bir kelimeye kilitlenmişti.

Sağlık hizmeti yalnızca hastaya sunulmaz; onunla birlikte bekleyen ailesini de kapsar. Bekleme alanlarının yetersizliği, sadece konfor eksikliği değildir; aynı zamanda hijyen, güvenlik ve psikososyal destek açısından da bir sorundur. Uzun süre açık alanda, kalabalık ve düzensiz koşullarda beklemek; bulaşıcı hastalıkların yayılımını kolaylaştırabilir. Yaşlılar, çocuklar ve kronik hastalığı olan bireyler için bu durum ek sağlık riskleri doğurur.

Halk sağlığı yaklaşımı, sağlık kurumlarını hasta merkezli olduğu kadar toplum merkezli tasarlamayı gerektirir. Güvenli, gölgelikli, temiz ve düzenli bekleme alanları hem enfeksiyon kontrolünü destekler hem de sağlık hizmetinin insani boyutunu güçlendirir.

Hastane koridorlarında ilerledikçe hijyenin kırılganlığı daha belirginleşti. Tuvaletlerin durumu, sabun ve sıvı sabun eksikliği, yetersiz lavabo ve el yıkama üniteleri... Oysa el hijyeni, modern enfeksiyon kontrolünün en basit ve en etkili aracıdır. Ignaz Semmelweis'in 19. yüzyılda fark ettiği hakikat, burada hâlâ tam anlamıyla yer bulamamış gibiydi: "Eller yıkanmadığında anneler ölür, bebekler ölür."

Hastane enfeksiyonları, düşük ve orta gelirli ülkelerde mortalitenin önemli nedenlerinden biridir. Sabunun yokluğu, sadece bir malzeme eksikliği değil; sistemin kırılganlığının göstergesidir. Bir sağlık kurumunda su, sabun ve dezenfektan yoksa, antibiyotiklerin varlığı tek başına yeterli değildir. Çünkü enfeksiyon, tedavi edilmeden önce önlenmelidir.

Çocuk servisinde aynı odada 8-10 hastanın birlikte kalıyor olması dikkat çekiciydi. Yataklar birbirine yakındı; aralarında mahremiyeti sağlayacak fiziksel bir ayrım bulunmuyordu. Bu yoğunluk, yalnızca mekânsal bir darlık değil, enfeksiyon kontrolü açısından ciddi bir risk anlamına gelmektedir. Solunum yolu enfeksiyon-

larının, gastrointestinal hastalıkların ve temas yoluyla bulaşan patojenlerin bu denli yakın temas ortamında yayılması kaçınılmazdır. Özellikle bağışıklık sistemi henüz tam gelişmemiş çocuklar için bu durum, tedavi sürecini uzatabilecek ve komplikasyon riskini artırabilecek bir faktördür. Halk sağlığı perspektifinden bakıldığında hasta yoğunluğu, yatak kapasitesi planlaması ve mekânsal düzenleme; tedavinin niteliğini doğrudan etkileyen yapısal unsurlardır. Bir çocuğu iyileştirmeye çalışırken onu yeni bir enfeksiyonla karşı karşıya bırakmak, sistemin istemeden ürettiği bir çelişkidir.

Serviste karşılaşılan bir diğer sessiz gerçeklik ise beslenme yetersizliği olan çocuklardı. İnce kollar, belirgin kaburgalar ve yaşına göre geri kalmış beden ölçüleri, yalnızca bireysel bir sağlık sorunu değil; toplumsal bir beslenme krizinin işaretleriydi. Malnütrisyon, enfeksiyonlara yatkınlığı artırır, iyileşme süresini uzatır ve mortalite riskini yükseltir. Hastane ortamında tedavi gören bir çocuğun yeterli ve dengeli beslenememesi, tıbbi müdahalelerin etkisini de sınırlar.

Halk sağlığı açısından çocukluk çağı beslenmesi; yalnızca kalori alımı değil, bir toplumun geleceğe yaptığı yatırımdır. Yetersiz beslenen her çocuk, potansiyelinin bir kısmını kaybetme riskiyle büyür. Bu nedenle hastane temelli beslenme desteği programları ve toplum düzeyinde beslenme iyileştirme stratejileri, çocuk sağlığının ayrılmaz bir parçası olmalıdır.

Yenidoğan servisinde karşılaştığımız tablo ise hem hüzünlü hem öğreticiydi. Fototerapi cihazı olmadığı için sarılık olan bebekler gün ışığına yatırılıyordu. Güneş, burada bir tıbbi cihazın yerini almıştı. Elbette güneş ışığının bilirubin düzeyini düşürmede bir etkisi olabilir; ancak kontrolsüz ve standart dışı bir uygulama, modern neonatolojinin gerektirdiği güvenliği sunmaz.

Neonatal sarılık, uygun şekilde tedavi edilmediğinde kernikterus gibi kalıcı nörolojik hasarlara yol açabilir. Bir fototerapi cihazının yokluğu, bir çocuğun ömür boyu taşıyacağı bir engellilik anlamına gelebilir. Halk sağlığı açısından bakıldığında bu, yalnızca bireysel bir trajedi değil; toplumsal üretkenliğin, yaşam kalitesinin ve sağlık harcamalarının uzun vadeli yüküdür.

Yoğun bakım ünitesine girdiğimizde, bir başka gerçeklikle karşılaştık. Anneler, içeride yatan çocuklarına refakat edebilmek ve emzirme gibi sebeplerle içeri girmek için terliklerini çıkarıyor, yeterli galoş olmadığı için yalınayak içeri alınıyordu. Bu manzara hem insanî hem de epidemiyolojik açıdan sarsıcıydı. Yoğun bakım, enfeksiyon kontrolünün en sıkı uygulanması gereken alandır. Oysa burada, temel bir bariyer önlemi dahi sağlanamıyordu.

Bir annenin yalınayak yoğun bakıma girmesi, onun fedakârlığının değil, sistemin yetersizliğinin göstergesidir. Halk sağlığı, bireyin kahramanlığına dayanamaz; yapısal çözümler üretmek zorundadır. Galoş temini, küçük bir bütçe kalemi gibi görünebilir; fakat enfeksiyon zincirini kırmada kritik bir adımdır.

Oksijen desteği verilen çocukların bulunduğu bölümde ise başka bir yapısal eksiklik göze çarpıyordu: Merkezi oksijen sistemi yoktu. Bir oksijen kondansatörüyle birden fazla çocuğa oksijen verilmeye çalışılıyordu. Oksijen, özellikle pnömoni gibi alt solunum yolu enfeksiyonlarında hayat kurtarıcıdır. Dünya genelinde beş yaş altı çocuk ölümlerinin önemli bir kısmı pnömoniye bağlıdır ve uygun oksijen tedavisi mortaliteyi belirgin biçimde azaltır.

Merkezi oksijen sisteminin olmayışı, tedavinin sürekliliğini ve güvenliğini riske atar. Daha önce kurulduğu öğrenilen oksijen üretim tanklarının bakımının yapılmaması ve çalışmıyor olması ise sürdürülebilirlik sorununun altını çizer. Sağlık yatırımı yapmak kadar, yapılan yatırımı korumak ve işletmek de önemlidir. Teknik kapasite, bakım-onarım planı ve yerel sahiplenme olmadan kurulan sistemler zamanla işlevsizleşir.

Halk sağlığında sürdürülebilirlik, yalnızca finansmanla değil; insan kaynağı ve yönetim kapasitesiyle mümkündür. Gambiya Sağlık Bakanlığı ile iş birliği içinde, mevcut oksijen sistemlerinin yeniden aktif hale getirilmesi, kısa vadede hayat kurtarıcı bir adım olacaktır. Uzun vadede ise merkezi oksijen altyapısının kurulması, çocuk ve erişkin mortalitesini azaltmada temel bir müdahaledir.

Edward Francis Teaching Small Hastanesinin, ülkedeki tek eğitim hastanesi olması, başka bir sorunu da görünür kılmaktadır: Riskli gebelikler... Farklı şehirlerde yaşayan ve riskli gebeliği saptanan kadınların bu merkeze yönlendirilmesi, ancak barınma imkânı olmaması ciddi bir lojistik yük oluşturur. Türkiye'deki "Misafir Anne Projesi'ne" benzer bir uygulama (anne oteli), bu noktada yalnızca sosyal bir destek değil; anne ve bebek ölümlerini azaltmaya yönelik stratejik bir halk sağlığı müdahalesidir.

Anne ölümleri, bir ülkenin sağlık sisteminin en hassas göstergelerinden biridir. Zamanında ve nitelikli doğum hizmetine erişim, maternal mortalitenin azaltılmasında belirleyicidir. Riskli gebelerin doğuma yakın dönemde hastane yakınında güvenli bir konaklama alanına sahip olması, gecikmeleri azaltır. Halk sağlığı literatüründe "üç gecikme modeli" olarak bilinen yaklaşımın ikinci ve üçüncü basamaklarını doğrudan etkiler: Sağlık kuruluşuna ulaşmada ve uygun hizmeti almada gecikme...

Hastaneye ulaşım süreci de sağlık sisteminin görünmeyen ancak belirleyici bir boyutunu oluşturur. Ülkenin pek çok yolunun asfaltsız oluşu, özellikle kırsal bölgelerde yaşayanlar için sağlık hizmetine erişimi güçleştiriyor. Tozlu, çukurlarla dolu yollar; yağmur mevsiminde çamura dönüşerek neredeyse geçilmez hale geliyor, kuru mevsimde ise yoğun toz bulutları arasında ilerlemeyi zorlaştırıyor. Ambulansların gecikmesi, doğum sancısı başlayan bir annenin saatler süren yolculuğu ya da solunum sıkıntısı yaşayan bir çocuğun sarsıntılı bir araçla taşınması; yalnızca altyapı sorunu değil, doğrudan sağlık sonuçlarını etkileyen bir risk faktörüdür.

Halk sağlığı literatüründe "Erişim" kavramı, bir sağlık tesisinin varlığıyla sınırlı değildir. O tesi-

se zamanında, güvenli ve sürdürülebilir biçimde ulaşabilmek de en az verilen hizmetin kalitesi kadar önemlidir. Asfaltsız yollar, özellikle acil obstetrik vakalarda ve çocuk hastalıklarında gecikmeye bağlı mortalite riskini artırır. Sağlık hizmeti, altyapıdan bağımsız düşünülemez. Bazen bir yolun asfaltla kaplanması, bir yoğun bakım yatağı kadar hayat kurtarıcı olabilir.

Sonuç olarak tüm bu gözlemler, sadece bir ülkenin yoksulluğunu değil; küresel sağlık eşitsizliğini de vurguluyor. Gambiya'da karşılaştığımız tablo, aslında dünyanın pek çok düşük gelirli ülkesinde benzer biçimde yaşanmaktadır. Sağlık hizmeti, yalnızca hastane duvarları içinde verilmez; altyapı, eğitim, ekonomi ve yönetişimle birlikte şekillenir.

Yine de bu tablo umutsuz değildir. Yapılacak müdahalelerin hangi alanlarda olacağı bellidir. Hijyen koşullarının iyileştirilmesi, sabun ve dezenfektan temininin sürekliliği, el yıkama ünitelerinin artırılması, açık kanalizasyonun kapalı sisteme dönüştürülmesi, merkezi oksijen altyapısının kurulması ve bakımının sağlanması, fototerapi cihazlarının temini, yoğun bakımda enfeksiyon kontrol önlemlerinin güçlendirilmesi ve misafir anne uygulamasının (anne oteli) hayata geçirilmesi... Bunların her biri, somut ve uygulanabilir adımlardır.

Halk sağlığı, büyük laflardan çok küçük ama etkili müdahalelerin disiplinidir. Bir sabun, bir galoş, bir oksijen hattı, bir fototerapi lambası... Her biri, istatistiklerde küçük bir azalma gibi görünse de bir ailenin hayatında büyük farklar yaratır.

Gambiya'da gördüklerimiz, bir kez daha şunu hatırlattı: Sağlık, yalnızca hastalığın yokluğu değil; insan onuruna yakışır koşulların varlığıdır. Bir sağlık kurumunun önündeki çöp yığını temizlendiğinde, açık kanalizasyon kapatıldığında, yoğun bakıma güvenle girilebildiğinde, bebekler uygun ışık altında tedavi edildiğinde ve çocuklar yeterli oksijenle nefes alabildiğinde; işte o zaman halk sağlığı, kitap sayfalarından çıkıp hayatın kendisine karışır.

Her çocuk temiz bir hastanede doğmayı, her anne güvenle doğum yapmayı, her hasta insan onuruna yakışır bir bakım almayı hak eder.

Alper KÖREMEZLİ
Ankara Üniversitesi SUAH Teknik İşler Müdürü

Gambiya Ziyaret Günlüğü – Solunum Cihazı Kurulum ve Eğitim Süreci

Türkiye Cumhuriyeti Devleti Ankara Üniversitesi Sağlık Uygulama ve Araştırma Hastaneleri Teknik İşler Müdürlüğü görevim kapsamında, Gambiya'da faaliyet gösteren Edward Francis Small Teaching Hastanesine TİKA'nın organizasyonunu üstlendiği solunum cihazı (CPAP) yenidoğan bebek küvezi ve damar görüntüleme sistemleri kurulumu ve klinik kullanım modellerinin anlatılması amacıyla gerçekleştirilen ziyarete fiilen katıldım. Bu ziyaret, Cebeci Hastanesi Başhekimi ve Çocuk Yoğun Bakım Ünitesi Profesörü Tanıl Hocam, Hastaneler Başhekim Yardımcısı ve Cebeci Hastanesi Yenidoğan Yoğun Bakım Ünitesi Profesörü Ömer Hocam ile gerçekleştirildi.

Gambiya'ya vardığımızda ilk dikkatimi çeken şey, hastanenin fiziksel imkânlarının bizim ülkemizde alışık olduğumuz standartların oldukça gerisinde olmasıydı. Buna rağmen sağlık çalışanlarının özverisi, sınırlı imkânlarla hizmet üretme gayreti ve öğrenmeye olan açıklıkları gerçekten takdire şayandı. Özellikle yoğun bakım alanlarında altyapı eksiklikleri net şekilde hissediliyordu; elektrik kesintileri, sınırlı medikal ekipman ve yetersiz teknik destek günlük işleyişin bir parçası hâline gelmişti.

TİKA tarafından bağışlanan cihaz ve sistemlerin, hastane açısından son derece kıymetliydi. Bu cihazlar, yenidoğan yoğun bakım hastalarının yaşam şansını doğrudan etkileyecek nitelikteydi. İlk kurulum sürecinde teknik olarak cihazların elektrik altyapısına uyumu, oksijen bağlantıları, alarm sistemleri ve güvenli kullanım koşulları detaylı şekilde ele alındı. Benim sorumluluğumda olan teknik kısımda, cihazların stabil çalışması ve basit bakım prosedürleri yerel teknik personele anlatıldı.

Doktorlarımız ise cihazların klinik kullanım modellerini, hasta seçimini, ventilasyon modlarını ve yenidoğan hastalarında dikkat edilmesi gereken kritik noktaları örnek vakalar üzerinden anlattılar. Gambiyalı hekimlerin ve hemşirelerin soruları, konuya ne kadar ilgili ve istekli olduklarını açıkça gösteriyordu. Bazı uygulamaların, bizim için rutin sayılabilecek düzeyde bile olmaması, bu katkının ne kadar anlamlı olduğunu bir kez daha hissettirdi.

Ziyaret boyunca beni en çok etkileyen durumlardan biri, sağlık çalışanlarının imkânsızlıklar karşısında pes etmeyen tutumları oldu. Basit bir tıbbi malzemenin bile büyük değer taşıdığı

bir ortamda, bağışlanan bu solunum cihazları ve sistemlerin sadece birer makine değil, umut anlamına geldiğini görmek insana farklı bir bakış açısı kazandırıyor. Bizim için teknik bir görev olarak başlayan bu seyahat, zamanla insani bir sorumluluğa dönüştü.

Kendi adıma bu ziyaretten büyük bir mesleki ve kişisel deneyimle döndüğümü söyleyebilirim. Sahip olduğumuz bilgi ve imkânların, doğru yerde ve doğru şekilde kullanıldığında ne kadar büyük farklar yaratabildiğini birebir görmek, yaptığım işin anlamını benim için daha da derinleştirdi. Ayrıca ülkemizi, kurumumuzu ve TİKA'nın uluslararası alandaki katkılarını temsil ediyor olmanın gururunu yaşadım.

Sonuç olarak bu ziyaret; teknik bilgi paylaşımı, klinik eğitim ve insani temasın bir arada olduğu çok yönlü bir deneyim oldu. Gambiya'daki hastane personelinin teşekkürleri ve memnuniyeti, yapılan işin ne kadar yerinde ve gerekli olduğunu açıkça ortaya koydu.

Ülkemizin sağlık alanındaki bilgi birikimini ve dayanışma ruhunu farklı coğrafyalara taşımanın mutluluğuyla görevimizi tamamlayarak yurda döndük. Bu tür projelerin devam etmesi, sadece tıbbi cihaz bağışı değil, aynı zamanda bilgi ve tecrübe paylaşımı açısından da son derece önemlidir. Gambiya'da edindiğim izlenimler, meslek hayatım boyunca unutamayacağım değerli bir anı olarak hafızamda yerini aldı.

Şule BAYAR
TİKA Gambiya PKO Koordinatörü

Anne ve Bebek Sağlığı Alanında Kurulan Bir Gönül Köprüsü: Gambiya Deneyimi

Anne ve bebek sağlığı, yalnızca bir ülkenin sağlık göstergelerini değil; o toplumun geleceğe dair umutlarını, direncini ve insani kapasitesini de yansıtan temel bir alandır. Gambiya'da yürütülen "Gambiya Anne ve Bebek Sağlığı Eğitimi Projesi" bu yönüyle yalnızca teknik bir sağlık müdahalesi değil, aynı zamanda insan hayatına dokunan, kalıcı etki üretmeyi hedefleyen bir kalkınma yaklaşımının somut bir örneği olmuştur.

Bu proje, TİKA'nın sahadaki ihtiyaçları yerinde tespit eden yaklaşımının ve Türkiye'nin insan odaklı kalkınma anlayışının Gambiya'daki güçlü bir yansımasıdır. Projeyi tasarlarken ve hayata geçirirken temel hedefimiz; anne ve bebek ölümlerinin azaltılmasına katkı sunmak, sağlık personelinin bilgi ve uygulama kapasitesini güçlendirmek ve Gambiya'nın kendi sağlık altyapısını uzun vadede destekleyecek sürdürülebilir bir model oluşturmaktı.

İhtiyacın Sahada Tespiti ve Projenin Doğuşu

Gambiya'da "Anne ve Bebek Sağlığı Eğitimi Projesi" nin Ankara Üniversitesi Rektörü Sayın Necdet Ünüvar Beyefendi'nin 2023 yılında ülkeye yaptığı ziyaret esnasında yeşerdiğini söylemek doğru olacaktır. Sayın Rektörümüzün bu ziyaretleri kapsamında TİKA Banjul Program Koordinasyon Ofisimize teşrifleri ile kendileri ile ilk defa tanışma ve kendilerini ülkedeki önceliklerimiz ve faaliyetlerimiz hakkında bilgilendirme fırsatı bulduk. Sayın Rektörümüz'ün ülkedeki üst düzey temasları kapsamında gelişecek iş birliği potansiyelini ve ülkemizin bilgi ve tecrübesinin görev yaptığım ülkeye aktarma konusundaki vizyon ve kararlılıklarını görmek memnuniyet verici idi. Gambiya'da görev yaptığım süre boyunca, sağlık alanındaki temel sorunlardan birinin anne ve bebek sağlığı olduğu açıkça görülmekteydi. Özellikle doğum öncesi bakım, doğum sırasında doğru müdahale ve doğum sonrası izlem süreçlerinde yaşanan bilgi ve uygulama eksiklikleri; önlenebilir riskleri beraberinde getiriyordu. Bu tablo, istatistiklerden çok sahadaki gözlemlerle, sağlık çalışanlarının anlatılarıyla ve ailelerin yaşadıklarıyla kendini gösteriyordu.

Bu nedenle proje fikri masa başında değil, doğrudan sahada şekillendi. Eğitim verilecek hastane Gambiya'nın Başkenti Banjul'da yer alan ülkedeki tek eğitim ve araştırma hastanesi olarak hizmet veren Edward Francis Small Teaching Hospital (Gambiya'daki tek eğitim ve araştırma hastanesi) bölgenin ihtiyaçları, hasta yoğunluğu ve sağlık personelinin profili dikkate alınarak bizzat seçildi. Aynı şekilde projenin içeriği de yerel koşullar ve gerçek ihtiyaçlar doğrultusunda oluşturuldu. Bu yaklaşım, projenin sahiplenilmesini ve etkisinin kalıcı olmasını sağlayan en önemli unsurlardan biri oldu. Söz konusu Hastane ülkenin en büyük hastanesidir ve Gambiya'daki diğer küçük hastanelerden de hasta sevki almaktadır. Hastanenin pediatri bölümü yıllık yaklaşık 3 bin hastaya hizmet vermektedir. Ülkedeki istatistiklere göre her bin doğumdan yenidoğan ölüm sayısı 36'dır.

Gambiya Anne ve Bebek Sağlığı Eğitimi Projesi I.Etap

Gambiya Cumhuriyeti Sağlık ve Sosyal Refah Bakanlığı, Ankara Üniversitesi ve Gambiya Üniversitesi arasında imzalanan protokol çerçevesinde Gambiya Sağlık Bakanlığı ile iş birliğinde Ankara Üniversitesinden altı profesör tarafından Gambiyalı otuz (30) sağlık personeline (Tıp Doktorları ve Hemşireler) Anne ve Bebek Ölümlerini azaltmaya yönelik stratejiler konusunda 5-9 Şubat 2024 tarihlerinde bir hafta hem teorik hem de pratik eğitimleri verildi.

Temel eğitim öncesi heyet başı Sayın Prof. Dr. Tanıl Kendirli Hocam ile ön temaslarımızda genel olarak ülkeyi tanıtıcı bilgileri paylaşırken Sayın Hocamızın böyle bir projede yer almaktan duydukları memnuniyeti ve heyecanı hissetmek bizleri güçlendirdi.

2024 Şubat ayı itibariyle belirlenen tarihte Ankara Üniversitesi Cebeci Hastanesi Başhekimi Prof. Dr. Tanıl Kendirli, Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Hastaneler Başhekim Yardımcısı Prof. Dr. Ömer Erdeve, Çocuk Enfeksiyon Hastalıkları BD. Başkanı Prof. Dr. Ergin Çiftçi, Kadın Hastalıkları ve Doğum AD. Öğretim Üyesi Prof. Dr. Salih Taşkın, Kadın Hastalıkları ve Doğum AD. Öğretim Üyesi Doç. Dr. Gülşah Aynaoğlu Yıldız, Halk Sağlığı ve Hastalıkları AD. Öğretim Üyesi Dr. Öğr. Üyesi Cemal Koçak ve Başkanlığımız Uzmanı Elif Şifa'dan oluşan heyetimizi karşıladık. Her ne kadar ülkede Şubat ayında nispeten kış mevsiminin yaşanıyor olmasına rağmen havaların sıcak gitmesi ve nem oranın da yüksekliğinden sayın hocalarımızın bir yandan iklime alışırken bir yandan zorlu koşullara rağmen yaptıkları işe olan tutkularına şahit olmak takdire şayandı. Ankara Üniversitesinin değerli hocalarının bilgi, tecrübe ve insani yönden ne kadar donanımlı olduklarını gözlemlemek ve bu maneviyatı yaşamak çok özeldi.

Eğitim Süreci ve Sahadaki Etki

5 gün süre ile verilen eğitimler, anne ve bebek sağlığı konusunda teorik bilgiyi pratik uygulamayla birleştiren bir anlayışla kurgulandı. Eğitimlerde; güvenli doğum uygulamaları, doğum komplikasyonlarına müdahale, yenidoğan bakımı, perinatoloji, halk sağlığı, jinekolojik onkoloji ve hijyen gibi temel konular ele alındı. Aynı zamanda sağlık çalışanlarının özgüvenini ve mesleki motivasyonunu artırmaya yönelik bir etkileşim ortamı oluşturuldu.

Eğitim sürecinde en dikkat çekici unsurlardan biri, Gambiyalı sağlık personelinin öğrenmeye olan isteği ve Türkiye'den gelen bilgi birikimine duyduğu samimi ilgiydi. Bu etkileşim, tek yönlü bir eğitimden ziyade karşılıklı bir öğrenme sürecine dönüştü. Yerel sağlık çalışanlarının sahadaki deneyimleri, eğitimi veren uzmanlar için de kıymetli bir perspektif sundu.

Proje II.Etap

Projemizin ilk etabının tamamlanmasını müteakip Ankara Üniversitesi iş birliğinde Gambiya Banjul Edward Francis Small Teaching Hastanesinde Şubat ayında gerçekleştirilen "Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesi"nin devamı kapsamında; 5-9 Şubat tarihlerinde eğitim alan 30 katılımcıdan eğitimi veren doktor heyeti tarafından seçilen 12 pediatri ve jinekoloji bölümü uzmanı ile 3 yöneticinin Türkiye'de 2 hafta süre ile eğitim görmelerine ilişkin talep yazımızı Başkanlığımıza Temmuz ayında ilettik.

TİKA ve Ankara Üniversitesi iş birliğiyle hayata geçirilen "Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesi" kapsamında Türkiye'ye gidecek pediatri ve jnekoloji uzmanlarından oluşan 15 kişilik ekibi Gambiya Banjul Uluslararası Havaalanından Türkiye'ye uğurlarken sağlık ekibinin heyecanını paylaştık.

Söz konusu sağlık ekibi Cebeci Sağlık Uygulama ve Araştırma Hastanesinde iki hafta boyunca eğitim aldı. Burada, çocuk ve kadın doğum bölümlerinde gözlemci olarak görev yapan ekip, mesleki bilgi ve becerilerini artırarak pratik yeteneklerini geliştirdi. Eğitim süresince, Gambiyalı katılımcılar kadın doğum ve çocuk sağlığı alanlarında çeşitli gözlemler yaparak deneyimlerini artırdı.

Gambiyalı sağlık ekibinin Gambiya'ya dönüşlerinde Koordinatörlüğümüzce yapılan toplantıda ülkemizde çok iyi bir şekilde ağırlandıklarını ve mesleki anlamda Türkiye'de edindikleri bilgi ve tecrübeleri ülkedeki meslektaşlarıyla paylaşacaklarını belirterek, bu deneyimin mesleki gelişimleri için büyük bir fırsat olduğunu ifade ettiler.

Proje III. Etap

Ankara Üniversitesi iş birliğinde "Gambiya Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesi" kapsamında Gambiya'nın başkenti Banjul'da bulunan Edward Francis Small Teaching Hastanesinin pediatri bölümü için ihtiyaç duyulan ekipman listesi, Ankara Üniversitesi hocaları danışmanlığında, Hastane Müdürlüğüne gerçekleştirdiğimiz ziyaretler ve karşılıklı değerlendirmeler neticesinde oluşturuldu.

Projenin devamı niteliğinde, Gambiya'nın Banjul şehrinde bulunan Edward Francis Small Teaching Hospital yeni doğan ünitesi için temin edilen 5 adet yeni doğan kuvöz, 5 adet CPAP Cihazı, 8 adet Fototerapi Cihazı, 4 adet yatak başı Monitör, 5 adet İnfüzyon Pompası, 1 adet Elde Taşınabilir Damar Görüntüleme Cihazı ve tek kullanımlık Oksiien Maskesi, Kanül, Büret vb. tıbbı ekipman hastanede düzenlenen törenle teslim edildi.

Düzenlenen teslim törenine, Türkiye'nin Banjul Büyükelçisi F. Türker Oba, Gambiya Sağlık Bakanlığı Müsteşar Yardımcısı Babading Sabally, Ankara Üniversitesi doktor heyetinden Prof. Dr. Tanıl Kendirli (çocuk yoğun bakım uzmanı), Prof. Dr. Ömer Erdeve (yenidoğan uzmanı), Teknik İşler Müdürü Alper Köremezli, TİKA Banjul Koordinatörü Şule Bayar, Edward Francis Small Teaching Hospital Müdürü Dr. Mostapha Bittaye ve hastane personeli katıldı.

Töreni müteakip Türk doktor heyeti tarafından hastane personeline iki gün boyunca ekipmanların kullanımı ve yeni doğan sağlığı konularında kapsamlı bilgiler sunuldu. Sayın Prof. Dr. Ömer Erdeve tarafından prematüre doğan bir bebeğe ilk sağlık muayenesi yapıldı, Başkanlığımızca sağlanan kuvöze konulan bebeğe ailesi tarafından "Selim Türkiye" ismi verildi ve ülkemiz adına gurur vesilesi oldu. Konuya ilişkin haber TRT Haber kanalında yayınlandı.

Bir Koordinatör Olarak Kişisel Tanıklık

Düzenlenen teslim törenine, Türkiye'nin Banjul BüBu projeyi planlayan ve uygulayan bir koordinatör olarak anne ve bebek sağlığı alanında yapılan her küçük iyileştirmenin ne denli büyük sonuçlar doğurabileceğine yakından tanıklık ettim. Bir sağlık çalışanının eğitim sonunda "Artık doğum sırasında neyi, neden yaptığımı daha iyi biliyorum." demesi; ya da bir annenin daha bilinçli bir bakım süreciyle sağlıklı bir şekilde bebeğini kucağına alması, projenin gerçek değerini ortaya koyuyordu.

Sahada geçirilen her gün, kalkınma iş birliğinin yalnızca bütçelerle ve projelerle değil, insan ilişkileri ve güvenle inşa edildiğini bir kez daha gösterdi. Gambiya'da yürütülen bu çalışma, benim için mesleki bir sorumluluğun ötesinde, insani bir bağ kurma süreciydi.

Türkiye–Gambiya Arasında Sağlık Temelli Bir Bağ

Türkiye ile Gambiya arasındaki ilişkiler, bu proje aracılığıyla sağlık alanında daha da derinleşmiştir. Türkiye'nin Gambiya'ya yaklaşımı, kısa vadeli sonuçlardan çok uzun vadeli kapasite geliştirmeyi önceleyen bir anlayışı yansıtmaktadır. "Anne ve Bebek Sağlığı Eğitimi" de bu yaklaşımın somut bir örneği olmuştur. Gambiyalı muhataplarımız nezdinde Türkiye; yalnızca destek veren bir ülke değil, çözüm ortağı olarak görülmektedir. Bu algının oluşmasında, projelerin yerel ihtiyaçlara duyarlı olması ve sahada birebir temasla yürütülmesi büyük rol oynamaktadır. Sağlık alanında kurulan bu bağ, iki ülke arasında güvene dayalı ve kalıcı bir iş birliğinin de temelini oluşturmaktadır.

"Anne ve Bebek Sağlığı Projesi", yalnızca bir eğitim faaliyeti olarak değil, Gambiya'nın sağlık sistemine katkı sunan bir kapasite geliştirme adımı olarak değerlendirilmelidir. Eğitim alan sağlık personelinin bilgilerini meslektaşlarına aktarması ve uygulamalarda standartların yükselmesi, projenin çarpan etkisini artırmaktadır. Gelecekte benzer projelerin farklı bölgelerde ve daha geniş kapsamlarla hayata geçirilmesi, Gambiya'nın sağlık alanındaki gelişimine önemli katkılar sağlayacaktır. TİKA'nın sahaya dayalı, insan merkezli yaklaşımı sayesinde bu tür projelerin etkisinin artarak devam edeceğine olan inancım tamdır.

Sonuç

Gambiya'da anne ve bebek sağlığı alanında yürütülen bu çalışma, kalkınma iş birliğinin gerçek anlamda ne ifade ettiğini gösteren güçlü bir örnektir. Projenin her aşamasında hissedilen karşılıklı güven, öğrenme ve dayanışma duygusu; Türkiye ile Gambiya arasında yalnızca kurumsal değil, insani bir bağ kurulduğunu da ortaya koymaktadır.

Bu projeye katkı sunmuş olmaktan duyduğum sorumluluk ve memnuniyet, sahada yapılan her çalışmanın ardında insan hayatına dokunmanın ne denli kıymetli olduğunu bir kez daha hatırlatmıştır. Anne ve bebek sağlığı alanında atılan her adım, aslında Gambiya'nın geleceğine atılan bir adımdır.

Projede emeği geçen başta Ankara Üniversitesi Rektörü Sayın Necdet Ünüvar olmak üzere, Cebeci Sağlık Uygulama ve Araştırma Hastanesi Başhekimi Prof. Dr. Tanıl Kendirli ile birlikte projeye katkı sunan değerli hocalarıma, Başkanlığımız Dış İlişkiler ve Ortaklıklar Dairesi Başkanımız Uğur Tanyeli'ye, Proje Sorumlusu TİKA Uzmanı Elif Şifa'ya, Gambiya Sağlık Bakanı Amadou Samateh ve hastane Müdürü Mostapha Bittaye'ye, Edward Francis Small Teaching Hastanesinin pediatri ve jinekoloji uzmanlarına ve sağlık personeline, Cebeci Sağlık Uygulama ve Araştırma Hastanesi sağlık ekibine şükranlarımı arz ediyorum.

Elif Şifa TANRIVER
TİKA Uzmanı

Gambiya Öncesi Hazırlıklar

Türk İş Birliği ve Koordinasyon Ajansı olarak bugüne kadar dünyanın farklı coğrafyalarında, ülkemizin sağlık alanındaki bilgi ve tecrübesini güçlü insan kaynağımız ve teknik altyapımız aracılığıyla paylaşmayı temel bir sorumluluk olarak gördük. Bu yaklaşımımız, yalnızca bir yardım anlayışına değil; karşılıklı öğrenmeye, birlikte gelişmeye ve sürdürülebilir kapasite inşasına dayanıyor. Sahada yürüttüğümüz her çalışma bize şunu gösterdi: Her ülkenin kendine özgü dinamikleri, öncelikleri ve imkânları vardır. Başarının anahtarı ise bu gerçekliği doğru okuyabilmek ve o zemine uygun, kalıcı çözümler üretebilmektir. Nihai hedefimiz, kurduğumuz bu iş birlikleri aracılığıyla küresel ölçekte insanlığa somut katkılar sunabilmek.

Daire Başkanım Sayın Uğur Tanyeli, Gambiya'da hayata geçirilmesi planlanan sağlık projesinden ilk kez söz ettiğinde, projenin diğer sağlık girişimlerinden ayrışan bir yönü olduğunu hissetmiştim. Bu yalnızca bir eğitim faaliyeti değil; doğru planlandığında sistem üzerinde çarpan etkisi oluşturabilecek bir kapasite geliştirme projesiydi. Sürecin şekillenmesinde belirleyici olan husus ise 2023 yılında Ankara Üniversitesi Rektörü Sayın Necdet Ünüvar'ın Gambiya ziyareti sırasında anne ve bebek ölüm oranlarının yüksekliğini dert edinmesi ve hemen mevcut duruma ülkemizin kurumlarıyla nasıl müdahale edebileceğimizi düşünmesi olmuştu. Bu meseleye gösterilen hassasiyet, projeye insani ve vicdani bir derinlik kazandırdı. Proje, tam da bu arayışın neticesinde somutlaştı.

Gambiya'da gerçekleştirilecek teorik eğitim programı öncesinde önemli bir hazırlık toplantısı düzenlendi. Eski Sağlık Bakanımız Sayın Recep Akdağ'ın teşrifleri ve Sayın Necdet Ünüvar'ın riyasetinde, eğitimde görev alacak akademisyen hekimlerimizle akşam saatlerinde bir araya geldik. Saat 19.00 sularında başlayan bu toplantıda öncelikle Gambiya'daki mevcut sağlık göstergeleri ve özellikle anne-bebek ölümlerine ilişkin tablo değerlendirildi.

Gambiya'da İlk Eğitim Günü

Edward Francis Small Teaching Hospital (EFSTH), toplamda 11.295 km² yüz ölçümüne sahip, Afrika kıtasının en küçük ve sınır yapısı en ilginç ülkelerinden biri olan Gambiya'nın tek araştırma ve eğitim hastanesi olma özelliğini taşıyor. Bu yönüyle hastane, ülkenin sağlık sisteminin adeta kalbi niteliğinde. Dolayısıyla burada atılacak her adımın, yalnızca bir eğitim faaliyeti olmanın ötesinde, ülke genelinde hissedilecek bir etki oluşturma potansiyeli bulunuyor.

Teorik eğitim için tahsis edildiği belirtilen sınıfa ulaştığımızda içeride başka bir dersin devam ettiğini görmek bizi kısa süreliğine şaşırttı. Ancak sahada çalışmanın doğasında bu tür sürprizlerin olduğunu biliyordum. Hızla alternatif bir sınıf arayışına girdik. Bu esnada projenin Gambiyalı resmî sorumlusunun yerinden kalkmadan süreci izlemeyi tercih etmesi dikkat çekiciydi. Buna karşılık, Türkiye'den mezun olan ve TİKA Banjul Program Koordinatörlüğünde görev yapan Asistan Ebrima Nyass'ın hızla yeni bir sınıf arama gayreti bende bazı düşünceler uyandırdı. Kısa süre içinde yeni bir sınıf ayarlandı ve program planlandığı şekilde devam edebildi. Açılışımızı, T.C. Banjul Büyükelçimiz Sayın Tolga Bermek'in teşrifleri ve basın mensuplarının katılımıyla gerçekleştirdik. Mütevazı bir sınıfta yapılan bu açılış, aslında iki ülke arasındaki iş birliğinin somut bir yansımasıydı. Resmî konuşmaların ardından öğleden sonra ders programına geçildi.

Ders sırasında sağlık çalışanlarının dikkatli ve disiplinli tavrı hemen fark ediliyordu. Sınıftaki sessizlik, ilgisizliğin değil; yoğun bir konsantrasyonun göstergesiydi. Katılımcılar notlar alıyor, anlatılan her başlığı titizlikle takip ediyordu. Ders sonunda birçok soru yöneltiliyordu. Akşam otele döndüğümüzde hekimlerimize özellikle soruların içeriğini sordum; çünkü bir eğitim programının seviyesini en iyi gösteren unsurlardan biri, katılımcıların sorduğu sorulardır. Hekimlerimiz, Gambiyalı sağlık çalışanlarının oldukça nitelikli ve analitik sorular yönelttiklerini, özellikle sunulan yeni yöntem ve yaklaşımlara karşı güçlü bir merak ve öğrenme isteği sergilediklerini ifade ettiler. Bu gözlem, projenin doğru bir zeminde ilerlediğini ve atılan adımların karşılık bulduğunu göstermesi açısından bizler için çok kıymetli.

EFSTH İnceleme Turu

İkinci günün sabahında, hastane müdürünün nezaretinde Edward Francis Small Teaching Hospital'ı gezerek yerinde mevcut duruma dair gözlem yapma imkânı bulduk. Bu ziyaret, eğitim programının teorik çerçevesinin ötesine geçerek sahadaki gerçek tabloyu tüm açıklığıyla gözlemlememiz açısından son derece önemliydi. Ameliyathaneleri, acil servisi, çocuk bölümünü ve servislerde yatan hastaların bir kısmını ziyaret ederek hem fizikî koşulları hem de işleyişi değerlendirme fırsatı elde etmiştik.

Özellikle yenidoğan yoğun bakım ünitesine yaptığımız ziyaret, hepimiz üzerinde derin bir etki bıraktı. Türkiye'deki sağlık sistemi standartlarına alışkın olan bizler için karşılaştığımız manzara oldukça sarsıcıydı. Hasta mahremiyeti konusunda ciddi eksiklikler göze çarpıyor; hijyen şartlarının ise istenilen seviyenin oldukça gerisinde kaldığı açıkça görülüyordu. Fiziksel altyapı yetersizlikleri, ekipman eksikliği ve yoğunluk bir araya geldiğinde, sağlık çalışanlarının sınırlı imkânlarla büyük bir özveri göstermeye çalıştıklarına tanıklık ettik.

Ziyaret sırasında ameliyathanelerden birinin çıkan bir yangın sonucu kullanılamaz hale geldiğini öğrendik. Bu durum, zaten kısıtlı olan cerrahi kapasitenin daha da daralmasına yol açmıştı. Bununla birlikte, hayati öneme sahip oksijen sistemlerinde de ekipman yetersizliğinden kaynaklanan ciddi sorunlar yaşandığı ifade edildi. Oysa oksijen desteği ve temel solunum müdahaleleri, özellikle anne ve yenidoğan sağlığında en kritik ve en temel uygulamalar arasında yer almaktadır.

Ne yazık ki, kimi zaman bu temel müdahalelerin dahi tam ve zamanında uygulanamaması, aslında kurtarılabilecek birçok hastanın kaybedilmesine sebebiyet verebilmekteydi. Sahada gördüğümüz tablo, projenin neden hayati bir ihtiyaçtan doğduğunu ve atılacak her küçük adımın dahi ne denli büyük bir karşılık bulabileceğini bir kez daha hatırlattı. Bu ziyaret, yalnızca bir gözlem değil; aynı zamanda sorumluluğumuzu daha da derinden hissettiğimiz bir farkındalık anı oldu.

Gambiya'dan Dönüş ve Değerlendirme Toplantısı

Sahada geçirdiğimiz günler boyunca edindiğimiz izlenimler, projenin başlangıçta öngördüğümüzden çok daha geniş bir etki alanına sahip olabileceğini gösteriyordu. Daha önce de ifade ettiğim gibi, bu çalışma yalnızca belirli bir eğitim programıyla sınırlı kalmayacak; doğru yönlendirilirse kurumsal kapasiteyi dönüştürebilecek bir potansiyel taşıyordu.

Ankara Üniversitesi Rektörü Sayın Necdet Ünüvar'ın başkanlığında, Gambiya dönüşünde kapsamlı bir değerlendirme toplantısı gerçekleştirildi. Toplantıya sahada görev alan tüm ekip üyelerinin yanı sıra Anadolu Ajansı mensupları da katıldı. Bu yönüyle toplantı, yalnızca teknik bir değerlendirme değil; aynı zamanda kamuoyuna açık bir hesap verme ve vizyon paylaşımı niteliği taşıyordu.

Hekimlerimiz, Gambiya'daki sağlık sisteminin mevcut durumunu, karşılaştıkları klinik tabloyu ve eğitim sürecindeki gözlemlerini ayrıntılı biçimde aktardılar. Özellikle anne ve yenidoğan sağlığı alanındaki temel eksiklikler, altyapı sorunları ve insan kaynağı ihtiyacı somut örneklerle ortaya konuldu.

Ben de bir kalkınma yardımı uzmanı olarak söz aldığımda, teknik bulguların yanı sıra sahadaki insani boyuta dikkat çektim. Gambiyalı sağlık çalışanlarının disiplinli tutumu, öğrenmeye açık yaklaşımları ve gösterdikleri samimi gayretin bizleri ne denli etkilediğini ifade ettim. Bir kalkınma projesinde başarının en temel kriterlerinden birinin, yerel ortağın istekliliği ve sahiplenme iradesi olduğunu vurguladım. Bu irade mevcut olduğunda, yapılan her yatırımın çok daha güçlü bir karşılık bulacağını belirttim. Ayrıca Türkiye mezunu olan TİKA Banjul PKO Asistanı Ebrima Nyass'ın sahadaki sorunlara çözümcül ve sorumluluk bilinciyle yaklaşımından hareketle uzun vadede sağlık çalışanları ile temas halinde olmamızın verebileceği etkiyi anlamıştım.

Bu çerçevede, tek seferlik bir eğitim programı yerine uzun vadeye yayılabilecek, karşılıklı değişim esasına dayalı bir model önerdim. Sağlık personelinin ve öğrencilerin belirli dönemlerde Ankara Üniversitesi imkânlarından faydalanarak eğitim almalarının; aynı şekilde Türk akademisyenlerin sahaya düzenli katkı sunmasının, ülkede gerçek ve kalıcı bir kapasite inşasına hizmet edebileceğini ifade ettim. Böyle bir model, yalnızca bilgi transferi değil; kurumsal kültür aktarımı ve sürdürülebilir bir iş birliği zemini de oluşturacaktı.

Sayın Necdet Ünüvar'ın vizyoner yaklaşımı ve farklı görüşlere açıklığı sayesinde, bu fikirler kısa sürede somut bir yol haritasına dönüştü. Proje, başlangıçtaki eğitim odaklı çerçevenin ötesine geçerek kurumsal iş birliği boyutuna evirildi. Nitekim Nisan ayında Gambiya Sağlık Bakanlığı, Edward Francis Small Teaching Hospital ve Ankara Üniversitesi arasında imzalanan iş birliği protokolü ile öğrenci, teknik uzman, akademisyen ve hekim değişimlerini esas alan; aynı zamanda sağlık altyapısının güçlendirilmesini hedefleyen üç yıllık kapsamlı bir anlaşma hayata geçirildi. Böylece sahada başlayan bir eğitim programı, karşılıklı güven ve ortak vizyon sayesinde, uzun vadeli ve yapısal bir dönüşüm sürecinin kapısını aralamış oldu.

TİKA BAŞKANI ABDULLAH EREN İLE DEĞERLENDİRME VE GELECEĞE AİT PROJELER

Ankara Üniversitesi Rektörü Prof. Dr. Necdet Ünüvar, Rektör Yardımcısı Prof. Dr. Gülnur Göllü Bahadır, Ankara Üniversitesi Gambiya Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Proje Koordinatörü Prof. Dr. Tanıl Kendirli ile projede görev alan öğretim üyeleri 30 Mart 2026 tarihinde TİKA Başkanı Abdullah Eren'i TİKA Merkezinde ziyaret ettiler. Ziyarette Ankara Üniversitesi olarak Gambiya ve Mozambik'te bugüne kadar Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projeleri adı altında yaptıkları, sahadaki gözlemleri ve projelerin geleceğine yönelik öngörüleri ve planları hakkında bilgi verdiler. Bu görüşmedeProf. Dr. Tanıl Kendirli Sayın Eren'e ve tüm heyeti Ankara Üniversitesi olarak Afrika'da gerçekleştirdiğimiz projeler ve gelecekte yapılabilecek projeler hakkında bilgi verdi. Bu toplantıda sunulan bilgiler ve projeleerin Ağustos 2026 itibarıyla geldiği noktalar aşağıda madeler halinde verilmiştir.

- Gambiya'da gerçekleştirdiğimiz projenin aynısını Mozambikte 27-31 Ekim 2025 tarihlerinde Mozambik'in başkenti Maputo'da Maputo Central Hospital'de gerçekleştirdik.
- 3-6 Mayıs 2026 tarihlerinde Gambiya'da ülkede bulunmayan Çocuk Yoğun bakım Ünitesi kurulmak üzere alt yapı çalışmaları için Prof. Dr. Tanıl Kendirli ve Teknik İşler Müdürü Alper Köremezli teknik incelemelerde bulunarak, 8-10 yataklı çocuk yoğun bakımın nereye kurulacağına karar verildi.
- Bu aşamadan sonra yapılabilecek projelerle ilgili planlar aşağıda maddeler halinde verilmiştir.
- Gambiya'da bulunmayan mekanik ventilatör aletinin yenidoğan yoğun bakım, çocuk acil ve çocuk yoğun bakım ünitelerine sağlamak,
- Gambiya Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesinin tekrarını yapmak,
- Gambiya'da Çocuklarda İleri yaşam Desteği (ÇİYAD) ve Yenidoğan resüsistasyon (NRP) Kursları yapmak,
- Mozambik Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesinin 2. ve 3. aşamasını gerçekleştirmek,
- Mozambikte saptadığımız kritik öneme sahip teknolojik alt yapıyla ilgili eksikliklerin planlı ve akılcı şekilde desteklenmesi,
- Mozambik'te Çocuklarda ileri yaşam desteği (ÇİYAD) ve Yenidoğan Resusitasyon (NRP) Kursları yapmak,
- Bangladeş ve Kolombiya'da Anne ve Bebek Sağlığını Koruma projelerini ülkelere özel olacak şekilde düzenlemek,
- TİKA'nın Koordinatörlüğünün olduğu ve TİKA'nın belirlediği ülkelerde aynı programı uygulamak,
- Bu ülkelerde sağlık hizmetinde anne ve bebek ölümlerini azaltmada etkili olabilecek kritik öneme sahip alt yapısal ve tıbbi cihazlarla ilgili eksiklerin belirlenmesi ve TİKA aracılığıyla teminini sağlanmasında danışmanlık yapmak,
- TİKA'ya talep ileten ülkelerde ÇİYAD ve NRP kursları yapmak.

SONSÖZ

Ankara Üniversitesi olarak gerçekleştirdiğimiz Gambiya Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesi, yurt içi ve yurt dışında ortaya koyduğumuz her alandaki bilgi ve hizmet üretmek, bilime ve topluma katkı sunmak anlayışımızın en önemli göstergelerinden birisi olmuştur. Bu proje özellikle Türkiye'deki akademisyenlerin Afrika gibi zor coğrafyalarda hem eğitim hem de hizmet alanlarında önemli katkıları olabileceğinin canlı göstergesi olması açısından da son derece önemli bir örnektir.

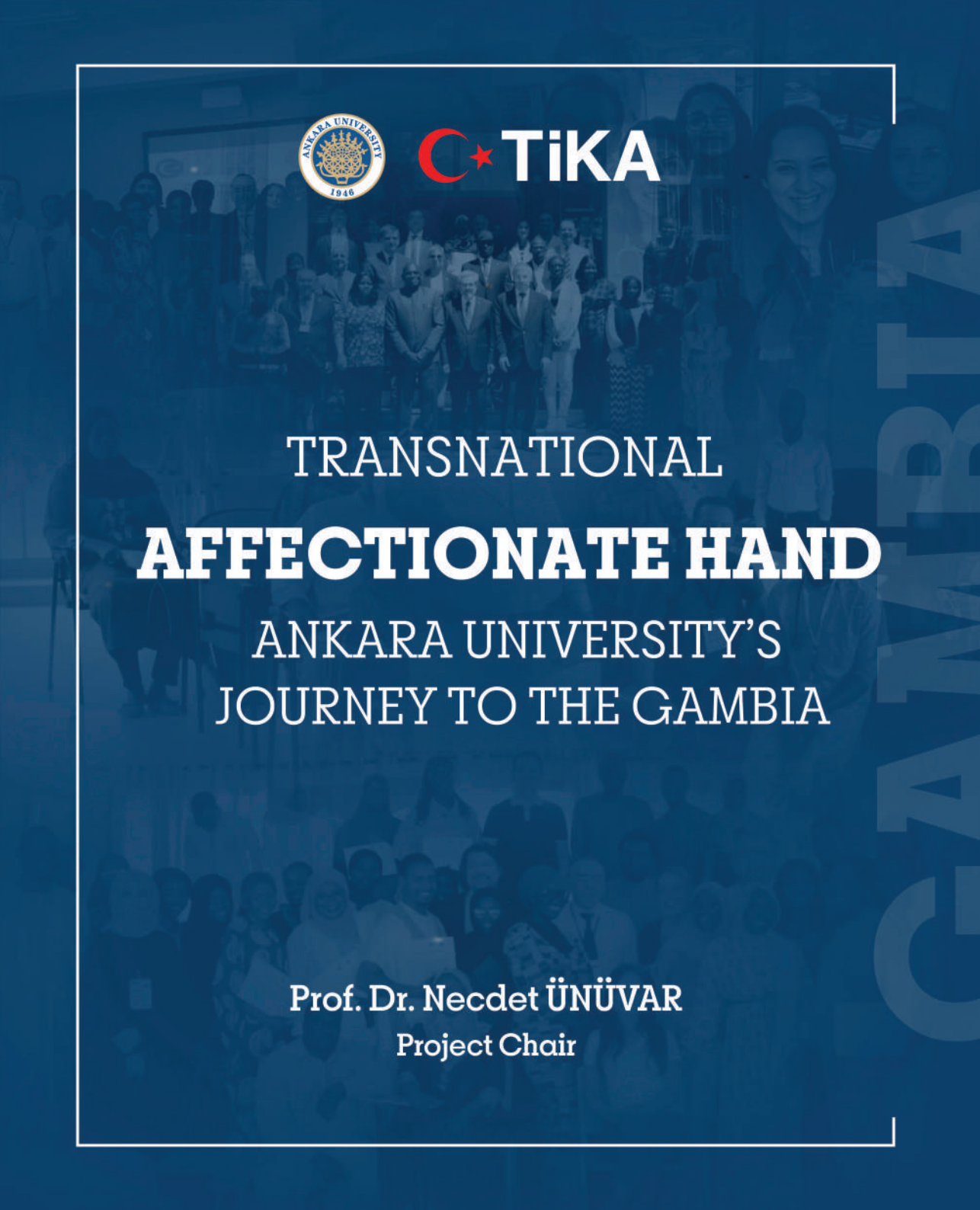
Gambiya Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesi Ankara Üniversitesi olarak hep söylediğimiz gibi mottomuz olan "Ankara Üniversitesi Devletin Fikir Mutfağı"dır ifadesinin en iyi sembolize eden bir projelerimizden birisidir. Bu aşamadan sonra bugüne kadar olduğu gibi Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projelerimizi Afrika'nın diğer ülkelerine yaymak, ülkelerin ihtiyaçlarına göre yeni projeler geliştirmek istiyoruz. Bu nedenle Ankara Üniversitesi bünyesinde "Ankara Üniversitesi Uluslararası Sağlık Hizmetleri İzlem Merkezi" kurarak bu alandaki tüm sağlıkla ilgili eğitim, hizmet ve projelerin tek çatı altında toplayarak daha iyi bir takip sistemi kurmak, yeni projelerin oluşumunu sağlamak, yeni eğitim modelleri geliştirmeyi amaçlıyoruz.

Ankara Üniversitesi olarak Rektörümüz Prof. Dr. Necdet Ünüvar'ın liderliğinde her alanda olduğu gibi bu alanda da vizyoner projelerimizle ülkemize öncülük ederek, mazlum coğrafyalardaki toplumların sağlığını korumak, anne ve çocukların hayatta kalmaları ve daha sağlıklı toplumların oluşması için çalışmalarımızı sürdürmek istiyoruz.

ANKARA ÜNİVERSİTESİ
REKTÖRLÜĞÜ
www.ankara.edu.tr

TRANSNATIONAL

AFFECTIONATE HAND

ANKARA UNIVERSITY'S
JOURNEY TO THE GAMBIA

Prof. Dr. Necdet ÜNÜVAR
Project Chair

TRANSNATIONAL
AFFECTIONATE HAND

ANKARA UNIVERSITY'S JOURNEY TO THE GAMBIA

Prof. Dr. Necdet ÜNÜVAR
Project Chair

GAMBIA

TAG

Chairman of the Editorial Board
Prof. Dr. Necdet ÜNÜVAR

Publication Coordinator
Prof. Dr. Tanıl KENDİRLİ

Content Coordinator
Doç. Dr. Mehmet ÖZDEMİR

Content Editor
Öğr. Gör. Ayşegül SAYLAN
Muhammet TOKATAŞ

Graphic Design
Dilara YILMAZ

Redaction
Ayten İŞBİLEN

English Translation and Language Editing
Dr. Ceyda ZERENAY

ISBN
978-625-8814-24-8

Printing
27 August 2026

Date of Printing
Ankara University Press Emniyet Mah., Dögol Cd. No: 6A 06560 Yenimahalle, Ankara, Türkiye

Publisher Certificate No. / Publication No.
74300 / 963

Prepared by Ankara University Institutional Communication Coordinatorship. August 2026

TABLE OF CONTENTS

THE REPUBLIC OF THE GAMBIA	8
THE ORIGINS OF THE GAMBIA MOTHER AND INFANT HEALTH PROTECTION	10
PROJECT THE DEVELOPMENT OF THE GAMBIA	13
PROJECT PROF. DR. NECDET ÜNÜVAR'S VISIT TO THE THEN TIKA PRESIDENT SERKAN KAYALAR	14
CONTACT WITH TIKA AND DECISIONS MADE	15
CONTENT OF THE PROJECT	15
THE TEAM'S HEALTH MEASURES BEFORE THE VISIT TO AFRICA	17
THE FIRST PHASE OF THE PROJECT	21
VISITS IN THE GAMBIA AND SOCIAL ACTIVITIES	30
RETURN TO TÜRKİYE AND EVALUATION	36
PHASE 1 OF THE PROJECT IN THE PRESS	40
PHASE 2 ODF THE PROJECT	44
PHASE 3 OF THE PROJECT	54
VIEWS ABOUT THE PROJECT	62
EVALUATION WITH TİKA PRESIDENT ABDULLAH EREN AND PROJECTS FOR THE FUTURE	105

INTRODUCTION

As Ankara University, since our establishment, we have adopted the basic principle of presenting science to the service of society, producing studies that touch human life, and acting with an understanding of universal responsibility. One of the most significant examples of this understanding was the Gambia Matteral and Infat Health Protection Project.

During our visit to West Africa in 2023, the situation encountered in the field of maternal and infant health in Gambia deeply impressed us. That day, we didn't just identify a problem; "What can we do here?" We searched for an answer to the question together.

The vision set forth by His Excellency President Recep Tayyip Erdoğan in declaring 2005 as the "Year of Africa" marked the beginning of a new era in Türkiye's relations with African countries, paving the way for enduring partnerships across a wide range of fields, including education, healthcare, science, and sustainable development. Throughout this process, the initiatives undertaken by our public institutions, most notably the Turkish Cooperation and Coordination Agency

(TİKA)have further strengthened Türkiye's spirit of friendship, solidarity, and cooperation with African nations. The project implemented by Ankara University in The Gambia stands as one of the most meaningful examples of this vision in practice, reflecting the principles of health diplomacy and scientific collaboration. On this occasion, I would like to express my sincere gratitude to His Excellency President Recep Tayyip Erdoğan for his leadership in shaping Türkiye's Africa Initiative, and to extend my appreciation to all the institutions and organizations whose valuable contributions have made this process possible.

Thanks to the strong cooperation established with Ankara University's academics who are experts in their fields, the Turkish Cooperation and Coordination Agency (TIKA), the Gambia Ministry of Health and the Gambia University, an exemplary model that produces tangible outcomes within a very remorkably short time has been put forward. This project; It has turned into a comprehensive mobilisation of hearts that is not just about training programs but also aims at information sharing, institutional cooperation, mutual learning and sustainable health services.

More than a chronological account of the activities undertaken in The Gambia, this publication stands as a testament to the impact of touching human lives, building shared hope across borders, and demonstrating the universal value of academic knowledge in serving humanity. There is sacrifice, sincerity, scientific responsibility and love for humanity on every page.

As Ankara University, we believe that the true value of science is realized through its ability to improve human lives. Enabling a mother to give birth safely, giving a newborn the opportunity to begin life in good health, and empowering a healthcare professional with knowledge that can positively impact hundreds of lives are among the most meaningful achievements a university can aspire to.

I would like to thank wholeheartedly to primarily, the Project Coordinator, Prof. Dr. Tanıl Kendirli, the Turkish Cooperation and Coordination Agency (TIKA), the Gambia Ministry of Health, the Gambia University, the Banjul Embassy of the Republic of Türkiye and all the institutions and organizations that contributed to the process.

I hope that this work entitled "Transnational Affectionate Hand" will not only be the story of a completed project, but also a permanent resource that inspires future international health collaborations.

Prof. Dr. Necdet ÜNÜVAR

Rector, Ankara University

FOREWORD

The Turkish Cooperation and Coordination Agency (TİKA), since its establishment in 1992, has developed infrastructure, education, and health projects in many parts of the world, in oppressed regions, in Turkic states, in Balkan countries, and since 1998 in Africa. This vision of TİKA aligns with Türkiye's foreign policy, and in recent years, through projects developed jointly with the Ministry of National Education's Maarif Schools and Yunus Emre Institutes, it has become one of the main institutions extending Türkiye's helping hand to our brotherly and friendly nations in need, as well as to countries far away in South America, Africa, and Asia, demonstrating its unwavering support. Health projects are among the main projects supported by TİKA, and we view health services, like education, as one of the silent forces on the ground for states.

TİKA's "Action Plan for Expansion to Africa" prepared in 1998 is considered the first institutional step. However, the real acceleration of the initiative started with our President, Recep Tayyip Erdoğan, declaring 2005 as the "Year of Africa" in Turkey. The declaration of the "Year of Africa" was a symbolic and political declaration of Turkey's interest in the continent. In the same year

Türkiye won the observer status in the African Union. In 2008, it rose to the level of strategic partnership. These developments showed that relations will not be limited to bilateral contacts but will gain an institutional and continental dimension. Türkiye currently has offices in 22 countries among the 54 countries in the African Union, with the projects it has carried out in the fields of economy, health and education in Africa and the political relations it has developed in the last 20 years. Turkish Airlines is the airline company that operates the most flights to African Countries in the world..

The culmination of these efforts has been the "Ankara University–The Gambia Maternal and Infant Health Project," implemented with the support of the Turkish Cooperation and Coordination Agency (TİKA). Launched in 2023 under the leadership of Prof. Dr. Necdet Ünüvar, Rector of Ankara University, and coordinated by Prof. Dr. Tanıl Kendirli, Chief Physician of Ankara University Cebeci Hospital and a specialist in Pediatric Intensive Care, the project has brought together six academics from the Departments of Pediatrics, Obstetrics and Gynecology, and Public Health at Ankara University. Following its foundation in 2023, the first and second phases were successfully completed in 2024, with the third phase carried out in February 2025. The project's primary objective is to improve maternal and infant health in The Gambia by reducing maternal and neonatal mortality rates, which had been significantly higher than the global average, ultimately bringing them in line with, or even below, international benchmarks. During his tenure as Undersecretary of the Ministry of Health of the Republic of Türkiye, Prof. Dr. Ünüvar played a key role in the implementation of health policies that led to a substantial reduction in infant mortality across Türkiye. Likewise, the outcomes achieved through this project indicate that, within just two years of its inception, maternal and infant mortality rates in The Gambia have declined significantly.Looking ahead, we remain firmly committed to expanding this valuable TİKA-supported initiative by adapting it to the specific healthcare needs of other African countries. Our ultimate goal is to support sustainable health projects that contribute to improving maternal and child survival and ensuring healthier futures for mothers and children across the African continent.

Abdullah EREN
TİKA President

THE REPUBLIC OF THE GAMBIA

The Gambia is a small West African country almost entirely surrounded by Senegal, with its western coastline bordering the Atlantic Ocean. Its area is 11,295 km², making it the smallest country on mainland Africa. Its population was 2,173,199 in 2020. Its capital is the island city of Banjul, and its form of government is republic. Initially a Portuguese colony, it became a British colony after 1765 and declared its independence in 1965. The official language is English, and 90% of the population is Muslim. The Mandinka ethnic group constitutes 40% of the population. A relatively poor country, Gambia has a per capita national income of $746. Its currency is the Dalasi. According to data from February 2026, 1 Turkish Lira is worth 1.65 Gambian Dalasi. Fifty percent of Gambia's population lives in poverty. Their main sources of livelihood are agriculture, fishing, and tourism. The Gambia River, located in the center of the country, is very important to Gambia.

Located in West Africa, The Gambia is the smallest country on the African mainland in terms of land area.

Gambia is located around the Gambia River in West Africa, and its capital is the island city of Banjul.

THE ORIGINS OF THE GAMBIA MOTHER AND INFANT HEALTH PROTECTION PROJECT

The foundations of the Gambia Maternal and Infat Health Project were laid during the educational cooperation visits initiated by the Council of Higher Education (YÖK) with African countries between July 23-25, 2023. During, which included West African countries such as Gambia and Senegal, Ankara University Rector Prof. Dr. Necdet Ünüvar and YÖK Executive Board Member Prof. Dr. Naci Gündoğan held high-level meetings with Gambian President Adama Barrow and Minister of Health Dr. Ahmadou Lamin Samateh. As a result of these contacts, deficiencies in the Gambia's health infrastructure, equipment, and education were identified on-site, and the preparation process for the project was initiated.

Prof. Dr. Necdet Ünüvar meeting with members of the Gambian Higher Education Council (HEC) during the West Africa visit with the delegation of the Turkish Council of Higher Education (YÖK).

Professor Dr. Necdet Ünüvar's visit to Gambian President Adama Barrow and the presentation of a book.

Prof. Dr. Necdet Ünüvar's visit to Dr. Ahmadou Lamin Samateh, Minister of Health of The Gambia, and presentation of a commemorative gift.

As a result of the examinations and evaluations, the delegation found out that according to the World Health Organization (WHO) data on maternal and infant deaths in Gambia, there are 25 maternal deaths per thousand live births in newborn babies, 48 maternal deaths in children under the age of 5, and 458 maternal deaths per 100 thousand pregnancies. It was determined that maternal and infant mortality rates in The Gambia were considerably higher than the global average and, in particular, substantially exceeded those recorded in Türkiye.

Prof. Dr. Ünüvar and the accompanying delegation came to the opinion that a training program could be developed on this subject. Drawing on his extensive experience as the former Undersecretary of the Ministry of Health of the Republic of Türkiye and one of the principal architects of Türkiye's Health Transformation Program, Professor Necdet Ünüvar emphasized the urgent need to address the critical challenge of reducing maternal and infant mortality in The Gambia. Recognizing the importance of this issue, Rector Ünüvar contacted Professor Tanıl Kendirli, Chief Physician of Ankara University Cebeci Hospital and a specialist in Pediatric Intensive Care, to discuss the development of a project aimed at reducing maternal and infant deaths in the country. He invited Professor Kendirli to take part in leading this initiative. Professor Kendirli expressed that it would be a great honor to undertake such a responsibility and gladly accepted the assignment. Prof. Dr. Tanıl Kendirli examined the scientific and operational framework of the project. Immediately after this assignment.

He started to draw his outline. The initial strategy was clear; Our aim was to establish a team that knows mother and baby health best in a society and has high operational power in the field. This team should have included a Neonatal Specialist, a Pediatric Infection Specialist and a Women's Health and Diseases Specialist.

Upon returning from his visit to Africa, Rector Prof. Dr. Necdet Ünüvar invited Prof. Dr. Tanıl Kendirli to his office, where he shared his impressions from The Gambia and outlined the project's vital objectives. During the meeting, it was decided to establish direct contact with the Special Secretary of the Gambia Ministry of Health, Fatoumato Koma, to ensure local coordination. Rector Ünüvar stated that he would meet with TİKA President Serkan Kayalar for the logistics and field support of the project, and suggested that a Public Health Specialist be included in the team in order to make the team versatile.

Taking action without wasting time, Prof. Dr. Kendirli had a telephone conversation with Fatoumato Koma. He stated that he wanted to determine the real expectations in the field by holding an online meeting with gynaecology and paediatricians in the Gambia. This meeting was the first step of a major scientific campaign in which the Ankara University team focused on the Gambia.

THE DEVELOPMENT OF THE GAMBIA PROJECT

After completing his African contacts, the Rector of Ankara University, Prof. Dr. Necdet Ünüvar decided to take two important strategic steps. The first of these steps was the preparation of a comprehensive booklet containing the delegation's impressions of the Gambia, the most striking stop of the visit; The second was the launch of a concrete health project aimed at reducing maternal and infant mortality in the region.

For this purpose, meeting Prof. Dr. Tanıl Kendirli, Rector Ünüvar determined a road map that would raise health standards in the Gambia. Following a series of consultations and evaluattons, it was decided to establish a multidisciplinary team consisting of Child Health and Diseases, Women's Health and Obstetrics and Public Health Specialists. As a result of consecutive meetings, the name of the project was clarified as "The Gambia Maternal and Infant Health Protection Project".

To ensure the success of the project, the primary criterion for selecting team members was that participating physicians be volunteers with a high level of motivation and the resilience to work effectively under the region's challenging conditions. Among Ankara University's academic staff, the initiative was recognized as one of the most comprehensive field-based healthcare missions ever undertaken. Distinguished by its holistic approach, the program encompassed healthcare management, physicians, nurses, and patients, making it a pioneering model in the University's international health engagement.

Following this strategic endorsement, a meeting was held at the Rectorate of Ankara University in August 2023, during which Prof. Dr. Necdet Ünüvar and Prof.Dr. Tanıl Kendirli finalized both the academic composition of the project team and its implementation framework. To ensure the highest level of effectiveness in the field, the project team was composed of Prof.Dr. Tanıl Kendirli, Prof.Dr. Ergin Çiftçi, and Prof.Dr. Ömer Erdeve from the Department of Pediatrics; Prof.Dr. Salih Taşkın and Associate Professor Gülşah Aynaoğlu Yıldız from the Department of Obstetrics and Gynecology; and Assistant Professor Cemal Koçak from the Department of Public Health.A two-stage model was adopted to ensure that the project was not just a temporary aid activity but had a permanent and transformative impact. In the first stage, it was envisaged that the training team would go to Gambia and make on-site observations, give theoretical lessons and share information through clinical visits. In the second phase, designed to ensure the sustainability of the process, it was decided to host a group of health professionals, selected from doctors and nurses who attended the training in the Gambia, as observers at Ankara University Hospitals for two weeks.

PROF. DR. NECDET ÜNÜVAR'S VISIT TO THEN TİKA PRESIDENT SERKAN KAYALAR

The Rector of Ankara University, Prof. Dr. Necdet Ünüvar contacted the Turkish Cooperation and Coordination Agency (TIKA), which is Türkiye's hand reaching out to oppressed geographies, because of the need for strong institutional support to implement this project. He visited TİKA President Serkan Kayalar and discussed the content of the Gambia Project and its strategic sharing its importance, Prof. Dr. Ünüvar received a promise of full support for this initiative of Ankara University. Mayor Kayalar stated that such projects were of great value in line with Türkiye's mission of helping societies in difficult situations and are supported by all levels of the state, and expressed their satisfaction with the cooperation.

CONTACT WITH TIKA AND DECISONS MADE

After the project's content and scope were clarified by Prof. Dr. Necdet Ünüvar, Prof. Dr. Tanıl Kendirli, and the academic team, the application process to TIKA was initiated to formalize the implementation. In this regard, a meeting was held with Uğur Tanyeli, Head of the Department of Foreign Relations and Partnerships, appointed by TIKA President Serkan Kayalar, and Elif Şifa Tanrıver was assigned responsibility for project coordination on behalf of TIKA. As a result of the joint work carried out by Prof. Dr. Tanıl Kendirli with Uğur Tanyeli and Elif Şifa Tanrıver, the necessary roadmap for the project's implementation was determined, and the official project application form was submitted to TIKA by Prof. Dr. Kendirli in October 2023.

As of November, Şule Bayar, who knows the region closely and stands out with her command of local dynamics, was contacted to manage the organizations on the Gambia leg of the project. During the interviews, Mrs. Bayar's adaptation and dedication to the region created a strong basis of trust for the site planning of the project. Sir Edward Francis Small Teaching Hospital, located in Banjul and the only training and research hospital in the country, was chosen as the center where the training will take place.

Within the scope of diplomatic and operational preparations of the process, the meetings held between Şule Bayar and the Gambia Ministry of Health Secretary Fatoumata Komma and Prof. Dr. Tanıl Kendirli resulted positively. As a result of all these preparations, in order to implement the "the Gambia Maternal and Infant Health Protection Project", it was decided that the delegation, consisting of 6 faculty members from Ankara University and TİKA representative Elif Şifa Tanrıver, would go to Gambia between 5-12 February 2024.

CONTENT OF THE PROJECT

The main aim of the project was to reduce maternal and infant mortality, which was well above the world average. For this reason, the primary goal was to ensure that the training was reflected in the field and was effective. In line with the academic mission of Ankara University's faculty members, the project adopted a model centered on education and knowledge transfer, focusing on healthcare professionals actively serving in the field, particularly physicians and nurses. At the same time, the project's objectives and expected impact were presented to healthcare administrators, ensuring their engagement and active participation throughout the implementation process.

Guided by this approach, the development and implementation of the project were carried out under the leadership of Prof. Dr. Necdet Ünüvar, Rector of Ankara University, in close collaboration with the Turkish Cooperation and Coordination Agency (TİKA) offices in both Türkiye and The Gambia, the participating faculty members of Ankara University, the Ministry of Health of The Gambia, and the administrators and physicians of Sir Edward Francis Small Teaching Hospital. Throughout this process, a series of consecutive face-to-face and online meetings were held with stakeholders in both Türkiye and The Gambia to ensure effective planning, coordination, and implementation.and the teams in Gambia.

Meeting at Cebeci Hospital Chief Physician's Office in November 202, Prof. Dr. Tanıl Kendirli, Prof. Dr. Ergin Çiftçi, Prof. Dr. Ömer Erdeve, Prof. Dr. Salih Taşkın, Assoc. Dr. Gülşah Aynaoğlu Yıldız and Dr. Faculty Member Cemal Koçak finalized the scientific content of the project.

As a result of the contacts established with Gynecology and Obstetrics Specialist Dr. Mustapha Bittaye, the training program was created. After this stage, a joint protocol was developed between Ankara University, the Gambia Ministry of Health and the Gambia University. The prepared protocol was implemented with the signature of all parties.

Scientific Programme of the Gambia Maternal and Infant Health Protection Project Implemented Between February 5-9, 2024

Time	MONDAY	TUESDAY	WEDNESDAY	THURSDAY	FRIDAY
09:00-12:00	Surgical room-Clinical Benchmark Visiting				
12:00-13:00	Lunch Break				
13:00-13:45	Fertility and Mortality Indicators *Cemal Koçak*	Postpartum hemorrhage *Salih Taşkın*	Fluid Theraphy in children *Tanıl Kendirli*	Care of a preterm infant *Ömer Erdeve*	Preeclampsia, cardiac disease during pregnancy and thromboembolism *Gülşah Yıldız*
13:45-14:30	The follow up of normal pregnancy *Gülşah Yıldız*	The Assessment of Critically ill Child *Tanıl Kendirli*	Neonatalsepsis *Ömer Erdeve*	Lower respiratory tract infections in children. *Ergin Çiftçi*	Shock states in children *Tanıl Kendirli*
14:30-15:00	Break				
15:00-15:30	Prevention, screening and early diagnosis of gynecologic cancers *Salih Taşkın*	Prevention of preterm delivery *Salih Taşkın*	Safe Motherhood *Cemal Koçak*	Pediatric Basic and Advanced Life Support *Tanıl Kendirli*	Meningitis and encephalitis in children. *Ergin Çiftçi*
15:30-16:00	Neonatal resussicitation in the delivery room with hands-on practice *Ömer Erdeve*	Acute gastroenteritis in children. *Ergin Çiftçi*	Exanthematous infectious diseases in children. *Ergin Çiftçi*	Management of perinatal asphyxia *Ömer Erdeve*	Multiple traua in children *Tanıl Kendirli*
16:00-17:00	The Day Evaluation				

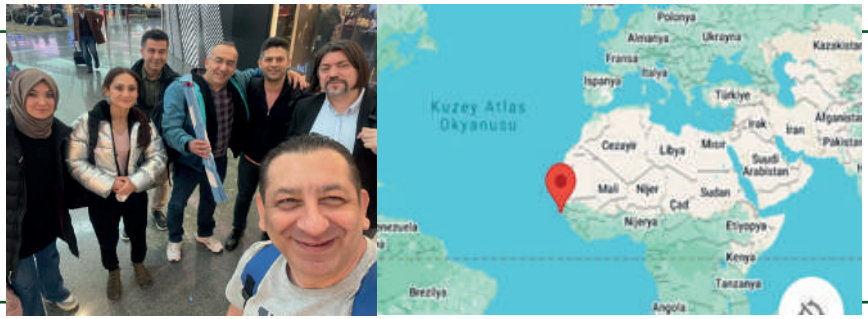
PRE-DEPARTURE HEALTH MEASURES FOR THE PROJECT TEAM'S VISIT TO AFRICA

For all individuals traveling to African countries, both the Gambia Ministry of Health and T.R. The Ministry of Health had certain vaccine and prophylactic drug recommendations. In this process, T.R. Ministry of Health, General Directorate of Health for Borders and Coasts of Türkiye served as the relevant unit; The responsibility for implementation in Ankara was given to the Family Health Center in Anıttepe. All faculty members involved in the project made individual appointments and received single-dose yellow fever and Neisseria Meningitis vaccines at this center.

In addition, the use of chloroquine or mefloquine as prophylactic oral tablets was recommended to protect against malaria, and all academicions were given their preferred medications free of charge. For the use of mefloquine; It was recommended to start one week before the trip, continue during their stay in Africa, and take it at regular intervals to cover the period after your return.

THE FIRST PHASE OF THE PROJECT

To implement the first phase of the project, consisting of face-to-face training sessions and clinical ward rounds, the project team departed on Sunday, 4 February 2024. The delegation included six faculty members from Ankara University Faculty of Medicine together with Elif Şifa Tanrıver from the Turkish Cooperation and Coordination Agency (TİKA). The delegation traveled from Ankara to Istanbul Airport, from where they departed for Banjul on a Turkish Airlines flight.

A social media post made by the delegation from Istanbul Airport while leaving Türkiye.

The faculty members in the delegation had a different experience for the first time on this trip. While it was thought to fly directly from Istanbul to Ban-jul, after a journey of approximately seven hours, the plane landed in Nouakchott, the capital of the Islamic Republic of Mauritania in West Africa. While the plane was almost full, 80% of the passengers got off here; Then the new passengers going to Banjul boarded the plane. During this waiting period, which lasted approximately two hours, the passengers on the plane were not allowed to leave for security reasons. After taking on its new passengers, the plane took off again and reached Banjul after a two-hour flight.

The delegation arrived in Bonjul at approximately 7.00 p.m on Sunday 4 February. The passengers encountered the hot weather of Africa as soon as they got off the plane; Even though it was February, the temperature in the evening was around 30°C. After the checks, the delegation was welcomed by TİKA Gambia Coordinator Şule Bayar and her husband Mehmet Bayar. In addition, project coordinator Fatoumato Komma and Obstetrician Abdoulei Keita from the Gambia Ministry of Health were also included in the welcoming team.

First Day (Monday, February 5, 2024)

The delegation visited the Gambia Ministry of Health on the first day of the program. However, what was encountered surprised the members of the delegation. The ministry building was quite small and a pile of garbage stood out just to the right of the entrance. There were no precautions other than a small security point in the garden.

Upon proceeding to the fist floor, where the Ministry offices were located, the delegation found thet Ms. Fatoumato was the only person present. An important meeting could not be held because the minister and his deputies were at the meeting. Thereupon, the delegation left the Ministry of Health to attend the opening program of the course.

The delegation's visit to the Gambian Ministry of Health.

Opening Ceremony

The opening ceremony was held at Edward Francis Small Teaching Hospital, the only training and research hospital in the Gambia. The ceremony would be held in a classroom within the hospital where students of the Gambia University Faculty of Medicine were educated. Upon arriving at the hospital, the delegation was confronted with scenes that were both deeply striking and profoundly sobering from the very entrance, leaving a lasting impression on the entire team. Sewage water was flowing openly at the entrance and garden of the hospital. Everything was quite old, neglected and dilapidated. It was noted that patients in the waiting areas were mostly sitting on the floor.

Speakers who spoke at the opening ceremony and a group photo taken afterwards.

The Gambian Ambassador Tolga Bermek, TİKA Gambia Representative Şule Bayar, Gambian Deputy Minister of Health and Edward Francis Small Teaching Hospital Chief Physician attended the ceremony. Speakers who spoke at the opening emphasized the importance of the "The Gambia Maternal and Infant Health Protection Project" developed by Ankara University and supported by TIKA.

During the opening speeches, the value that Türkye and Ankara University attach to the Gambia was emphasized. In addition, it was stated that information and experience will be shared in order to reduce maternal and infant deaths, which are well above the world average, and how the process can be carried forward with observations..

Prof. Dr. Tanıl Kendirli and Prof. Dr. Ömer Erdeve during an interview with Gambia TV about the project

The First Lesson

The first lecture titled “Fertility and Mortality Indicators” was given by Faculty Member Dr. Cemal Koçak from Ankara University, Department of Public Health.

After the first lesson, faculty members gave theoretical training every afternoon at the specified times and dates. In the morning, visits were made to neonatal intensive care, pediatric emergency, general pediatrics and gynecology and obstetrics services. During these visits, the problems identified in the areas were recorded one by one. There are photographs of the professors’ lectures and field visits in hospital wards, operating rooms, neonatal intensive care, pediatric emergency and polyclinics.

The Follow up of Normal Pregnancy

TİKA

While the course was ongoing in Banjul, this was a moment captured by doctors working in the Pediatric Intensive Care Unit of Ankara University Faculty of Medicine, sending their support and affection to Prof. Dr. Tanıl Kendirli, utilizing all the benefits of modern technology.

Hospital Word Rounds and Site Visits

At Edward Francis Small Teaching Hospital, site visits were conducted between 9:00 a.m. and 12:00 p.m., during which patients were assessed and educational ward rounds were carried out with the clinical teams. During this process, photographs were taken with the permission of the hospital administration and the patients' families and are shared with the readers in this publication. The scenes encountered left a profound impression on the members of the delegation, who remarked that, even two years later, the impact of those moments remains vivid.

AND TOURISM

The Closing Ceremony of the First Phase the Training

(Friday, 9 February, 2024)

The closing ceremony of the course was held on Friday, February 9, in the meeting room of the hospital, where training was held for the last three days. The ceremony took place in an atmosphere far beyond expectations. Members of the delegation had the opportunity to learn some concepts about the Gambian culture that they witnessed for the first time that day. The first of these was that Fridays are half working days in the Gambia with all official offices closing from 12:00. Another thing that impressed the delegation greatly was that everyone wore clean, colorful and elaborate clothes for Friday, as if it were a holiday; It was learned that this was not a special preparation for the delegation, but a local tradition.

The Gambia Deputy Minister of Health, Specialist, Dr. Mustapha Bittaye, TİKA Coordinator Şule Bayar, Gambia Ministry of Health Project Coordinator Fatoumatta Koma, Hospital Chief Physician and Pediatrics Education Officer Neo-natologist Prof. Dr. Augusta Eneh attended the closing ceremony.

During the ceremony, certificates were presented to the participants, and their feedback on the training program was received. The overwhelmingly positive comments expressed by the participants were a source of both great satisfaction and pride for the delegation, as well as for Türkiye and Ankara University.

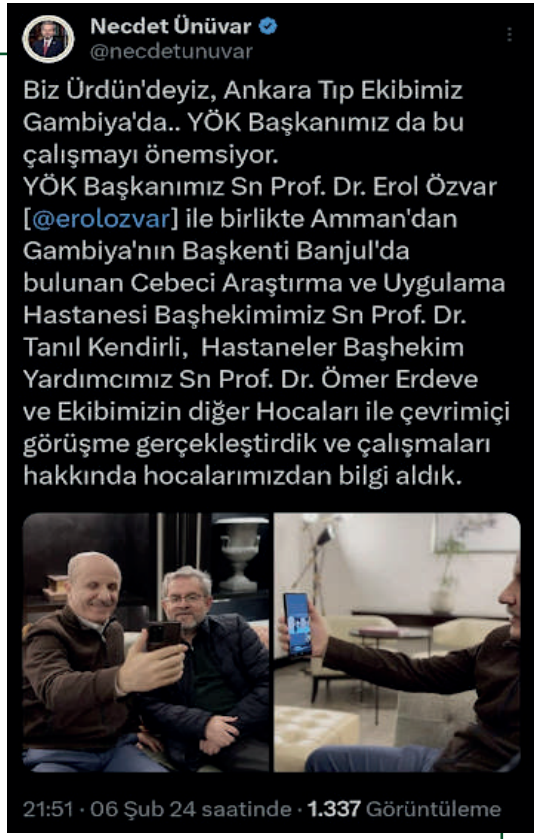

Photos from the closing ceremony of the training program.

VISITS AND SOCIAL ACTIVITIES IN THE GAMBIA

On the evening of the second day of the trainig, the Rector of Ankara University, Prof. Dr. Necdet Ünüvar and the President of the Higher Education Council (YÖK), Prof. Dr. Erol Özvar, held a video call from Jordan, where they were on an official program, to provide support and gather information for the team. This contact, which took place within the scope of the Higher Education Council President Özvar's visit to Jordan, was very productive. Prof. Dr. Necdet Ünüvar shared this meaningful meeting, which emphasized the confidence and support for the project, on his Twitter account.

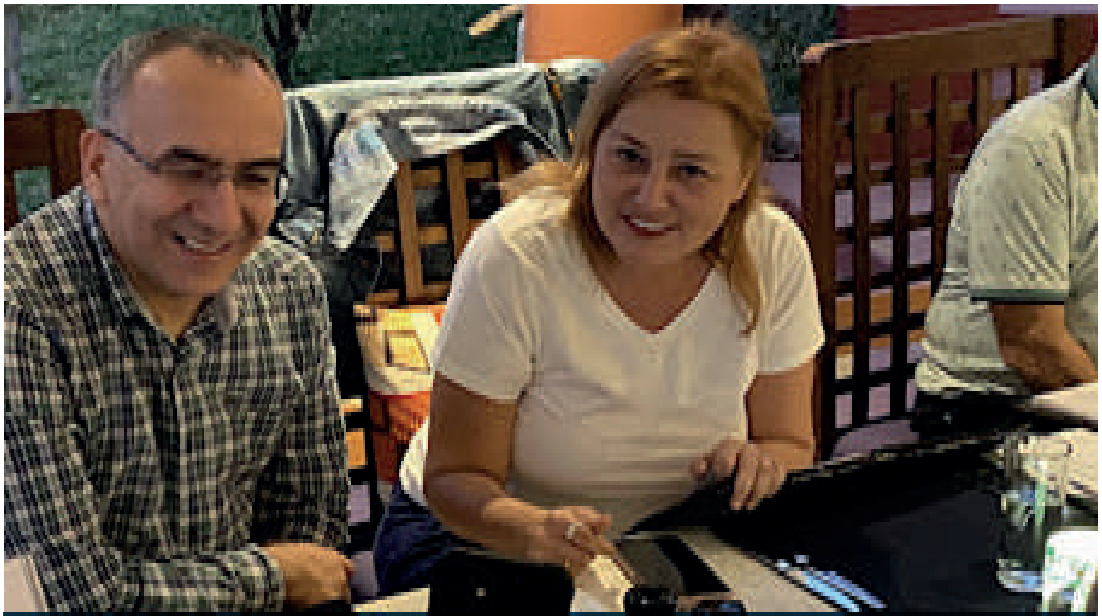

President of Higher Education Council, Prof. Dr. Erol Özvar and the Rector of Ankara University, Prof. Dr. Necdet Ünüvar's video phone conversation with the delegation from Jordan

The Gambian Ambassador Tolga Bermek organized a dinner program on Wednesday, February 7, in honor of six faculty members working in the Gambia Maternity and Infant Health Protection Project and TİKA representatives Şule Bayar and Elif Şifa Tanrıver. During the meal, Ambassador Bermek called Rector Prof. Dr. Necdet Ünüvar and emphasized the great significance of this project, which was being carried out in The Gambia by Ankara University on behalf of Türkiye. Expressing his pride and satisfaction with such a meaningful initiative, he conveyed his appreciation and thanked Rector Ünüvar for his leadership.

Moments when Türkiye's Ambassador to Gambia, Tolga Bermek called Prof. Dr. Necdet Ünüvar to express his appreciation and thansk.

The Delegation's Visit to Our Gambian Embassy

Following the completion of the training courses on Thursday, February 8th, the delegation paid a courtesy visit to the Gambian Embassy. This visit was an expression of gratitude for the support and hospitality shown throughout the project, from the preparation phase to the opening ceremony. Ambassador Tolga Bermek, who is in his fourth year of service in the Gambia, expressed his happiness and honor in representing Türkiye in the country. The delegation presented him with regional gifts from Türkiye, expressing their gratitude for the opportunities provided and the warm welcome.

The Delegation's Visit to the TİKA Program Coordinations Office in the Gambia

The delegation visited the Gambian Minister of Health, Dr. Ahmadou Lamin Samateh, at his office on Friday morning, February 9, 2024, as per his schedule. During the meeting, Minister Samateh expressed his gratitude to the Republic of Türkiye, TIKA (Turkish Cooperation and Coordination Agency), and the Rector of Ankara University, Prof. Dr. Necdet Ünüvar, for the swift, sincere, and successful implementation of the project.

The Delegation's Visit to the Gambia's Minister of Health

Minister Samateh expressed his gratitude to the delegation members for their exemplary approach in visiting the Gambia and for successfully completing the first phase of this project aimed at reducing maternal and infant mortality. Emphasizing the country's appreciation, Samateh stated that the second phase of the project is also critically important and that the ministry will provide all necessary support to ensure its successful implementation.

Social Activities

The scientific program was completed on Friday, February 9th, but the return flight from Banjul to Istanbul was on Sunday, February 11th, 2024. This allowed the delegation to make use of Saturday. On February 10th, 2024, a city tour was conducted; monkey and crocodile parks were visited. During these trips, the meaningful services of TIKA in Banjul, which touch the lives of both people and living creatures in nature, were witnessed firsthand. These projects evoked an indescribable feeling of honor and happiness in the delegation members.

On Sunday, February 11th, the delegation left their hotel in the afternoon and departed Banjul at 7:00 PM. The return journey was a direct flight from Banjul to Istanbul Airport without any problems. The team returned to Ankara on Monday morning at around 10:00 AM.

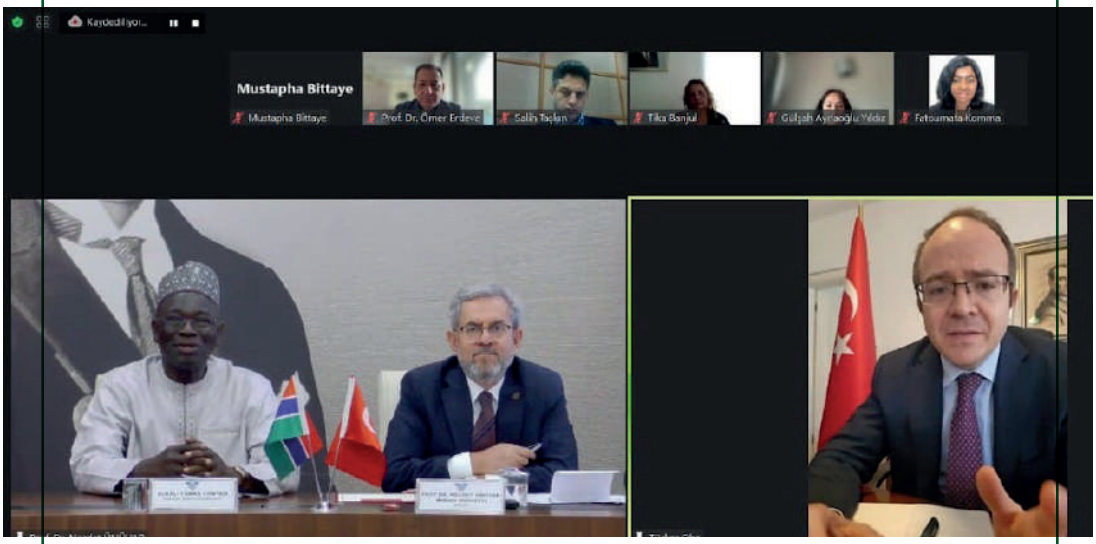

RETURN TO TÜRKİYE AND PROJECT EVALUATION

Ankara University faculty members who served in Gambia as part of the Gambia Maternal and Infant Health Protection Project met at an evaluation meeting held in the Rectorate Meeting Hall on February 16, 2024, following their return. At the meeting, Prof. Dr. Necdet Ünüvar evaluated the initial implementation phase of the project in the Gambia, providing information about the results obtained and the roadmap to be followed. The meeting was attended online by the Ambassador of the Gambia to Ankara, Mr. Alkali Fanka Conteh and her delegation, the Head of the Department of Foreign Relations and Partnerships of TIKA, Uğur Tanyeli and his managers, and representatives from the Gambia. On behalf of the delegation, Prof. Dr. Tanıl Kendirli gave a comprehensive presentation to Prof. Dr. Necdet Ünüvar, presenting a report containing field observations and results.

Kaydediliyor...
Mustapha Bittaye
Mustapha Bittaye
Prof. Dr. Ömer Erdeve
Salih Taşlan
Tika Banjul
Gülşah Ayvaoğlu Yıldız
Fatoumata Komma

Ankara University Report for the Gambia Maternal and Infant Health Protection Project

Planning and Implementation of the Transition to Phase 2 of the Project

After the first phase of the project was completed and presented to Ankara University Rector Prof. Dr. Necdet Ünüvar, the course of the process began to become clearer. As previously planned, it was decided to proceed to the second phase of the project without delay. As previously planned, it was decided to proceed to the second phase of the project without delay. At the same time, preparations for the third phase were initiated, focusing on identifying technical and medical infrastructure needs, reporting them to TİKA, and facilitating the procurement of the required equipment and resources.

All information and reports obtained during this process were forwarded to the TIKA Department of Foreign Relations and Partnerships. Department Head Uğur Tanyeli stood out as a manager who meticulously managed the process at every stage and showed great interest in the project.

The scope and schedule of the delegation to be invited from Gambia for the second phase were determined. Following meetings with TIKA Gambia Coordinator Şule Bayar, Gambian Ministry of Health Coordinator Fatoumatta Koma, and TIKA Department of Foreign Relations and Partnerships Head Uğur Tanyeli, the delegation that will come to Ankara during the summer was finalized. It was decided that a group of 15 doctors and nurses, accompanied by Fatoumatta Koma, who was observed to have high motivation and learning capacity during the course, would spend two weeks as observers in the Pediatrics and Gynecology departments of Ankara University Hospitals. While these developments were taking place, a significant step was taken by the General Directorate of Foreign Promotion and Cultural Affairs (KÜGY) of the Ministry of Foreign Affairs of the Republic of Türkiye. On February 14, 2024, a letter of information and congratulations, signed by Deputy General Director Osman İlhan Şener on behalf of the Minister of Foreign Affairs, was sent to the Higher Education Council International Relations Department, Ankara University Rectorate, TIKA Foreign Relations and Partnerships Department, and the Deputy General Directorate of AFBY West Africa. This letter of appreciation made us, as the Ankara University family, both very happy and honored.

T.C.
DIŞİŞLERİ BAKANLIĞI
Yurtdışı Tanıtım ve Kültürel İşler Genel Müdürlüğü

Sayı : E-46373548-160.10-37535391 14.02.2024
Konu : "Ankara Üniversitesi- Gambiya Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesi" / Ankara Üniversitesi öğretim görevlilerinin Gambiya ziyareti

DAĞITIM YERLERİNE

İlgi: 07.07.2023 tarihli ve E-2023/46373548/36294053 sayılı yazımız.

Banjul Büyükelçiliğimizden alınan yazıda,

-24-25 Temmuz 2023 tarihlerinde Banjul'da gerçekleştirilen Türkiye-Gambiya Yükseköğretim Teknik Komitesi Toplantısına (İlgi) katılan heyetimizin Cumhurbaşkanı Adama Barrow tarafından kabulü sırasında heyet üyelerimizden Ankara Üniversitesi (A.Ü.) Rektörü Sayın Prof. Dr. Necdet Ünüvar'ın, Gambiya'daki anne-bebek ölüm oranlarının asgarî seviyeye indirilmesi ve Gambiya'daki hastanelerin personelinin bu alanda eğitimi konusunda Ankara Üniversitesi'nin işbirliğine hazır olduğunu belirttiği, Prof. Ünüvar'ın bu projesini bilahare başbaşa görüştüğü Gambiya Sağlık Bakanı Dr. Ahmadou Lamin Samateh ile de paylaştığı,

-Anılan projeyi hayata geçirmek üzere, Ankara Üniversitesi (A.Ü.) Tıp Fakültesi Cebeci Araştırma ve Uygulama Hastanesi Başhekimi Prof. Dr. Tanıl Kendirli başkanlığında öğretim görevlilerinden oluşan bir heyetimizin, TİKA Banjul Program Koordinasyon Ofisi'nin işbirliğiyle Gambiya'nın en büyük hastanesi "Edward Francis Small Teaching Hospital"de 5-9 Şubat tarihleri arasında teorik, pratik ve hasta vizitlerinden oluşan beş günlük yoğun bir eğitim programı uyguladığı,

-Sözkonusu eğitim programının 5 Şubat 2024 tarihindeki açılış törenine Büyükelçiliğimizce de iştirak edilerek bir konuşma yapıldığı,

-A.Ü. Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı'ndan üç, Kadın Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı'ndan iki ve Halk Sağlığı Anabilim Dalı'ndan bir öğretim üyesinden oluşan heyetimizin ilişikteki program çerçevesinde Gambiyalı 30 sağlık personeline vermiş olduğu eğitim, Gambiya'da anne-çocuk sağlığı alanında bilinç düzeyini arttırmak, ülkemizin deneyimlerini paylaşmak ve Gambiya'nın sağlık sorunlarını yerinde tespit etmek bakımından büyük yarar sağladığı bildirilmektedir.

Bu belge güvenli elektronik imza ile imzalanmıştır.
Belge Doğrulama Kodu:c765dd84-d3eb-41c8-a9fc-b23141cbd70e Belge Doğrulama Adresi:https://www.turkiye.gov.tr/disisleri-bakanligi-ebys

T.C. Dışişleri Bakanlığı, Doktor Sadık Ahmet Caddesi No: 8 Balgat 06100
Ankara / Türkiye
Telefon: 0 (312) 292 10 00
E-posta:
İnternet Adresi: http://www.mfa.gov.tr
Kep Adresi:disisleribakanligi@hs03.kep.tr

Ayrıntılı bilgi için irtibat: Necip Salih YARIŞ
Telefon:
E-posta:salih.yaris@mfa.gov.tr

Saygılarımla arzederim.

Osman İlhan ŞENER
Bakan a.
Genel Müdür Yardımcısı
KÜGY

PHASE 1 OF THE PROJECT IN THE MEDIA

Our Gambia Maternal and Infant Health Protection Project has produced two significant scientific publications. The bibliographic details and abstracts of our publications are listed below.

Halk Sağlığı Araştırma ve Uygulamaları Dergisi 2024; 2(3):148-158 **doi: 10.5281/zenodo.14611240**

HALK SAĞLIĞI ARAŞTIRMA VE UYGULAMALARI DERGİSİ

www.hasaud.com

SAHA UYGULAMALARI

Gambiya'da Anne ve Bebek Sağlığını Koruma Projesi

Maternal and Infant Health Protection Project in The Gambia

Tanıl Kendirli[1], Cemal Koçak[2], Ömer Erdeve[3], Augusta Eneh[4], Abdoulie Keita[5], Gülşah Aynaoğlu Yıldız[6], Salih Taşkın[7], Ergin Çiftçi[8], Elif Şifa Tanrıver[9], Uğur Tanyeli[10], Halil Özdemir[11], Mustapha Bittaye[12], Necdet Ünüvar[13]

[1] Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Çocuk Yoğun Bakım Bilim Dalı, Ankara, Türkiye, ORCID: 0000-0001-9458-2803
[2] Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Halk Sağlığı Anabilim Dalı, Epidemiyoloji Bilim Dalı, Ankara, Türkiye, ORCID: 0000-0003-4799-5669
[3] Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Neonataloji Bilim Dalı, Ankara, Türkiye, ORCID: 0000-0002-3193-0812
[4] Edward Francis Small Eğitim Hastanesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Neonatoloji Bilim Dalı, Banjul, Gambiya, ORCID: 0000-0003-2665-956X
[5] Edward Francis Small Eğitim Hastanesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı, Banjul, Gambiya, ORCID: 0009-0008-4137-0012
[6] Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye, ORCID: 0000-0002-3283-7783
[7] Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Kadın Hastalıkları ve Doğum Anabilim Dalı, Ankara, Türkiye, ORCID: 0000-0002-9651-2224
[8] Prof. Dr., Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Çocuk Enfeksiyon Hastalıkları Bilim Dalı, Ankara, Türkiye
[9] Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Ankara, Türkiye, ORCID: 0009-0000-7311-4090
[10] Türk İşbirliği ve Koordinasyon Ajansı Başkanlığı (TİKA), Ankara, Türkiye, ORCID: 0000-0003-4189-4509
[11] Ankara Üniversitesi Tıp Fakültesi, Çocuk Sağlığı ve Hastalıkları Anabilim Dalı, Çocuk Enfeksiyon Hastalıkları Bilim Dalı, Ankara, Türkiye, ORCID: 0000-0002-7318-1688
[12] Edward Francis Small Eğitim Hastanesi, Başhekimlik, Banjul, Gambiya, ORCID: 0000-0003-4537-5060
[13] Ankara Üniversitesi, Rektörlük Ofisi, Ankara, Türkiye, ORCID: 0000-0002-5324-8603

ÖZET

Gambiya'nın yüksek anne ve çocuk ölümleri açısından temel sorunları; sağlık tesislerinin yetersizliği, sağlık çalışanı sayısının azlığı, gebelik takibinin yetersizliği ve evde doğumlardır. DSÖ'ye göre; bebek ölüm hızı bin canlı doğumda 34,0, yenidoğan ölüm hızı ise binde 25,3'tür. Ölü doğum hızı bin doğumda 21,0, en az 4 kez doğum öncesi bakım alma sıklığı ise %78,5'tir. Anne ölüm oranı her yüzbin doğumda 458,2'dir. Hemşire/ebe sayısı onbin kişi başına 8,9'dur. Gambiya'nın başkenti Banjul'daki Edward Francis Small Eğitim Hastanesi'nde 5-9 Şubat 2024 tarihleri arasında doktor, hemşire ve ebelerden oluşan 30 kişiye eğitim kursu verildi. Ayrıca doğumhane, yenidoğan yoğun bakım ünitesi, pediatrik acil ünitelerinde ziyaretler yapıldı. Eğitimin ikinci ayağı 29 Temmuz-9 Ağustos 2024 tarihleri arasında Ankara Üniversitesi Cebeci Hastanesi'nde, Gambiya'dan gelen 14 kursiyerin katılımıyla gerçekleştirildi. Ülkemizdeki eğitim; poliklinik, yataklı servisler, doğumhane, ameliyathane, acil servis gibi alanlarda hasta bakımı gibi daha çok pratik uygulamalara yönelik yapıldı. Bu raporda; tespit ettiğimiz sağlık sorunlarını ve diğer sorunları, eğitim programını ve önerilerilerimizi anlattık. Her yıl eğitim programı yapmayı, ölüm hızları gibi sağlık kalitesi parametrelerini izlemeyi planladık. Projemizin ana hedefi anne, yenidoğan ve bebek ölümlerini azaltmaktır. Bunun sadece kısa bir eğitim programı olamayacağını, aynı zamanda altyapı, tıbbi ekipman ve insan gücü ile desteklenmesi gerektiğini biliyoruz.

Anahtar Kelimeler: Gambiya, Yenidoğan ve bebek ölümleri, Anne ölümleri, Doğum öncesi bakım, Bir sağlık tesisinde veya nitelikli sağlık personeli tarafından gerçekleşen doğum sıklığı

ABSTRACT

The main problems of Gambia in terms of high mother and children mortality are insufficient healthcare facilities, low number of healthcare professionals, inadequate pregnancy follow-up, delivery at home. According to WHO; infant mortality rate was 34.0, neonatal mortality rate was 25.3 per 1000 live births. Stillbirth rate was 21.0 per 1000 births, the frequency of receiving at least 4 antenatal care was 78.5%. The maternal mortality rate was 458.2 per 100000 births. The number of nurses/midwives was 8.9 per 10000 people. A training course for 30 doctors, nurses and midvives was given at the Edward Francis Small Teaching Hospital in Banjul, the capital of The Gambia, between February 5-9, 2024. In addition, visits were made to the delivery room, neonatal intensive care unit and pediatric emergency units. The second part of the training was held with the participation of 14 trainees at Ankara University Cebeci Hospital between July 29-August 9, 2024. The training in our country was mostly focused on practical procedures such as patient care in areas such as out-patient and in-patient clinics, delivery rooms, operating rooms, and emergency rooms. In this report, we described healthcare problems, training program, our determined problems, recommendations. We have planned to do training program

Geliş tarihi: 24.11.2024; Kabul tarihi: 06.01.2025
© Halk Sağlığı Araştırma ve Uygulamaları Dergisi, HASUDER tarafından yayınlanmaktadır. Telif Hakları HASUDER'e aittir.

Turkish Archives of Pediatrics

SCIENTIFIC LETTER
DOI: 10.5152/TurkArchPediatr.2025.25069

Strengthening Neonatal Respiratory Support in Low-Resource Settings: Lessons from Maternal and Child Health Project in the Gambia

Ömer Erdeve[1], Tanıl Kendirli[2], Necdet Ünüvar[3]

[1]Department of Pediatrics, Division of Neonatology, Ankara University School of Medicine, Ankara, Türkiye
[2]Department of Pediatrics, Division of Pediatric Intensive Care, Ankara University School of Medicine, Ankara, Türkiye
[3]Rector, Head of Maternal and Child Health Project-The Gambia, Ankara University, Ankara, Türkiye

Neonatal mortality remains a critical global health issue, particularly in low-resource settings such as The Gambia, where access to advanced neonatal care is limited. According to the World Health Organization, neonatal mortality in sub-Saharan Africa remains disproportionately high, with rates reaching 25 per 1000 live births, compared to 5 per 1000 live births in developed countries.[1] In contrast, Türkiye has significantly reduced its neonatal mortality rate through structured healthcare policies, improving from 31.5 per 1000 live births in 2002 to 9 per 1000 live births in 2019.[2]

Prematurity is one of the leading causes of neonatal mortality in The Gambia, largely due to respiratory distress syndrome and the unavailability of surfactant therapy.[3] The use of nasal continuous positive airway pressure (nCPAP) has been shown to be lifesaving for preterm infants, particularly in settings where surfactant is unavailable.[4] To address this challenge, affordable CPAP devices, improved antenatal corticosteroid administration, and neonatal healthcare worker training are essential interventions.

THE THREE-STEP APPROACH IN THE GAMBIA PROJECT

Step 1: On-Site Training and Infrastructure Assessment

Between February 5-9, 2024, a team of neonatologists, pediatric intensivists, and obstetricians provided training for 30 local healthcare providers, including neonatologists, pediatricians, and midwives. The curriculum included neonatal resuscitation training, perinatal asphyxia prevention strategies, respiratory care of newborns, including nCPAP application techniques, and basic infection control strategies in the neonatal intensive care unit (NICU). Additionally, an on-site assessment of neonatal intensive care infrastructure revealed critical shortages in oxygen delivery systems, CPAP devices, surfactant, and infection control protocols.[5]

Step 2: Advanced Clinical Training and Hands-on Practice in Türkiye

From July 29 to August 9, 2024, 14 Gambian healthcare professionals participated in an advanced neonatal care fellowship at Ankara University Hospital.[5] The training focused on:

- Hands-on experience in neonatal resuscitation and CPAP management.
- Optimized feeding protocols for preterm infants.
- Exposure to high-risk deliveries and mechanical ventilation protocols.
- Observation of neonatal transport and emergency stabilization procedures.

Step 3: Equipment Donation and Implementation of CPAP Therapy

Following training, efforts focused on equipping The Gambia's neonatal units with incubators, nCPAP, phototherapy devices, and infusion pumps.[6] Given that CPAP failure in preterm infants is significantly higher in settings where surfactant is unavailable (up to 44.1%),[7]

Corresponding author:
Ömer Erdeve
✉ omererdeve@yahoo.com
Received: March 10, 2025
Accepted: March 10, 2025
Publication Date: July 1, 2025

Content of this journal is licensed under a Creative Commons Attribution-NonCommercial 4.0 International License.

Cite this article as: Erdeve Ö, Kendirli T, Ünüvar N. Strengthening neonatal respiratory support in low-resource settings: Lessons from maternal and child health project in the Gambia. *Turk Arch Pediatr.* 2025;60(4):438-439.

emphasis was placed on early CPAP initiation, oxygen titration, and antenatal corticosteroid use, and all staff were trained by our team.

Future Directions

To further reduce neonatal mortality in The Gambia, we propose the following targeted interventions:

1. Strengthening Neonatal Healthcare Education[8]

- Implement structured, continuous medical education (CME) programs for healthcare workers on neonatal resuscitation, CPAP management, and infection control.
- Develop training materials and guidelines tailored for low-resource settings, ensuring practical applications.

2. Improving Neonatal Feeding Practices[8]

- Exclusive breastfeeding and kangaroo mother care should be reinforced, as both improve neonatal weight gain, thermoregulation, and survival.
- Provide training on enteral feeding protocols, including the safe administration of expressed breast milk or donor milk in preterm infants.

3. Enhancing Infection Prevention and Control in NICUs[9]

- NICU-acquired infections significantly contribute to neonatal mortality.
- Strengthen hand hygiene practices, enforce antibiotic stewardship, and introduce cost-effective disinfection protocols.
- Improve waste management systems to reduce hospital-acquired infections.

4. Establishing a Post-discharge Follow-up Program[9]

- Develop structured follow-up programs for premature and high-risk neonates, integrating community healthcare workers into the post-discharge monitoring process.
- Provide guidance to caregivers on warning signs of complications, ensuring timely hospital readmission when necessary.

In conclusion, our experience in The Gambia highlights the crucial role of low-cost CPAP interventions in neonatal survival where surfactant therapy is unavailable. However, improving neonatal outcomes requires a multidisciplinary approach, including healthcare worker education, optimized neonatal feeding, strengthened infection control protocols, and structured post-discharge follow-up.[8,9] By integrating these strategies, we believe that significant improvements in neonatal survival can be achieved in The Gambia in the near future.

Data Availability Statement: The data that support the findings of this study are available on request from the corresponding author.

Ethics Committee Approval: N/A.

Informed Consent: N/A.

Peer-review: Externally peer-reviewed.

Author Contributions: Concept – Ö.E., T.K., N.Ü.; Design – Ö.E., T.K.; Supervision – T.K., N.Ü.; Resources – Ö.E., T.K.; Materials – Ö.E., T.K.; Data Collection and/or Processing – Ö.E., T.K.; Analysis and/or Interpretation – Ö.E., T.K., N.Ü.; Literature Search – Ö.E., T.K.; Writing – Ö.E.; Critical Review – N.Ü.

Acknowledgments: The authors would like to extend their sincere gratitude to the Turkish Cooperation and Coordination Agency (TİKA) for its invaluable support in the Gambia Protecting Mother and Baby Health Project. Its contribution, including the provision of essential medical equipment and logistical support, has been instrumental in improving neonatal and maternal care in The Gambia. Without its dedication and commitment to global health initiatives, this project would not have been possible. The authors acknowledge its role in advancing sustainable healthcare solutions in resource-limited settings and appreciate its continued efforts to enhance maternal and child health outcomes worldwide.

Declaration of Interests: The authors have no conflicts of interest to declare.

Funding: This study received no funding.

REFERENCES

1. World Health Organization. *Neonatal Mortality Data*. 2023. Available at: https://www.who.int.
2. Turkish Ministry of Health. Infant Mortality Report. 2023. Available at: https://hsgm.saglik.gov.tr.
3. Leach A, McArdle TF, Banya WA, et al. Neonatal mortality in rural Gambia. *Ann Trop Paediatr*. 1999;19(1):33-43. [CrossRef]
4. Ekhaguere OA, Okonkwo IR, Batra M, Hedstrom AB. Respiratory distress syndrome management in low-resource settings. *Front Pediatr*. 2022;10:961509. [CrossRef]
5. Kendirli T, Koçak C, Erdeve Ö, et al. Maternal and Infant Health Protection Project in The Gambia. *Halk Sağlığı Araştırma Uygulamaları Derg*. 2024;2(3):148-158.
6. Ahn E, Perlman J, et al. Implementation of a novel CPAP system in a low-resource setting. *J Perinatol*. 2025;45(1):63-67. [CrossRef]
7. Abdallah Y, Mkony M, Noorani M, Moshiro R, Bakari M, Manji K. CPAP failure in preterm neonates with RDS in low-resource settings. *BMC Pediatr*. 2023;23(1):211. [CrossRef]
8. Lawn JE, Cousens S, Zupan J, Lancet Neonatal Survival Steering Team. 4 million neonatal deaths: when? Where? Why? *Lancet*. 2005;365(9462):891-900. [CrossRef]
9. Telfer M, Rowley JT, Walraven G. Experiences of mothers with antenatal, delivery and postpartum care in rural Gambia. *Afr J Reprod Health*. 2002;6(1):74-83. [CrossRef]

PHASE 2 OF THE PROJECT

A two-week period, from 29 July to 12 August, was designated for the second phase of the project. Accordingly, a 15-member delegation from The Gambia traveled to Ankara on a Turkish Airlines flight via Istanbul from Banjul. The delegation arrived at the airport on the night of Saturday, 27 July, where they were welcomed by Professor Tanıl Kendirli. They were then transferred by a shuttle provided by Ankara University to the hotel where they would be staying.

The team spent Sunday resting and taking small trips to get to know Ankara and the surroundings of the hotel, which is located right next to Kurtuluş Park.

The First Day at Ankara University Hospitals

The 15-member delegation, selected jointly by the training team that had previously traveled from Türkiye to The Gambia and the administrators of the Gambian hospital, began their observational program at Ankara University Hospitals on Monday, 29 July. The names, professions, and positions of the members of the visiting delegation are listed below.

List of the Team to Türkiye

- Mrs Fatoumatta Koma: cordinator at the ministry;
- Dr Abdoulie Keita: Head of Department OBGYN,
- Prof. Augusta Eneh: Head Of Department paediatrics
- Ramatoulie bah: Metron OBGYN
- Aji Fatou Camara Jammeh: Metron Paediatrics
- Dr Abdou Gai: Paediatric resident
- Dr Mamadou Alieu Barry: resident paediatrics
- Dr Elen Kujabi: Resident Paediatrics
- Dr Sohna Joof: Resident OBGYN
- Dr Fatoumatta Tunkara: Resident OBGYN
- Satang Keita: Paediatrics Nurse
- Bintou beyai: Paediatric nurse
- Mariama Colley: Paediatric nurse
- Aji Fatou Jobe: Paediatric nurse
- Dr Iamon O beyai: Medical officer

Daily training programs were organized for the doctors and nurses on the list, according to their departments and educational backgrounds. The names of the observers from Gambia and the departments they were assigred to on each day are presented below.

GAMBIAN DOCTORS AND NURSES GROUPS

1	GROUP 1	DR. ABDOU GAI	Pediatric Resident	EFSTH
2		DR. MAMADOU ALIEU BARRY	Pediatric Resident	EFSTH
3	2	DR. LAMIN O BEYAI	Pediatric Medical Officer	KANIFING GENERAL HOSPITAL
4		DR. ELLEN KUJABI	Pediatric Resident	EFSTH
5	3	AJI FATOU CAMARA JAMMEH	Matron /Pediatric	EFSTH
6		BINTOU BEYAI	Pediatric Nurse	EFSTH
7		MARIAMA COLLEY	Pediatric Nurse	EFSTH
8	4	AJI FATOU JOBE	Pediatric Nurse	KANIFING GENERAL HOSPITAL
9		SATANG KEITA	Pediatric Nurse	EFSTH
11	5	DR. FATOUMATA TUNKARA	Obstetrics and Gynaecology Resident	EFSTH
12		DR. SOHNA JOOF	Obstetrics and Gynaecology Resident	EFSTH
10	6	RAMATOULIE BAH	Matron /Obstetrics and Gynaecology	EFSTH

ANKARA UNIVERSITY TRAINING PROGRAM

GROUPS	1	2	3	4	5	6
July 29-31	PEMS	NICU	PICU	PEMS	Delivery room	Delivery room
August 1-2	PICU	PID	PEMS	NICU	Delivery room	Delivery room
5-6	General policlinic	PICU	4.floor and dialysis	PICU	Operating room	Operating room
7-8	NICU	PEMS	NICU	Outpatient blood collection	Operating room	Operating room
9	PID	General Policlinic	Outpatient blood collection	4.floor and dialysis	Outpatient Policlinic	Outpatient Policlinic

PICU: Pediatric Intensive Care Unit
NICU: Neonatal Intensive Care Unit
PID: Pediatric Infectious Disease
PEMS: Pediatric Emergency Medicine S

Welcome Meeting

On Tuesday, July 30, 2024, at 11:00 AM, a welcoming meeting was held at the Cebeci Hospital Chief Physician's Office, hosted by Ankara University Rector Prof. Dr. Necdet Ünüvar. The meeting was attended by the Gambian Ambassador to Ankara, Alkali Fanka Conteh; Tolga Bermek, who served as our Ambassador to the-Gambia during the training period; the Dean of Ankara University Faculty of Medicine, Prof. Dr. Zehra Aycan; the Head of TİKA's Department of Foreign Relations and Partnerships, Uğur Tanyeli; project members; and hospital administrators. The ceremony, held in a very warm atmosphere, included meaningful speeches about the project. At the end of the program, a group photograph was taken in front of the Chief Physician's Office to commemorate this special day.

The Process of Working as an Observer at the Hospital

The doctors and nurses participating in the program as observers observed the hospital's clinical operations on site from the very first day and took part in ward rounds, surgical procedures, and outpatient clinic services. In addition, they attended journal club meetings, case presentations, and other educational activities conducted in the clinics, thereby further enhancing their knowledge and professional experience.

Throughout the highly successful two-week training period, participants expressed their admiration for both Türkiye and Ankara University Hospitals at every opportunity. They noted the exceptional care and attention they received from the faculty members, assistants, nurses, and support staff. The Gambia delegation extended their gratitude to all the administrators, doctors, and nurses, especially Rector Prof. Dr. Necdet Ünüvar, for both the scientific exchanges and their humane approach.

Closing Ceremony of Phase 2 of the Project

On Friday, August 9, 2024, a closing ceremony was held for the Gambian delegation in the Senate Hall of the Ankara University Rectorate. The ceremony was attended by TIKA Deputy President Dr. Rahman Nurdun and TIKA representatives, Vice Rectors, Ankara University hospital administrators, and faculty members involved in the project.

Speaking at the ceremony, Rector Prof. Dr. Necdet Ünüvar expressed his great happiness and pride at the progress made in the "the Gambia Maternal and Infant Health Protection Project" and the concrete results achieved in a short time. TIKA Deputy President Dr. Rahman Nurdun stated that as an institution, they closely follow the projects carried out with Ankara University, find this cooperation very successful, and will continue to support similar projects.

At the certificate ceremony, the Gambian doctors and nurses expressed their gratitude to Rector Prof. Dr. Necdet Ünüvar, the entire university administration, and the faculty members and nurses who had contributed to both the training program in The Gambia and the educational process in Türkiye. The participants also expressed their hope that the third phase of the project, focusing on infrastructure development and medical equipment support, would be successfully implemented. Held in a warm and deeply emotional atmosphere, the ceremony concluded with the presentation of certificates to all participants.

ANNE VE BEBEK SAĞLIĞI
EĞİTİMİ SERTİFİKA TÖRENİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

ANKARA ÜNİVERSİTESİ

ANNE VE BEBEK SAĞLIĞI
EĞİTİMİ SERTİFİKA TÖRENİ
ANKARA ÜNİVERSİTESİ
1946
ANNE VE BEBEK SAĞLIĞI
EĞİTİMİ SERTİFİKA TÖRENİ

Farewell Day

Sunday, August 11, 2024, was a farewell day for the Gambian delegation. Leaving their hotel in the morning, the delegation members paid a visit to our Cebeci Hospital. After a short stroll in the hospital grounds accompanied by Prof. Dr. Tanıl Kendirli and a meal together, they departed from the hospital.

Bulletin Prepared by theGambia Ministry of Health

A bulletin describing the observations of the Gambian delegation and the Gambian Maternal and Infant Health Protection Project was published by the Gambian Ministry of Health. The cover of the bulletin is below, and it can also be accessed via the QR code below.

PHASE 3 OF THE PROJECT

Following the successful completion of the second phase of the project, the focus shifted to the deficiencies identified during the first phase at Banjul Edward Francis Small Teaching Hospital, particularly in the neonatal intensive care unit. A detailed list of medical supplies and equipment that were predicted to directly impact healthcare outcomes was compiled. The identified medical instruments and the recommended quantities are listed below.

List of Medical Equipment Required for The Gambia

Item	Quantity
CPAP Machines	5
Phototherapy Units	8
Phototherapy Eye Shields	500
Infant Incubators	5
Bedside Patient Monitors	4
Laryngoscope Sets	5
Nasal Cannulas	1,000
Oxygen Masks	1,000
Intravenous Cannulas (IV Cannulas)	3,000

The compiled list of needs was submitted to Uğur Tanyeli, Head of the Department of Foreign Relations and Partnerships at TIKA (Turkish Cooperation and Coordination Agency). Following this, TIKA's offices in both Türkiye and Gambia began managing the process simultaneously.

After evaluations, it was decided that procuring medical supplies from Senegal would be more logistically feasible. With the guidance of the professors in the delegation, all necessary materials were purchased in the specified quantities. The entire cost of this expenditure, totaling $75,000 (approximately 330,000 TL), was covered by TIKA. Following the procurement of the materials, the installation of the equipment and the training of the local team on its use began.

For this purpose, it was decided to form a new delegation and visit the Banjul Edward Francis Small Teaching Hospital again.

Implementation of Phase 3

The third phase of the project, coincidentally, took place exactly one year after the first phase, from February 9-12, 2025. Since the medical equipment and supplies procured in this phase were primarily for the neonatal intensive care unit, the delegation this time consisted of Prof. Dr. Tanıl Kendirli, Prof. Dr. Ömer Erdeve, and Hospital Technical Affairs Manager Alper Köremezli.

The team arrived in Banjul around 7 PM on Sunday, February 9th, following the same route as the previous trip (Ankara-Istanbul, Istanbul-Nouakchott-Banjul). Greeted at the airport by TIKA Coordinator Şule Bayar and her husband Mehmet Bayar, the delegation settled into their hotel after a smooth journey. The Gambia had ceased to be a foreign place for the delegation members; it had become a place they knew, loved, and where they felt their work resonated both in the field and in the hearts of the people. This time, they set foot in Banjul accompanied by these warm feelings. The following day, Monday, February 10th, at 10:00 AM, the official handover ceremony of the medical equipment provided by TIKA would take place.

Device Delivery Ceremony

On Monday, February 10, 2025, at 10:00 AM, a well-organized, official "Equipment Delivery Ceremony" was held in the hospital garden, complete with a stage and seating area under a canopy. The ceremony was attended by Türkiye's Ambassador to the Gambia, Fahri Türker Obalı, the Gambian Deputy Minister of Health, Specialist Dr. Mustapha Bittaye, TİKA the Gambia Coordinator Şule Bayar, hospital administrators, and all the doctors and nurses who had previously visited Türkiye as part of the project. The sound system playing Turkish music before the ceremony was a pleasant surprise for the delegation. During the equipment delivery ceremony, Prof. Dr. Ömer Erdeve, Prof. Dr. Tanıl Kendirli, Şule Bayar, and Ambassador Fahri Türker Obalı each gave a speech. Speaking on behalf of the Gambia, Deputy Minister of Health Specialist Dr. Mustapha Bittaye expressed his gratitude to Türkiye, TİKA, and Ankara University. Bittaye stated that every stage of the project was meticulously prepared by a professional team, emphasizing that this work has created a lasting impact on health education and services in theGambia that will continue for many years. Speaking on behalf of the Turkish side, those present expressed their pride in participating in and supporting this meaningful project, initiated and sponsored by Ankara University Rector Prof. Dr. Necdet Ünüvar. They also noted that monitoring the project's results is the primary goal and responsibility of the entire delegation and relevant institutions.

TİKA

TİKA
Anne Bebek
Sağlığını Koruma Eğitimi
Protecting Mother
and Baby Health

Following the ceremony, the delegation visited the Neonatal Intensive Care Unit to inspect the medical equipment acquired by TİKA, provide training on its use, encourage the teams in its application, and evaluate any technical issues.

This training and field visit was highly productive; it was filled with emotional moments that brought tears to the eyes of the delegation members. It was once again understood how valuable every stage of this project, implemented by Türkiye and the Turkish people solely for the sake of goodness and without expecting anything in return, truly is. Experiencing the tangible results of the project firsthand made everyone deeply happy. Prof. Dr. Kendirli, Prof. Dr. Erdeve, and Alper Köremezli expressed their gratitude for being able to share in such a meaningful spiritual experience.

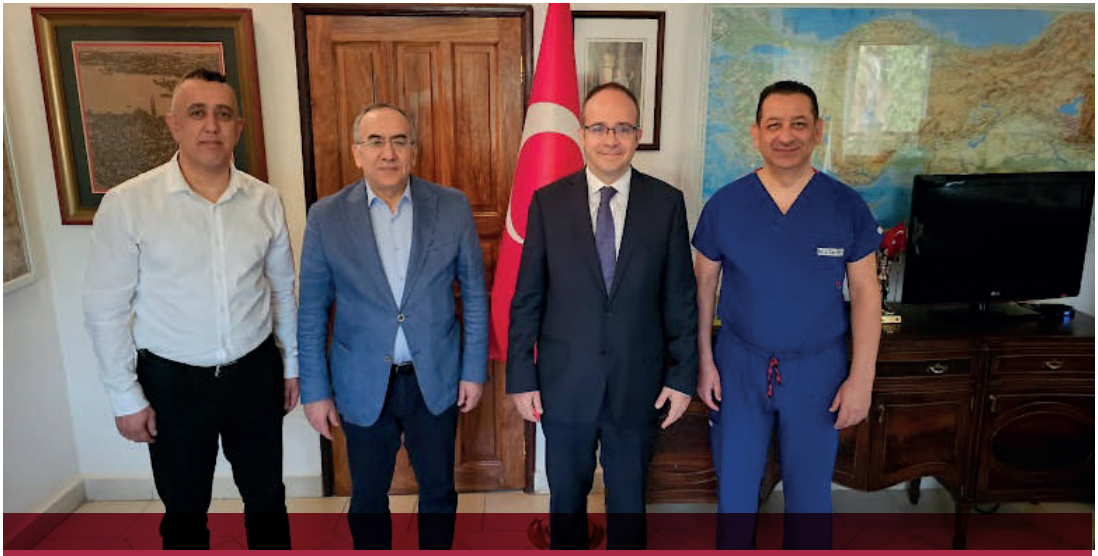
While the team was at the hospital, under the supervision of Prof. Dr. Ömer Erdeve, a baby received nasal CPAP (continuous nasal pressure support). This was recorded as the first time in the Gambian history that a baby received respiratory support using this method. This historic moment, realized with the support of TİKA, the expertise of Ankara University, and the hand of Türkiye, was witnessed firsthand. It was later learned that the neonatologists and the family named the baby "Selim Türkiye" in memory of this meaningful event. The delegation received this news upon their return to Turkey and experienced great joy.

A technical problem still persisted at the Edward Francis Small Teaching Hospital; the hospital lacked a central oxygen system. Although oxygen pipes had been laid in certain areas through another TIKA-supported proje-

ct, the oxygen tanks and production center to supply the system had not yet been established. This prevented the efficient use of CPAP devices. At this point, a practical solution was developed together with the Technical Affairs Manager, Alper Köremezli; connection points called “jacks” were installed on the large oxygen cylinders, enabling the active use of the devices. Thus, CPAP devices began to serve in the unit.

Following the ceremony, information about the process was presented to the Rector of Ankara University, Prof. Dr. Necdet Ünüvar, by our Ambassador Fahri Türker Obalı together the TİKA delegation.

During this third phase of the project, the delegation paid courtesy visits on Tuesday, 11 February 2025, to Türkiye’s Ambassador to The Gambia, Fahri Türker Obalı, and TİKA The Gambia Program Coordinator, Şule Bayar, at their respective offices in The Gambia, which had by then become like a second home to the team. These visits further reinforced the strong cooperation and friendly ties that have been exhibited since the beginning of the project.

The delegation visited our Gambian Ambassador Fahri Türker Oba on the same day.”

The third phase of the project, the delivery of medical equipment and training on their use, was successfully completed on Tuesday, February 11. The team returned to Türkiye on Wednesday, February 12, 2025, on a Turkish Airlines flight from Ban-jul to Istanbul. As in the previous program, the delegation was deeply impressed by the activities carried out by our Embassy in the Gambia, the TİKA Coordination Office, and the Maarif Schools. Special thanks were extended to these institutions and their employees, who represent our state and nation in the best possible way.

The third phase of the project, the delivery of medical equipment and training on its use, was successfully completed on Tuesday, February 11th. The team returned to Turkey on Wednesday, February 12th, 2025, on a Turkish Airlines flight from Banjul to Istanbul. As in the previous program, the delegation was deeply impressed by the activities carried out by our Embassy in Gambia, the TIKA Coordination Office, and the Maarif Schools. They expressed their gratitude to these institutions and their staff for representing our state and nation in the best possible way.

Shortly after arriving in Turkey, the delegation met with the Rector of Ankara University, Prof. Dr. Necdet Ünüvar, to share the work carried out in the third phase of the project and their field observations. They expressed their gratitude to Rector Ünüvar for his unwavering support and visionary contributions from the beginning of the process. However, even though they had returned to Türkiye, the delegation's thoughts and hearts were still in the Gambia. They asked, "Are the devices provided by TIKA being used effectively?" And most importantly, the question "What happened to the baby who was connected to the CPAP machine while the team was there?" was occupying everyone's minds. It was at this point that a miracle occurred, one that deeply affected the entire committee and Rector Ünüvar, and held a completely different meaning for everyone. The name of this miracle was "Selim Türkiye."

"The Delegation's Visit to Banjul Maarif School"

Symbolical Name: Selim Türkiye

February 9, 2025, marked a turning point for the Edward Francis Small Teaching Hospital, the only teaching and research hospital in Banjul, the capital of the Gambia. On that day, for the first time in the Gambian history, a premature baby managed to survive with non-invasive respiratory support. This miracle was the most tangible and meaningful result of the "the Gambia Maternal and Infant Health Protection Project," carried out in cooperation with Ankara University Rectorate, the Gambian Ministry of Health, and TIKA (Turkish Cooperation and Coordination Agency). Since that baby, whom his family named "Selim Türkiye," many newborns have been given a new lease on life using the same method. So, how did this meaningful project come about and what stages did it go through? Here is the chronological process: In July 2023, Ankara University Rector Prof. Dr. Necdet Ünüvar visited Banjul as part of an Africa program he conducted with the Council of Higher Education (YÖK). During this visit, they encountered the fact that maternal and infant mortality rates in the Gambia were far above the world average. Rector Ünüvar met with the Gambian President Adama Barrow and Minister of Health Dr. Ahmadou Lamin Samateh, conveying that Ankara University could organize an educational program to reduce these rates using its academic expertise. In August 2023, Prof. Dr. Tanıl Kendirli was appointed as the project coordinator. Under the leadership of Prof. Dr. Tanıl Kendirli, an expert team was formed consisting of Prof. Dr. Ergin Çiftçi, Prof. Dr. Ömer Erdeve, Prof. Dr. Salih Taşkın, Assoc. Prof. Dr. Gülşah Aynaoğlu Yıldız, and Dr. Cemal Koçak. On the Gambian side, the coordination task was undertaken by the Secretary General of the Ministry of Health, Fatoumatta Koma. Discussions were held with TIKA President Serkan Kayalar for logistical and financial support for the project; the management process was delegated to Uğur Tanyeli and Elif Şifa Tanrıver, while contact was made with TİKA the Gambia Representative Şule Bayar for field coordination.

The first part of the project, which was initially planned in two stages, was carried out in Banjul between 5-9 February 2024. Five days of intensive theoretical and practical training was given to 30 participants. In this process, the instructors prepared a comprehensive report including the infrastructural problems in the country and presented it to Rector Ünüvar.

In the second part of the project, 14 healthcare workers and managers selected from among the trainees, Fatoumatta Koma, came to Ankara University Cebeci Hospital between 29 July and 9 August 2024. After two weeks of visits and practical training, the delegation returned to their country.

In the process, the project evolved into a third phase arising from its own needs. In line with the reports at the first stage, TİKA; supplied vital medical supplies, including CPAP devices, incubators, phototherapy devices and monitors, from Senegal. FTo oversee the installation of this equipment and provide the necessary training, a team consisting of Prof. Dr. Tanıl Kendirli, Prof. Dr. Ömer Erdeve, and Alper Köremezli traveled once again to Banjul from 9 to 12 February 2025. It was during this visit that, for the first time in The Gambia, a newborn received nasal CPAP support, enabling baby "Selim Türkiye" to survive and marking a significant milestone in the country's neonatal care.

This project, carried out in accordance with TİKA's motto "with a voice from the heart", not only helped babies in Gambia to hold on to life; It also served as an exemplary model for other African countries. It is planned to implement this successful model in two or three more African countries in the coming period. This proud picture was one of the most beautiful signs of Turkey's vision of building bridges of unrequited kindness.

Prof. Dr. Necdet ÜNÜVAR
Rector, Ankara University

VIEWS AND THOUGHTS ABOUT THE PROJECT

Personal opinions, feelings, and thoughts received from our valued members who wholeheartedly contributed to the "Gambia Maternal and Infant Health Protection Project," to whom we extend our deepest gratitude.

Prof. Dr. Tanıl KENDİRLİ
Project Coordinator

As Ankara University, we take great pride in the Ankara University–The Gambia Maternal and Newborn Health Project, which was initiated by our Rector, Professor Necdet Ünüvar, in 2023 and for which we adopted its current title. Serving as the project coordinator, I, and indeed all members of the project team, have felt deeply honored and privileged to be part of this initiative. Throughout this book, readers will find a detailed account of the project's origins, its development, and its successful transformation from an idea into practice. When I think about what this project represents, I see it primarily as a reflection of the Turkish nation's deep-rooted understanding of civilization and its human-centered approach. Extending a helping hand to people in need, wherever they may be in the world, without expecting anything in return, supporting their right to life and enabling them to live their lives in conditions befitting human dignity, is one of the most meaningful manifestations of the values our nation has upheld for centuries. The Gambia Maternal and Infant Health Protection Project was implemented as a concrete example of this understanding. In fact, TİKA (Turkish Cooperation and Coordination Agency) was carrying out numerous projects in these regions. But our project was different from the others. Under the direct leadership of the Rector of Ankara University, the project's objective was to create a lasting impact by enhancing both the knowledge and clinical skills of the doctors and nurses providing healthcare services in The Gambia. Implemented by a multidisciplinary team of six faculty

members from three medical specialties, the initiative sought to improve the quality of healthcare services in the country and, ultimately, to reduce maternal and infant mortality. Furthermore, in the third phase of the project, the procurement of critical medical supplies identified in the first phase enhanced the team's knowledge and experience, increasing the chances of more effective diagnosis, monitoring, and treatment for patients.

This project has demonstrated that academics at Ankara University can provide education and develop and implement projects with very high social impact not only in Ankara University and Türkiye, but also across Africa. With this project, we are very proud to have shown that academics in Türkiye can engage in knowledge sharing and knowledge production activities in challenging geographies like Africa, and to have pioneered this for our country. In conclusion, I would like to express my sincere gratitude to everyone who contributed to and supported this project, distinguished by its profound humanitarian and medical significance. I am especially grateful to our Rector, Prof. Dr. Necdet Ünüvar, whose leadership made this initiative possible; to the TİKA representatives Uğur Tanyeli, Şule Bayar, and Elif Şifa Tanrıver for their invaluable support; and to Prof. Dr. Ergin Çiftçi, Prof. Dr. Ömer Erdeve, Prof. Dr. Salih Taşkın, Associate Professor Gülşah Aynaoğlu Yıldız, Assistant Professor Cemal Koçak, and Technical Services Director Alper Köremezli, whose dedication, expertise, and tireless efforts played a vital role in improving the survival and well-being of mothers and newborns in The Gambia. I would also like to extend my heartfelt thanks to Chief Nurse Özlem Öztürk, Cebeci Hospital Director Selcan Ülkü Çakır, and her deputy directors, whose exemplary leadership, warm hospitality, and unwavering support were instrumental in the successful implementation of the project's second phase.

As we have dore until now, we will continue to dedicate our knowledge and expertise to ensuring that children in the world's oppressed and disadvontaged regions survive and smile in good health.

Serkan KAYALAR
Former TIKA President

Touching the Future of the Gambia: Gambia Maternal and Child Health Program in the Context of African Initiative Policy

He was born in Çankırı in 1880. He graduated from the Istanbul Military Medical School. With the approval of Gazi Mustafa Kemal Atatürk, the founder of our Republic, he went to Afghanistan, thousands of kilometers away from his country, to heal a nation. There, he pioneered the laying of the foundations of modern medical education and health institutions.

Today, we are talking about Dr. Kamil Rıfkı Urga, who dedicated his science to a friendly and brotherly people for 17 years. Despite all the years that have passed, his name continues to live on in the memory of the Afghan people. This was not merely the story of a great physician. It also has historical value as one of the first examples of development cooperation in the Republican era. Moreover, the fact that this took place in the field of health is a source of great pride for us.

Over the years, both the method and the spirit of development cooperation have changed significantly. The international development system, which was institutionalized after the Second World War, transformed into a new architecture on a global scale, especially from the 1960s onwards. However, during this period when prosperity was concentrated in certain geographies, a significant part of the world continued to struggle with poverty, inequality, and vulnerability. Development cooperation took shape precisely within these contradictions.

Türkiye took its first institutional step in this field with the establishment of TİKA in 1992. The journey that began in the Turkic world continues today in a vast geography extending from Asia to Africa, from the Balkans to Latin America. This achievement is the result not only of the efforts of our public institutions, but also of the collective dedication of our civil society organizations, universities, and volunteers. In particular, our strong response to the humanitarian crisis in Somalia in 2011 was a significant turning point that demonstrated Türkiye's approach of development cooperation to the world.

Today, Türkiye is not just a country that produces projects in development cooperation; it is a respected actor that has developed its own distinctive approach. Three fundamental pillars lie behind this success: strong institutional capacity, a human-centered Turkish approach to development cooperation, and a spirit of alturism that places human dignity and well-being at the heart of every endeavor.

The Healthcare Equivalent of Altruism

Health is one of the most meaningful areas of development cooperation. Because not only buildings are built here; hope is built as well.

This is precisely what Türkiye has been doing. From Somalia to Niger, and from Sudan to Kyrgyzstan, the hospitals it has established not only provide healthcare services but also contribute to strengthening health systems, developing human resources, and building institutional capacity. Behind every hospital, every operating room, and every training program lies a unique human story.

One of the most valuable of these stories was the Gambia Maternal and Infant Health Project implemented with Ankara University.

When our esteemed Rector, Prof. Dr. Necdet Ünüvar, a distinguished physician and statesman, identified this need during his visit in 2023, we regarded it as a responsibility. Within a short period, multidisciplinary teams were formed. In January 2024, our faculty members traveled to The Gambia, where they performed surgical procedures, delivered training programs, and laid the foundation for a sustainable healthcare system directly in the field.

Works that may have taken years in other countries were implemented within months, thanks to the sacrifices of the stakeholders. There is only one name for this: Altruism.

Everyone, from the rector to the surgeon, from the healthcare worker to the TİKA specialist, shouldered the same responsibility. This is also called patriotism.

We took our spiritual inspiration from the following call of Ahmet Yesevi:

"Wherever you see him, his heart is broken, be a balm." Today, Türkiye is doing exactly this.

He does it with his knowledge.
He does it with his experience.
He does it with his conscience.
He does it with mercy.

Kamil Rıfkı Urga's name was written in the heart of Afghanistan.

Now, our little brother Selim Türkiye, who came to life in the Gambia, is not only with the name he bears; It will live on in memories with the spirit of solidarity it represents.

I believe that new successes will be added in the coming years and the Gambia will be remembered as a very valuable example of solidarity in the history of health.

On this occasion, I would like to express my heartfelt gratitude to our esteemed Rector, Prof. Dr. Necdet Ünüvar, whose vision and leadership made this project possible; to Mr. Abdullah Eren, President of TİKA, whose support has carried the project even further; to Prof. Dr. Tanıl Kendirli, Chief Physician of Cebeci Hospital; to Uğur Tanyeli, Head of Department at TİKA, whose tireless efforts behind the scenes were instrumental to the project's success; and to all the physicians, healthcare professionals, and specialists who contributed to this initiative with dedication and commitment.

Because they touched not just a project, but people's lives.

And they had their names written next to Kamil Rıfkı Urga.

Tolga BERMEK
Ambassador of the Republic of Türkiye to the Gambia (at the Time

Perhaps one of the greatest sources of pride for an ambassador is to witness a project envisioned by their own country come to life in the country where they serve. Even more so when that project is centered on people, and especially when it is brought to life through the initiative of the very university from which they graduated.

It all started with the reception of our delegation, which participated in the Türkiye-the Gambia Higher Education Technical Committee Meeting held in Banjul on July 24-25, 2023, by President Adama Barrow. During this reception, while cooperation issues in the field of education between our country and the Gambia were discussed, one of the valuable members of our delegation, the Rector of Ankara University, Prof. Dr. Necdet Ünüvar, brought a concrete project proposal and announced that Ankara University was ready to cooperate in reducing maternal and infant mortality rates to a minimum level in the Gambia and training health personnel in this field. Prof. Dr. Ünüvar later shared this project with the Gambian Minister of Health, Dr. Ahmadou Lamin Samateh, in a private meeting. At the end of the visit, I was greatly honored that our delegation also visited our Embassy and that our esteemed Rector pinned the badges of Ankara University and the Faculty of Political Science, from which I graduated, onto my lapel.

Six months have passed since that visit. With my four-year term in the Gambia nearing its end, I experienced the joy and happiness of personally witnessing the realization of this important project of Ankara University. To bring this project to life, Ankara University sent a strong and robust team of brilliant physicians to Gambia. Our delegation, comprised of experts and experienced professionals in their fields, included Prof. Dr. Tanıl Kendirli, Chief Physician of the Cebeci Research and Application Hospital and Faculty Member of the Pediatric Intensive Care Unit; Prof. Dr. Ergin Çiftçi, Faculty Member of the Pediatric Infectious Diseases Department; Prof. Dr. Ömer Erdeve, Faculty Member of the Neonatology Department; and Prof. Dr. Salih Taşkın and Assoc. Dr. from the Obstetrics and Gynecology Department. Gülşah Aynaoğlu Yıldız and Dr. Cemal Koçak, Assistant Professor in the Department of Public Health, were among the physicians.

Our physicians organized a five-day intensive training program consisting of theoretical training, practical work, and patient visits at the Gambia's largest hospital, the "Edward Francis Small Teaching Hospital," between February 5-9, 2024. I also attended the opening ceremony on February 5th and gave a speech. The Gambia's state television, GRTS, which was present at the ceremony, covered the topic extensively in its evening news. The

training given to 30 Gambian healthcare personnel proved highly beneficial in raising awareness in the field of maternal and Infant health in Gambia, sharing our country's experiences, and identifying the Gambian health problems on-site. During our dinner after the ceremony, where we brought together our esteemed physicians and our Gambian friends, we also had a video call with our Rector, Prof. Dr. Necdet Ünüvar, and shared the good news that the project, which he had conceived, had come to life in Gambia. Both the Head of the Delegation, Prof. Dr. Tanıl Kendirli, and his team members carried out their duties in the Gambia with heartfelt dedication and great humanitarian feelings. I had the opportunity to meet and speak with each of these physicions, and I felt proud of them both on behalf of my country and Ankara University, from which I graduated. While they left the Gambia with the peace and comfort of having completed their duties, I, exactly one month later, bid farewell to this beautiful country with wonderful memories as my four-year term of duty came to an end. But the surprises didn't end there. The Chief Physician of the Cebeci Research and Application Hospital of the Faculty of Medicine, Prof. Dr. Tanıl Kendirli, called me one day and said that the second phase of the project, with the participation of 15 Gambian doctors and nurses, would be held in Ankara between July 29 and August 9, 2024, and that they would be pleased if I also participated in the training program, which would be opened by the Rector, Prof. Dr. Necdet Ünüvar. I gladly accepted. During the opening ceremony, I expressed my happiness at seeing our Gambian friends in Ankara and reminded them of the promise I made to President Adama Barrow during my farewell visit before leaving the Gambia: that even though my term in this beautiful country was over, I would continue to work as the Honorary Ambassador of the Gambia to Turkey. I also stated that my participation in today's program was a demonstration of fulfilling that promise. I would like to extend my sincere thanks to Rector Prof. Dr. Necdet Ünüvar, who spearheaded this meaningful project that will help reduce maternal and infant mortality rates in the Gambia, to the Chief Physician of Cebeci Hospitals, Prof. Dr. Tanıl Kendirli, and his valuable team, and also to the Turkish Cooperation and Coordination Agency (TİKA) for their unwavering support of the project.

Uğur TANYELİ
Head of Foreign Relations and Partnerships Department
Turkish Cooperation and Coordination Agency (TİKA)

Touching the Future of the Gambia: Gambia Maternal and Child Health Program in the Context of Türkiye's Africa Initiative Policy

For many years, Türkiye's relations with Africa were limited and relatively low-intensity. During the Cold War, priorities were primarily focused on the Western alliance, Europe, and the immediate geographical region. However, from the late 1990s onwards, with the changes in the global system and Türkiye's search for a more multifaceted approach in foreign policy, Africa began to gain increasing importance. This process took shape within a concrete policy framework in the 2000s. The "Action Plan for Türkiye' Africa Initiative" prepared in 1998, is widely regorded as the first institutional step. However, the initiativetruly gained momentum in 2005 with the declaration of "Africa Year" in Türkiye. The declaration of "Africa Year" was a symbolic and political declaration of Turkey's interest in the continent. In the same year, Türkiye obtained observer status in the African Union; and in 2008, it was elevated to strategic partnership status. These developments showed that relations would not be limited to bilateral contacts but would gain an institutional and continental dimension.

Expansion of the Diplomatic Network

One of the most visible results of Türkiye's Africa initiative is the expansion of its diplomatic network. Having a limited number of embassies in Africa at the beginning of the 2000s, Türkiye quickly opened representations in many countries on the continent. The increase in the number of embassies to over 44, with a main target of 50, demonstrates that Türkiye views Africa not as a temporary area of interest, but as a strategic partnership. The fact that African countries also have 38 embassies in Ankara shows that the relationship is not a one-sided but a reciprocal expansion process. Türkiye-Africa summits have also been important milestones in this process. The first Türkiye-Africa Cooperation Summit, held in Istanbul in 2008, established a comprehensive partnership framework between the parties. Summits held in subsequent years ensured the continuity of political dialogue and diversified areas of cooperation.

Economic Dimension: Trade and Investment

One of the fundamental dynamics of the Africa initiative was the development of economic relations. Trade volume, which was approximately $5 billion at the beginning of the 2000s, increased exponentially within twenty years, exceeding $30 billion. This increase represented not only numerical growth but also a diversification of economic relations. Turkish contracting firms began to take an active role in infrastructure projects in Africa. Turkish companies left their mark in many areas, including airports, roads, housing projects, and public buildings. The energy and mining sectors were also among the areas of cooperation. Strengthening transportation networks played a critical role in this process. Turkish Airlines' launch of direct flights to numerous destinations in Africa accelerated both trade and human relations. Türkiye has became one of the countries with the most extensive flight retworks across Africa.

Soft Power and Humanitarian Diplomacy

Another notable element in Türkiye's Africa policy is the effective use of "Soft Power" tools. Development aid, education and health projects, cultural activities, and humanitarian support efforts have stood out in this context. The Turkish Cooperation and Coordination Agency (TİKA), which has 22 offices on the continent, including North Africa and Sub-Saharan Africa, has carried out development-oriented projects in many African countries, such as large hospitals, health centers, schools, and agricultural and livestock projects. Between 1992 and 2023, TİKA implemented nearly 7,000 projects. The Yunus Emre Institute organized cultural events and Turkish language courses through its Turkish Cultural Centers; and the Turkish Maarif Foundation opened educational institutions in various countries. These activities demonstrated that Türkiye aims to establish lasting relationships not only at the commercial level but also at the social and cultural level. Particularly during the humanitarian crises in Somalia, Türkiye's active role, and the visit of our President to Somalia in 2011, which virtually changed Somalia's unfortunate history, followed by the aid mobilization carried out by all our official and civil institutions and organizations, contributed to the visibility of the humanitarian dimension of Türkiye's Africa policy in the international public sphere. Health aid, infrastructure support, and diplomatic visits strengthened Türkiye's discourse of "Humanitarian Diplomacy."

A General Assessment

Türkiye's Africa initiative has taken shape as a long-term foreign policy approach based on a multi-dimensional and win-win understanding. Increased diplomatic representati-

on, growth in trade volume, development aid, cultural activities, and defense cooperation stand out as complementary elements. Within this policy framework, Türkiye has sought to define itself as an alternative and egalitarian partner for African countries. The "win-win" discourse has been emphasized as the fundamental principle of relations. In general terms, the Africa initiative demonstrates that Türkiyehas given the continent a strategic place in its foreign policy and is an important part of its quest to become a more visible actor on a global scale. In conclusion, Türkiye's Africa initiative is not merely an effort to seek new markets; it is an expression of a foreign policy transformation encompassing diplomacy, economics, culture, and security. This transformation can be considered one of the important aspects of Türkiye's quest to redefine its global role in the 21st century.

The Gambia Maternal and Infant Health Program

The health sector has held a unique place in Türkiye's initiative to Africa. Hospitals established by our country, health organizations run by volunteer doctors from civil society organizations providing healthcare to the continent, and health education programs organized both domestically and internationally are among the most notable examples of health diplomacy activities in this field. These health diplomacy activities contribute to the solution of global health problems and support the strengthening of health infrastructure in partner countries, while also becoming an important element of our country's proactive and humanitarian foreign policy approach.

Health has always been among the top three sectors in which TİKA operates. Building and equipping new hospitals from scratch, creating new polyclinics in existing hospitals, or equipping these polyclinics with new equipment are significant infrastructure investments undertaken by TİKA in the health sector. Undoubtedly, these health investments are crucial, especially in countries with inadequate physical infrastructure. After all, in areas like healthcare that directly impact people's lives, achieving desired results is impossible without modern facilities and equipment. However, equally important is investment in human resources within the healthcare sector. TİKA employs various methods in collaboration with different stakeholders to achieve this. One method involves civil society organizations comprised of volunteer doctors traveling to challenging regions like Africa and East Asia to both organize healthcare services and provide training to local doctors. Another method involves our academics, particularly in the field of health, sharing our country's expertise through scientific congresses, organizing courses in various specialties, or presenting papers sharing the latest medical practices and information with their colleagues. In the field of health, the most beneficial type of experience-sharing program is when

our doctors, especially in their area of specialization, go abroad to teach their colleagues a specific treatment technique and method, and this is not a one-off event, but a capacity-building program spanning years. Because, as we all know, the desired capacity building cannot be achieved through training alone. Therefore, long-term engagement is absolutely necessary to achieve lasting results, especially in a highly technical field like medicine. It is necessary to combine the establishment of necessary equipment and facilities for the renewal of physical infrastructure and equipment assistance with training, creating a long-term experience-sharing program that will be carried out both in Türkiye and in the relevant country. The "Gambia Maternal and Infant Health Program," which our Presidency is conducting in Gambia together with Ankara University, has been one of the most meaningful projects we have undertaken abroad in the field of health as TİKA. The story of our Gambia Project began with the visit of Prof. Dr. Necdet Ünüvar, Rector of Ankara University, to The Gambia as part of a delegation from the Council of Higher Education (YÖK). During the visit, he and the Minister of Health of The Gambia reached a mutual understanding on the need to reduce the country's high rates of neonatal and child mortality, laying the foundation for the project. Following the delegation's return to Türkiye, high-level contacts between our Presidency and the Rectorate resulted in the decision to launch a Maternal and Infant-Health Program in Gambia. This decision was made during a phone call on August 18, 2023, with Prof. Dr. Tanıl Kendirli, Chief Physician of Cebeci Hospital, who was designated as the project manager by the Rectorate. This call marked the beginning of our health project in the Gambia, which is now entering its third year. Subsequently, I met with Prof. Kendirli to discuss a roadmap for our program in the Gambia, and we decided to send him and his team to the Gambia. A team of experts in pediatric and neonatal intensive care, as well as obstetricians, had the opportunity to observe the situation at the Edward Small Teaching Hospital of the University of the Gambia and also met with hospital officials to express our desire to establish a mother and child health program between Türkiye and Gambia. During a meeting with our professors who returned from their visit to the Gambia, we listened to their observations from the field and determined the necessary steps for the success of this program. Certain anecdotes, in particular, were enough to illustrate how vital this project is. Professor Dr. Ömer Erdeve, one of the professors in the delegation, recounted an incident where, while giving a lecture, he was explaining the treatments applied in cases of respiratory failure in newborns. However, he was met with surprised looks and asked, "What is this?" Hospital officials explained that Gambia lacked the infrastructure to perform newborn intubation. He expressed great astonishment at this, asking, "So how do you intervene in this situation?" The healthcare personnel in the room calmly replied that the baby had died, a situation that deeply affected him. To avoid a recurrence of some

logistical problems experienced in the field, we thought it would be a good idea to sign a cooperation protocol between the University of Gambia and Ankara University upon our return. This protocol was signed in an online ceremony attended by the Ambassadors of both countries. Subsequently, we hosted a delegation from Gambia, including administrators, doctors, and nurses, at our Cebeci Faculty of Medicine for two weeks. Seeing how happy the Gambian delegation was with the training further strengthened our commitment to this project. After returning to Gambia, we, as TIKA, procured and sent various medical equipment, including modern incubators, phototherapy equipment, and CPAP and BPAP devices, as identified by our professor. Following this, we sent a smaller team, led by Professor Tanıl, back to Gambia to teach them how to properly install and use these devices in treatment. The equipment was installed in the relevant locations, and training on how to apply the donated devices in treatment was completed. As of 2026, we have reached one of the most important stages of the Gambia Maternal and Child Health Program, which we are carrying out in collaboration with TIKA and Ankara University. In the first half of this year, we provided intubation capacity to Gambia's first neonatal and pediatric intensive care units. The strength of our country's institutions, as an organization working all over the world, is actually the strength of TIKA. In this sense, the Maternal and Child Health Program, which we are jointly conducting in Gambia with Ankara University Cebeci Faculty of Medicine, is both a very good example of Turkey's Africa Opening policy being concretized through health diplomacy and one of the most exceptional projects showing that public-university cooperation can be carried out very effectively even outside our country's borders. This is because Türkiye's Africa Initiative is not merely a high-level policy strategy based on rhetoric. Rather, it is a tangible example of our humanitarian and enterprising foreign policy, embodied through the Turkish model of development cooperation, which directly touches and transforms the lives of babies and children across Africa.

There is no doubt that the progress this program has achieved would not have been possible without the unwavering support of both our former TİKA President, Serkan Kayalar, our current TİKA President, Abdullah Eren, and our Rector of Ankara University, Prof. Dr. Necdet Ünüvar. Their vision and continued encouragement have been instrumental at every stage of the initiative. At the same time, the professionalism and extraordinary dedication of Prof. Dr. Tanıl Kendirli, Chief Physician of Ankara University Cebeci Hospital; Prof. Dr. Ömer Erdeve, Coordinating Deputy Chief Physician of Ankara University Hospitals; and the distinguished faculty members of Ankara University Cebeci Faculty of Medicine who participated in the training have been the driving force behind the success of this program. Their commitment to the project has been every bit as important as their professional expertise.

Fahri Türker OBA
Ambassador of the Republic of Türkiye to the Gambia

As is known, the term diplomacy usually evokes signed agreements, high-level visits, or international meetings. However, for a diplomat working in the field, the less visible but far more meaningful aspect of the matter is how these contacts impact people's lives. For example, a mother being able to give birth in safer conditions or a newborn baby having an increased chance of survival are perhaps the most valuable results of our diplomatic efforts.

It is clear that our country's Africa Initiative Policy has made significant progress in the last twenty years. The opening of our embassies, the increasing trade volume, and high-level visits are visible results of this policy. However, as someone who has served in Africa for approximately 5 years during my professional life, I believe that one of the most valuable achievements of this Initiative is that Türkiye is now seen not only as a friendly country on the continent, but also as a reliable partner with whom cooperation is possible. Such an environment of trust can develop over time through stability, mutual respect, and concrete collaborations. The developing cooperation between Türkiye and the Gambia in the field of health is also a noteworthy example demonstrating the level reached in relations between the two countries. The work carried out in the field of maternal and ınfant health since the summer of 2023 is a concrete example of a trust-based, stable, and long-term partnership between the institutions.

From the very beginning, our priority has been to accurately identify Gambia's needs and to create a lasting basis for cooperation that could combine Türkiye's institutional expertise with these needs. During the reception of our delegation, which participated in the Türkiye-Gambia Higher Education Technical Committee Meeting held in Banjul on July 24-25, 2023, by Gambian President Adama Barrow, Ankara University Rector Prof. Dr. Necdet Ünüvar, a member of our delegation, stated that Ankara University was ready to cooperate in reducing maternal and infant mortality rates in the Gambia to a minimum level and in training Gambian hospital personnel in this field. Prof. Dr. Ünüvar later shared this project with the Gambian Minister of Health, Dr. Ahmadou Lamin Samateh, during a private meeting. In the first phase of this pioneering project, implemented with TIKA, 30 doctors/nurses/hospital staff received training in Gambia; in the second phase, 15 staff members received both theoretical and practical training at Ankara University Hospital; and in the third phase, 75,000 dollars worth

of missing materials, especially incubators and jaundice treatment, were procured. As part of the fourth phase of the project, the first pediatric intensive care unit in the Gambia's history was established at the Edward Francis Small Teaching Hospital (EFSTH), the main state hospital of the Gambia, between May 3-5, 2026. During this process, work was done on how to create a long-term and sustainable model that would strengthen the Gambia's own human resources.

From the very first visit, the work and contacts continued without interruption. As the Embassy, we attached importance to keeping communication alive between the relevant institutions in Türkiye and our Gambian counterparts, to sharing emerging needs accurately, and to carrying out planned activities in coordination. One of the most decisive factors in the success of the program has been the trust and integrity of dialogue that has developed over time between the partner institutions. This is because, in international engagement and cooperation, once mutual trust is established, finding solutions to challenges becomes considerably easier. Looking back on the past three years, I believe we have succeeded in building that trust through the collective contributions of all our institutions and organizations.

In this process, the contributions of Ankara University Rector Prof. Dr. Necdet Ünüvar and Ankara University Faculty of Medicine Pediatric Intensive Care Unit Head Prof. Dr. Tanıl Kendirli and their colleagues were decisive. Prof. Dr. The delegation, headed by Tanıl Kendirli, visited Gambia again in recent months (May 3-6, 2026) for the 4th stage of the project and held comprehensive meetings with Dr. Nathan Nsubuga Bakyaita, the World Health Organization (WHO) Representative in the Gambia, Nafisa Binte Shafique, the UNICEF Representative in Gambia, and Dr. Momodou T. Nyassi, the Director of Health Services in the Gambia, within the scope of the program prepared by our Embassy. In these contacts, pediatric intensive care services, newborn health, training of health personnel, and opportunities for cooperation that can be developed with international organizations were discussed in detail. Through these meetings and contacts, we have shown that Turkey is a reliable partner that not only provides technical support to the Gambia but also shares its knowledge and experience, and produces solutions to problems together with both local and international partners. This is precisely where the unseen side of diplomacy emerges. Looking back today, I believe the the Gambia Maternal and Infant Health Protection Project's achievements were not limited to the trainings provided or the visits made. We see that a sustainable cooperation mechanism has been established between institutions, a process that has progressed step-by-step, yielding concrete results, with promises kept

and commitments fully fulfilled. Türkiye has left a mark in the Gambia in the field of health that is difficult to express in numbers, but whose impact will last for years. And this mark has contributed to a very positive perception of our country in the Gambia.

In fact, our country's Africa Initiative Policy fundamentally aims at precisely this: building lasting friendships, finding solutions to common problems together, and ultimately contributing to strengthening the institutional capacities of the countries involved. I believe the Gambia Maternal and Infant Health Protection Project is a highly successful example of this policy.

For a diplomat, the greatest satisfaction is being able to see the tangible results of their work. If today a healthcare worker in the Gambia can touch a child's life thanks to the knowledge they have gained, this success is a shared achievement of institutions, experts, and diplomacy united around a common goal. In this context, I wholeheartedly believe that the Gambia Maternal and Infant Health Protection Project will be remembered as one of the most meaningful and lasting examples of friendship between Türkiye and the Gambia. Therefore, I would like to thank the architects of this process, Ankara University Rector Prof. Dr. Necdet Ünüvar and Ankara University Faculty of Medicine Pediatric Intensive Care Unit Head Prof. Dr. Tanıl Kendirli, the esteemed professors of Ankara University Faculty of Medicine, TİKA Head of Foreign Relations and Partnerships Department Uğur Tanyeli, the TİKA Gambia Office, and all the officials who contributed to this project.

Prof. Dr. Ömer ERDEVE
Deputy Chief Physician of Ankara University Hospitals

Gambia Maternal and Infant Health Protection Project: Scientific and Humanitarian Impacts on Newborn Health

Newborn health is one of the most fragile and decisive areas of the global health agenda. Especially in low-resource countries, prematurity, respiratory distress, infections and birth complications turn the first days of life into a vital struggle. A similar situation has increased maternal and infant losses for many years in the Gambia, the smallest country on the African continent; For many families, birth brings joy but also uncertainty.

The story of a premature baby born in a hospital in Banjul on February 9 has become a powerful symbol that this situation can change. This baby is the first baby to survive with nasal CPAP support in the Gambia and is named "Selim Türkiye" by his family as an expression of gratitude to Türkiye. Selim Türkiye, who is six months old today, embodies how simple but effective interventions in newborn health at the right time save lives.

The Origins of the Project and its Neonatal Health -Focused Approach

During the visit of an academic delegation from Ankara University to the Gambia, it was directly observed in the field that maternal and infant mortality was above the world average. Following this determination, a long-term health partnership was initiated between Ankara University and Edward Francis Small Teaching Hospital, the only training and research hospital in the Gambia, in cooperation with TİKA.

The neonatal component of the Gambia Maternal and Infant Health Protection Project was built around three main objectives:

Strengthening neonatal resuscitation and early stabilization,

Making respiratory support accessible to premature babies,

Increasing the knowledge and skill capacity of local health workers.

This approach is not just about device supply; It has meant strengthening clinical decision-making processes and creating a sustainable culture of care.

Nasal CPAP and Scientific Impact

Respiratory distress syndrome in premature infants is among the leading causes of neonatal mortality in low-resource countries. In settings where surfactant therapy is not always accessible, nasal continuous positive airway pressure (nCPAP) stands out as a life-saving option.

The impact of CPAP in its implementation in the Gambia was observed at three levels:

Early respiratory stabilization,

Reduction in the need for intubation and the risk of complications,

Significant improvement in survival rates.

The Selim Türkiye case was the first symbolic success of this scientific approach in the field. However, the real achievement is that this application has been learned by local teams and integrated into daily practice. Thus, the chances of survival have increased not just for one case, but for many infants.

Education and Capacity Building: The Key to Lasting Impact

In the project, Turkish physicians first conducted theoretical training, ward rounds, and practical field work in Banjul; subsequently, Gambian physicians and nurses participated in observer training programs at Ankara University Hospitals. Thanks to this two-way model:

Neonatal resuscitation protocols have been standardized,

Team confidence in respiratory support management has increased,

Awareness of infection control and basic care practices has strengthened. The most important change observed in the field is the increased sense of “I can do it” among healthcare workers. Sustainable success in neonatal care is possible not only with technology but also with trained and motivated teams.

The Human Dimension: Selim Türkiye, and the Visible Form of Hope

Time flows differently in a neonatal unit. Every breath is carefully monitored amidst the sounds of the monitor. Selim Türkiye’s stabilization under CPAP support was more than just a clinical success; it was a powerful source of morale for the team.

The fact that the baby's father named his son "Selim Türkiye" highlighted the human dimension of the health collaboration. This story was featured on platforms such as Anadolu Agency and TRT Africa; it was presented not only as a success story but also as a symbol of international solidarity.

Such stories increase the social impact of health projects; they boost the motivation of local teams and strengthen families' trust in the health system.

The African Context and Türkiye's Health Partnership Model

In Sub-Saharan Africa, maternal and neonatal mortality remains a critical global health issue. World Health Organization data shows that a significant portion of neonatal deaths in the region could be prevented with low-cost and feasible interventions. Türkiye's approach to health in Africa is not solely aid-based; it is a partnership model based on coordination with local health authorities, education, and capacity building. Hospital projects, training programs, and volunteer health services carried out under the coordination of TİKA are examples of this approach in different countries. The Gambian experience has shown that cooperation that strengthens local systems with an understanding of "African solutions for Africa" can directly contribute to neonatal health.

Conclusion

The Gambia Maternal and Infant Health Protection Project has demonstrated how low-cost yet highly effective interventions in neonatal health can lead to sustainable transformation. Nasal CPAP application, training programs, and inter-team collaboration have changed not only clinical outcomes but also the culture of healthcare delivery. Selim Türkiye's story is the human face of this transformation. A baby's first breath has become a symbol of the trust and joint effort established between the two countries. Neonatal health is not only a medical discipline but also an area of equality, solidarity, and shared responsibility. These steps taken in the Gambia show how science and humanity can work together to ensure that every newborn baby has a stronger chance of survival.

Prof. Dr. Ergin ÇİFTÇİ
Ankara University Faculty of Medicine, Department of Internal Medical Sciences, Department of Child Health and Diseases

An Oasis in Africa: Gambia

Astrange continent called Africa
The world knows
The Mediterranean is still drawn as
it was before, so that its shape does not get distorte
On maps

Cemal Süreya

If you look at Africa to see whether it is as the poet describes, you will find an immense continent stretching before you. Yet, in another sense, you realize that it is almost like a single country. There is a striking familiarity that runs through it all,its land and stones, its animals and its people, its grasses and its trees. Even then, once I found it, my sense of astonishment lingered for quite some time. Even though they are similar, they are actually different from the world we know. Even though it is right next to us, it is as far away from our Earth as a planet. It is almost the last planet the white man set foot on. I thought about the fate that kept this continent until last, where I would set foot on it for the first time. Africa, that mysterious continent and Gambia inside! It didn't seem that foreign to me. Trypanosoma gambiense, I have been hearing about that parasite for decades. It must have been a place where such strange diseases were seen. But the second thing that comes to my mind is Kunta Kinte! That name, which I have never forgotten, left there and went to the American continent. I kept looking at the map, but at first I simply could not find it. Time seemed to have fragmented Africa, dividing it into countries large and small. I did not recognize it immediately, because it was so small - so very small. Only after scanning the coastline did I finally realize that it was, in fact, the smallest country on the continent. Even then, once I found it, my sense of astonishment lingered for quite some time. I couldn't get over my surprise for a long time when I finally found it while scanning the coasts of the continent. Think of a huge arid country, think of a fertile oasis within it, think of a cool river arising there, imagine that river flowing nourishingly along its shores, imagine it pouring out into the ocean, spreading abundance as if it were in no hurry. Here is that river country: the Gambia! You would think that someone had jealously kept the unique jewel of that beautiful continent for themselves. Imagine a country in this patchwork continent that shares borders with a single country. Let Gambia's official language be English while that country speaks French. All this flowed through my mind like the Gambia River.

Yet that was where we were going, for the health of mothers and children. Children were born there too, and women became mothers there too. As we traveled, a birth scene from The Gambia, one I had watched years before

and never forgotten, came vividly back to me. A woman was giving birth to her first child in a small hut. There was only a single wooden post inside. She remained standing, clinging to it for strength as she pushed with all her might to deliver her baby. The true pillar of that hut -the father- waited outside, gripped by the universal anxiety known to every expectant parent. The woman's cries seemed to echo across all of Africa. Then, at last, the cries subsided. Silence followed. A baby boy, his dark skin glistening, finally entered the world. The women assisting with the delivery, exhausted and drenched in sweat, breathed a collective sigh of relief. Yes, it was a healthy baby boy. He was placed in his father's arms. The father dreamed of giving his son a good life; the mother, meanwhile, found fulfillment simply in having given him life.

Time moves on even in Africa, and Kunta Kinte's childhood unfolds in happiness and innocence. But alas, fate is already weaving its web. No sooner does he step into manhood than he is captured by slave traders.

Ah, Africa! Even if we were to cover our faces with our hands, or bury our heads in the sands of the Sahara like ostriches, we could never conceal our shame. Were not those ships the ones that carried away everything that was yours, from ivory to human lives? And while they plunged you into sorrow, suffering, tears, and hunger, did they not keep the wheels of their own prosperity turning with blood?

Africa, how remarkable you are! Yet you never surrendered. You continued to bring forth generation after generation of strong and resilient children. Though mothers and children so often paid the ultimate price, they remained steadfast in their determination to fill you with life.

Yes, Africa, at last we have come to you, as the descendants of a people who once set foot on your shores and rode across your coasts. The regret of having arrived so late weighs heavily upon us, like a spear lodged in our hearts. Do not ask what trials we ourselves endured, or what plots and traps were laid before us. Believe me, it was no easy journey to overcome them and reach you. Yet, at long last, we were here and we were profoundly aware of what it truly meant to be here.

Dear Gambia, I found you just as I had imagined. You were as beautiful as a black swan. Proud, yet poor. Mothers who had endured so much suffering were still bringing beautiful children into the world. I saw it with my own eyes: a people striving to rise to their feet. And a nation that perhaps, more than any other on earth, sees no distinction of color, a community bound to you by ties of brotherhood, was reaching out its hand for you to take.

Dear Gambia, you gave me the privilege of being part of a delegation that came not to take anything from you, but to give. I looked upon your fertile land; the streets were filled with healthy and happy women, men, and children, tall and strong. But what of the wounded souls of those who could no longer be there? Their presence could undoubtedly be felt. Mothers who never had the chance to hold their babies in their arms; children who never found the warmth of their mother's breast... We did not see them; we could not see them. On paper, they were only numbers.

O you who know your guilt, enough is enough. Please, let them have their right to live. It is not so difficult, simply take your hands off these beautiful people. Stop taking away their stones and soil, their animals and, when even those are not enough, their people as well.

Prof. Dr. Salih TAŞKIN
Ankara University Faculty of Medicine,
Department of Gynecology and Obstetrics

Maternal and Infant Health in the Field in the Gambia: Observations, Facts and Shared Responsibility

Introduction: The Putting Academic Knowledge in to Practive

In February 2024, a visit to the Gambia, undertaken as part of the "the Gambia Maternal and Infant Health Protection Project" in collaboration between Ankara University and the Turkish Cooperation and Coordination Agency (TİKA), provided not only an academic assignment but also an opportunity to reconsider the practical application of professional responsibility in the field. The project was initiated and developed by Ankara University Rector Prof. Dr. Necdet Ünüvar, who had learned during previous contacts that maternal mortality rates were very high in the Gambia. It was planned to observe the current situation in maternal and infant health firsthand, identify problems directly in the field, and realistically evaluate the support that could be provided.

As a faculty member, it is possible to read a great deal of data on health services through academic publications, reports, and statistics. However, being in the field offers the opportunity to directly observe the human stories behind this data, the unseen shortcomings of the system, and the limitations of the individual efforts of healthcare professionals. This visit was not merely an evaluation process; it has also been an experience that has forced us to rethink the practical application of academic responsibility in the field.

Interdisciplinary Approach and Shared Interpretation

The visiting team consisted of two faculty members specializing in obstetrics and gynecology, three faculty members specializing in pediatrics, and one faculty member specializing in public health. This interdisciplinary structure once again demonstrated that maternal and infant health should be addressed not only through clinical interventions but also within the framework of preventive medicine, health policies, and societal conditions.

The observations made in the field by each branch, when combined with the perspectives of other disciplines, have created an opportunity for a more holistic assessment. Clinical practices have been considered from a public health perspective; individual cases have been addressed together with systemic problems. This approach has prevented the notes taken and evaluations made in the field from remaining superficial.

The Reality of Infrastructure: The Visible Limits of the Healthcare System

Our arrival in Gambia was the first encounter with the realities on the ground. As soon as we landed at the airport, there was a distinct disorder and chaos. Requesting a certain amount of fee from passengers when entering the country showed that the process did not operate in a standard and predictable structure. From time to time, we witnessed some passengers being directed to a different area by the police on duty, creating the impression that there was something missing. For a short time, I was subjected to one of these manipulations; However, the process was quickly terminated after it was stated that the visit was carried out in cooperation with TİKA and within the scope of on official duty. This experience, beyond being an individual event, was a striking first impression showing how easily uncertainty and arbitrariness can become normalized in environments where institutional structures are not sufficiently established.

After the airport, we, as a team, got on the transfer vehicle and headed towards the hotel where we would stay. The view we encountered along the way made the country's infrastructure problems visible in the first hours. There was a transportation network in which asphalt roads were extremely limited and vehicles traveling largely on soil created dense clouds of dust. These conditions not only make transportation difficult; It had also direct impacts on access to healthcare, emergency responses, and overall quality of life. The first hours spent in the field clearly demonstrated that the problems in the health system cannot be considered independently of the infrastructure and that the quality of health services is closely related to the general institutional and physical structure of the country.

The Distance Between Knowledge and Application

As part of the training activities, doctors, nurses, midwives, and other healthcare personnel from different hospitals received theoretical and practical lessons. One of the most important observations gained during this process was that the theoretical knowledge level of healthcare workers was above a certain level. However, this knowledge could not be translated into practices that met standards due to serious resource limitations.

The obstetrics and gynecology words were organized in an open-ward system, with me seperate rooms to ensure patient privacy. Despite this, the efforts of the healthcare personnel to establish order and provide services within the existing conditions were remarkable. It clearly demonstrated in the field that individual effort could not compensate for systemic shortcomings.

Women's Health: Necessary and Pragmatic Approaches

The condition of operating rooms, shortages of surgical equipment, and the lack of modern devices directly affected practices in the field of women's health. In a country with a high incidence of HPV infection, the inadequacy of screening programs and the absence of pathology specialists presented a significant problem. The use of acetic acid staining in cervical cancer screenings, followed by wide excision if a positive result is found, is quite different from the clinical approaches we are accustomed to. However, considering the conditions on the ground, it is understood that this method is a necessary strategy developed to prevent a potentially fatal disease. This situation is instructive in demonstrating how universal medical principles can be adapted to local conditions.

Maternal Mortality: From Statistics to Reality

Maternal mortality rates in the Gambia are one of the most striking realities encountered in the field. While this rate is around 13-15 per 100,000 live births in Türkiye, it is an extremely high level of approximately 500 per 100,000 in the Gambia. Simple calculations made at Small Edward Hospital, which we visited, revealed that approximately one woman dies each week due to pregnancy-related causes.

Assessments show that pregnancy follow-ups taking place outside of healthcare facilities, the inability to detect high-risk pregnancies early, and transportation problems are among the main causes of maternal deaths. This situation clearly demonstrates the vital importance of preventive healthcare services and regular monitoring.

Child Health and the Burden of a Single Case

A 13-14 year old girl with abdominal swelling, whom we evaluated in the pediatric ward, provided one of the most striking examples of the reality on the ground. The planning of ad-

ministering chemotherapy, which would end her reproductive potential, before a definitive diagnosis was made, demonstrates how limitations shape clinical decisions and outcomes. Our team emphasized the need for a biopsy to clarify the diagnosis, and if necessary, to evaluate surgical treatment and options to preserve the ovaries. This case shows how a patient who could be successfully treated with standard approaches in a developed country can be dragged into a risky process simply due to systemic deficiencies.

Neonatal Care: The Most Vulnerable Area

The absence of ventilators, central oxygen systems, and suitable phototherapy equipment in neonatal intensive care units were factors that directly affected neonatal mortality. This situation shows that the most vulnerable group in terms of maternal and infant health is also the least protected group.

Mutual Learning and Sustainability

Initially, our visit was perceived as a routine program due to Gambia being a frequently visited country. During our time there, we witnessed the presence of other doctors or teams from China, Germany, and Saudi Arabia simultaneously. However, the academic and clinical approach of the Ankara University team became noticeable over time. The visit of the Gambian teams to Ankara University hospitals in the summer of 2024 was one of the most concrete outcomes of this process. The technical equipment, clinical standards, team organization, and robotic surgery applications in Türkiye left a profound impression on the visiting teams. It is believed that the experience they gained in areas such as pregnancy monitoring, childbirth processes, and neonatal care will also contribute to practices in their own country.

In this process, the delivery of medical equipment support, especially for neonatal intensive care units, to the Gambia was a concrete response to the needs identified in the field. Our impressions from the field led us to believe that the current health problems in the Gambia cannot be explained solely by current lack of resources. This situation also demonstrates a close connection to the country's historical past. In Gambia, a country that remained a colony for many years, it is clearly felt that fundamental areas such as health, education, and infrastructure were not sustainably developed

during this period; on the contrary, local capacity was kept limited. Numerous individual stories we heard during our visit revealed that the colonial period weakened not only economic resources but also institutional structures and human capital. The structural problems encountered today in the field of maternal and infant health—inadequate infrastructure, limited use of technology, and difficulties in accessing healthcare services—can largely be considered the consequences of this historical rupture reflected in the present day. Being on the ground allowed us to understand that behind health indicators lies not only a medical burden but also a historical and social one; this once again showed that any support should focus on strengthening local capacity rather than short-term solutions.

Conclusion: The Responsibility of Academic Testimony

This visit showed that as a faculty member, not only imparting knowledge but also understanding the field and developing realistic suggestions is part of the academic responsibility. The communication maintained with the university administration and YÖK throughout the process ensured that the studies in the field progressed within an institutional framework.

It is clear that even in geographies where opportunities are limited, meaningful contributions can be made in the field of maternal and child health with accurate observation, mutual learning and sustainable collaborations. This experience is proof that health inequalities need to be understood through human stories on the ground, not just numbers.

Doç. Dr. Gülşah AYNAOĞLU
Department of Obstetrics and Gynecology

Eight Days in Gambia:

A Thin Line Between Life and Deat Department of Obstetrics and Gynaecology

When I learned that I would be involved in this project, a collaboration between our university and TİKA, aimed at reducing maternal morbidity and mortality in an African country, I felt a strange excitement. Because this would be my first trip to Africa, and I wondered if I would truly witness scenes from movies or if it would be just another scientific meeting. It was a mystery. I started by examining Gambia's location on the map. I began researching their sources of livelihood, annual maternal mortality rate, their level of healthcare, and the number of doctors. How bad could it be with today's technology! I think the whole team felt the same way, because we met at the airport with smiling faces and began our week-long African adventure. When I landed in the Gambia, the most striking thing wasn't the scenery, but the smell. As soon as the plane door opened, a heavy, familiar yet distant smell filled my nostrils... For a moment, time flowed backward; it was as if I were in the intercity bus terminal of my childhood, in the 90s. The smell of concrete mixed with the heat, the feeling of disarray, that chaotic atmosphere of people rushing somewhere but nobody really knowing where they're going... The airport we landed at after a grueling ten-hour journey didn't fit my modern perception of travel at all. I must confess, I panicked at that moment. The question "Are we really going to spend eight days here?" echoed in my mind. Then I came to my senses. This was a sense of responsibility; for the first and perhaps last time in my life, I would truly be of service to someone on the other side of the world.

Before even going through passport control, we paid the domestic tax in cash. This meant it was one of their sources of income. After paying our dues and getting through a noisy line, the next step was to pass through the security checkpoints. It was unclear who they would

tell to stop and who to go. For some reason, we managed to get through. As soon as we left the airport, we were put into an old minibus. In the darkness of the evening, this vehicle, with its dirty windows, worn seats, and engine that felt like it was about to stop at any moment, became the scene of our first journey in the Gambia. There was a woman sitting in the passenger seat, constantly shouting. It wasn't clear who she was shouting at; the phone, the driver, or life itself... Her tone was so commanding and harsh that at one point I was afraid she was going to turn and shout at us too. Throughout the journey, I kept thinking, "Please, don't shout at us." When we learned at the end of the trip that she was an advisor at the Gambian Ministry of Health, I involuntarily smiled. In this country, roles and boundaries were very different from what we were used to.

For eight days, we were in the Gambia as part of a project aimed at reducing maternal morbidity and mortality. On paper, this sentence sounds quite technical and cold. However, what we encountered in the field was more human, raw, and shocking than any statistics could describe. Hospitals, clinics, patient rooms, toilets... What they all had in common was inadequacy. However, this inadequacy wasn't just a lack of equipment; it was a lack of time, a lack of training, sometimes a lack of hope...

Childbirth was still a great unknown here. Becoming a mother was perhaps an instinct, even a necessity, under these conditions. How many times a woman could go to the doctor during her pregnancy, how many obstacles she had to overcome to reach childbirth, often determined whether she would survive or not. There were no ambulances, or they were very limited. There were no roads. Considering that road construction is considered worthless in our own country, I was saddened by the low awareness of what we actually possess. The road was civilization, the road was health, the road was the future... Power outages were commonplace. But the birth didn't stop; life flowed on despite all the difficulties.

One of the things that affected me most was the silence of the women. Women who didn't scream or complain even while in pain on the tram, who remained patient as if they had made a pact with fate beforehand... They always say there is no pain stronger than the pain of childbirth, but here it was commonplace. Even while in labor, they had no right to scream. When we made eye contact, there was neither rebellion nor expectation on their faces. Just acceptance... This acceptance was what truly broke my heart. Because there, we were talking about deaths that we knew were "preventable."

The healthcare workers were another story. People who worked long hours with limited resources, often left alone, but still never gave up... The interest they showed in the information and experience we brought was not what I expected. Sometimes while explaining a protocol, sometimes while discussing a simple intervention, I realized that this project was not just

about reducing maternal mortality. It was also about thinking together, searching for solutions together, and establishing equal contact. However, I realized that they didn't share those same feelings. In the following days, I understood that for them, we were just ordinary white healthcare teams who just talked and left. But if they formed a team from there, came to our country, to our hospital, and saw what we did, the value we placed on patients, and the support we provided, they would understand that our only goal wasn't just to talk and leave. A gynecology resident changed her mind so much that she wanted to study perinatology in our country, at our university, and alongside me for a year.

These eight days I spent in the Gambia also changed my perspective on my profession. I saw once again that medicine is not just about knowledge and technique, but is often a result of social conditions, policies, and infrastructure. Whether a mother survives or dies sometimes depends on a drop of oxygen, sometimes on reaching a healthcare center in time, and sometimes just on luck.

On my way back, I passed through the same airport again. The same smell, the same chaos... But I was no longer the same person. The things I brought back from the Gambia didn't fit in my suitcase. The questions I left behind, the faces I saw, the hands I held, and the mothers I made eye contact with, have settled deep within my professional memory. This journey taught me this: Maternal mortality isn't just an indicator of health; it's the silent but clearest measure of a society's value for its women. And sometimes, while changing the world isn't possible in eight days, eight days is more than enough to change ourselves.

Doç. Dr. Cemal KOÇAK
Ankara University Faculty of Medicine, Department of Public Health

Public Health Impressions from the Gambia

Gambia is a small country on the Atlantic coast, but the burden it carries in terms of public health is immense. In this land, health is not just a service; it's a test where patience, poverty, and hope are intertwined.

The first thing we saw was the pile of garbage right next to the entrance of the Ministry of Health. It stood there like a symbol. The waste accumulating in front of the building where the heart of the state's health policies beat was not just physical neglect; it was a visible metaphor for the system. The concept we call "Environmental Determinants" in public health literature was not an abstract title here, but a reality piled up at the doorstep. Waste management, sanitation, vector control... all gathered around a pile of garbage, silently asking questions. As we stepped into the grounds of the Edward Francis Teaching Small Hospital, the questions intensified. The open sewage system outside the building stretched like a dark line in the sun. The fact that the risk of infection was so visible in a place where health services are provided was not a contradiction, but a cry for help. Public health is a discipline that prioritizes community protection over individual treatment. However, even safe sanitation, the most fundamental element of preventive health services, could not be provided here.

Open sewers are not merely on unpleasont sight; they are breeding grounds for enteric infections, parasitic diseases, and child mortality. Diseases like cholera, typhoid, and dysentery don't remain on the pages of books; they quickly spread into life when they find suitable conditions. Therefore, every open wastewater source is actually an invisible epidemiological risk. Putting the sewer system into a closed system is not just an engineering matter; it is a direct intervention that will extend life expectancy.

Patient sheets and medical textiles drying on lines stretched across the hospital's central courtyard formed another fragile link in the hygiene chain. The white sheets, fluttering under the tropical sun, presented an innocent image at first glance, synonymous with cleanliness. However, this image also carried a serious risk in terms of infection control. Textile products dried in the open air under uncontrolled environmental conditions; it is susceptible to recontamination through dust, insects, animal contact, and airborne microorganisms.

Drying hospital linens in the open garden without proper disinfection and enclosed drying systems can increase the risk of hospital-acquired infections, especially for patients with weakened immune systems. From a public health perspective, laundry services are not a secondary support unit; they are an integral part of an infection control program. A sheet is not just a piece of cloth; it is either the silent ground of healing or a carrier of an invisible chain of transmission. Therefore, a standardized, enclosed, and controlled hospital laundry system is one of the invisible but vital elements of treatment quality. Another noticeable deficiency in the hospital was the insufficient number of patient waiting areas. Relatives of patients waiting for their turn for examination or for news from inside spent hours sitting in the garden or on narrow balconies, often on the ground. Some spread a thin blanket they brought with them on the concrete ground, while others squatted directly on the soil or the cold floor. Eyes were fixed on the doors, ears were glued to the single word that would come from inside. Healthcare is not only provided to the patient; it also includes their family waiting with them. The inadequacy of waiting areas is not only a lack of comfort; it is also a problem in terms of hygiene, safety, and psychosocial support. Waiting for long periods in open spaces, in crowded and disorganized conditions, can facilitate the spread of infectious diseases. This situation creates additional health risks for the elderly, children, and individuals with chronic illnesses.

A public health approach requires designing healthcare institutions to be community-centered as well as patient-centered. Safe, shaded, clean, and organized waiting areas both support infection control and strengthen the human dimension of healthcare. As we moved through the hospital corridors, the fragility of hygiene became more apparent. The condition of the toilets, the lack of soap and liquid soap, the insufficient sinks and handwashing units... Yet hand hygiene is the simplest and most effective tool of modern infection control. The truth that Ignaz Semmelweis realized in the 19th century seemed to have not yet fully taken root here: “When hands are not washed, mothers die, babies die.”

Hospital infections are a major cause of mortality in low- and middle-income countries. The absence of soap is not just a shortage of materials; it is an indicator of the system’s fragility. If a healthcare facility lacks water, soap, and disinfectant, the presence of antibiotics alone is insufficient. Because infection must be prevented before it can be treated.

It was striking that 8-10 patients were sharing the same room in the children’s ward. The beds were close together; there was no physical separation to ensure privacy. This density represents not only a spatial constraint but also a serious risk in terms of infection control. The spread of respiratory infections, gastrointestinal diseases, and contact-borne pathogens is inevitable in such close contact environments. This situation, especially for children whose im-

mune systems are not yet fully developed, is a factor that can prolong the treatment process and increase the risk of complications. From a public health perspective, patient density, bed capacity planning, and spatial arrangement are structural elements that directly affect the quality of treatment. Trying to cure a child while exposing them to a new infection is a contradiction unintentionally produced by the system. Another silent reality encountered in the ward was the malnutrition of children. Thin arms, prominent ribs, and underweight body measurements for their age were not just signs of an individual health problem; they were indicators of a societal nutritional crisis. Malnutrition increases susceptibility to infections, prolongs recovery time, and raises the risk of mortality. In a hospital setting, a child's inability to receive adequate and balanced nutrition also limits the effectiveness of medical interventions.

From a public health perspective, childhood nutrition is not just about calorie intake, but an investment in a society's future. Every malnourished child grows up at risk of losing a portion of their potential. Therefore, hospital-based nutritional support programs and community-level nutritional improvement strategies should be an integral part of child health.

The scene we encountered in the neonatal ward was both sad and instructive. Because there was no phototherapy device, babies with jaundice were being placed in sunlight. The sun had replaced a medical device here. Of course, sunlight can have an effect on lowering bilirubin levels; however, uncontrolled and substandard application does not offer the safety required by modern neonatology.

Neonatal jaundice, if not treated properly, can lead to permanent neurological damage such as kernicterus. The absence of a phototherapy device can mean a lifelong disability for a child. From a public health perspective, this is not only an individual tragedy; it is a long-term burden on societal productivity, quality of life, and healthcare costs. When we entered the intensive care unit, we were faced with another reality. Mothers were taking off their slippers to enter to accompany their children and breastfeed, and because there weren't enough shoe covers, they were being admitted barefoot. This scene was shocking both from a humanitarian and epidemiological perspective. Intensive care is the area where infection control should be implemented most strictly. Yet, even a basic barrier measure could not be provided here.

A mother entering intensive care barefoot is not an indication of her sacrifice, but of the inadequacy of the system. Public health cannot rely on individual heroism; it must produce structural solutions. Providing shoe covers may seem like a small budget item; however, it is a critical step in breaking the chain of infection.

In the section where children were receiving oxygen support, another structural deficiency was evident: there was no central oxygen system. They were trying to provide oxygen to multiple children with a single oxygen conden-

ser. Oxygen is life-saving, especially in lower respiratory tract infections such as pneumonia. Globally, a significant proportion of deaths in children under five are due to pneumonia, and appropriate oxygen therapy significantly reduces mortality.

The absence of a central oxygen system jeopardizes the continuity and safety of treatment. The fact that previously installed oxygen production tanks are not being maintained and are not operational underlines the sustainability issue. Maintaining and operating the investment made in healthcare is as important as making the investment itself. Systems established without technical capacity, a maintenance and repair plan, and local ownership become dysfunctional over time. Sustainability in public health is possible not only through financing but also through human resources and management capacity. Reactivating the existing oxygen systems in cooperation with the Gambian Ministry of Health will be a life-saving step in the short term. In the long term, establishing a central oxygen infrastructure is a fundamental intervention in reducing child and adult mortality.

The fact that Edward Francis Teaching Small Hospital is the only teaching hospital in the country highlights another problem: high-risk pregnancies. Referring women with diagnosed high-risk pregnancies from different cities to this center, but lacking accommodation, creates a significant logistical burden. An application similar to Türkiye's "Guest Mother Project" (mother hotel) is not only a social support but also a strategic public health intervention aimed at reducing maternal and infant mortality. Maternal mortality is one of the most sensitive indicators of a country's health system. Access to timely and quality childbirth services is crucial in reducing maternal mortality. Providing high-risk pregnant women with safe accommodation near the hospital in the period leading up to delivery reduces delays. It directly impacts the second and third stages of the approach known in public health literature as the "three-delay model": delay in reaching a healthcare facility and delay in receiving appropriate services.

The process of reaching the hospital also constitutes an invisible but crucial dimension of the health system. The lack of paved roads in many parts of the country makes access to healthcare difficult, especially for those living in rural areas. Dusty, pothole-ridden roads become almost impassable during the rainy season, turning into mud, while dense dust clouds make travel difficult during the dry season. Delays in ambulance service, the hours-long journey for a mother in labor, or the transport of a child in respiratory distress in a bumpy vehicle are not just infrastructure problems, but risk factors that directly affect health outcomes. In public health literature, the concept of "access" is not limited to the existence of a health facility. Being able to reach that facility in a timely, safe, and sustainable manner is just as important as the quality of the service provided. Unpaved

roads increase the risk of mortality due to delays, especially in emergency obstetric cases and pediatric diseases. Healthcare cannot be considered independently of infrastructure. Sometimes paving a road can be as life-saving as providing an intensive care bed. In conclusion, all these observations highlight not only the poverty of a country but also global health inequality. The situation we encountered in Gambia is actually similar to that experienced in many low-income countries around the world. Healthcare is not provided solely within hospital walls; it is shaped by infrastructure, education, the economy, and governance. Nevertheless, this situation is not hopeless. The areas where interventions are needed are clear. Improving hygiene conditions, ensuring the continuous supply of soap and disinfectant, increasing handwashing units, converting open sewage systems to closed systems, establishing and maintaining a central oxygen infrastructure, providing phototherapy devices, strengthening infection control measures in intensive care units, and implementing a "mother-guest" program (mother hotel)... Each of these is a concrete and feasible step. Public health is not about grand pronouncements, but about the discipline of small but effective interventions. A bar of soap, a pair of shoe covers, an oxygen line, a phototherapy lamp... Each may seem like a small decrease in statistics, but it makes a big difference in a family's life. What we saw in the Gambia reminded us once again: Health is not just the absence of disease; It is the existence of conditions befitting human dignity. When the pile of garbage in front of a healthcare facility is cleaned, when open sewers are closed, when intensive care can be accessed safely, when babies are treated under appropriate lighting, and when children can breathe with sufficient oxygen; only then does public health emerge from the pages of books and become part of life itself. Every child deserves to be born in a clean hospital, every mother deserves to give birth safely, and every patient deserves to receive care befitting human dignity.

Alper KÖREMEZLİ
Ankara University SUAH Technical Affairs Manager

Gambia Visit Diary – Respirator Installation and Training Process

As part of my duties at the Ankara University Health Application and Research Hospitals Technical Affairs Directorate of the Republic of Türkiye, I actively participated in a visit to the Edward Francis Small Teaching Hospital in Gambia, organized by TİKA (Turkish Cooperation and Coordination Agency), for the installation of CPAP (Capital Planner), neonatal incubators, and vascular imaging systems, and to explain their clinical usage models. This visit was conducted with Professor Kendirli, Chief Physician of Cebeci Hospital and Professor of the Pediatric Intensive Care Unit, and Professor Ömer Erdeve Deputy Chief Physician of the Hospitals and Professor of the Neonatal Intensive Care Unit at Cebeci Hospital. Upon arrival in Gambia, the first thing that struck me was that the hospital's physical facilities were significantly below the standards we are accustomed to in our country. Despite this, the dedication of the healthcare workers, their efforts to provide services with limited resources, and their openness to learning were truly commendable. The deficiencies in infrastructure were particularly noticeable in the intensive care units; power outages, limited medical equipment, and inadequate technical support had become part of daily operations.

The equipment and systems donated by TIKA were extremely valuable to the hospital. These devices directly impacted the survival chances of neonatal intensive care patients. During the initial installation process, the technical compatibility of the devices with the electrical infrastructure, oxygen connections, alarm systems, and safe usage conditions were addressed in detail. In the technical part, which was my responsibility, the stable operation of the devices and simple maintenance procedures were explained to the local technical staff. Our doctors explained the clinical usage models of the devices, patient selection, ventilation modes, and critical points to consider in neonatal patients through example cases. The questions from the Gambian doctors and nurses clearly showed how interested and willing they were to learn. The fact that some of the procedures were not even routine for us made us feel once again how meaningful this contribution was. One of the things that impressed me most during the visit was the unwavering attitude of the healthcare workers in the face of

insurmountable difficulties. In an environment where even the simplest medical equipment is of great value, seeing that these donated ventilators and systems are not just machines but also represent hope gives one a different perspective. What began as a technical mission for us gradually transformed into a humanitarian responsibility. Personally, I can say that I returned from this visit with a great professional and personal experience. Seeing firsthand how much difference our knowledge and resources can make when used in the right place and in the right way has deepened the meaning of my work. I also felt proud to represent our country, our institution, and TİKA's contributions in the international arena.

In conclusion, this visit was a multifaceted experience combining technical knowledge sharing, clinical training, and humanitarian contact. The gratitude and satisfaction of the hospital staff in the Gambia clearly demonstrated how appropriate and necessary the work done was. We returned home with the joy of completing our mission and carrying our country's expertise and spirit of solidarity in the field of health to different regions. The continuation of such projects is extremely important, not only for the donation of medical equipment but also for the sharing of knowledge and experience. The impressions I gained in the Gambia will remain in my memory as a valuable experience I will cherish throughout my professional life.

Şule BAYAR
TİKA the Gambia Program Coordination Office (PCO) Coordinator

A Bridge of Hearts Established in the Field of Maternal and Infant Health: The Gambia Experience

Maternal and infant health is not only a country's health indicators; It is a fundamental area that reflects the future hopes, resilience and human capacity of that society. In this respect, the "the Gambia Maternal and Infant Health Training Project" carried out in Gambia has become not only a technical health intervention, but also a concrete example of a development approach that touches human life and aims to produce a lasting impact.

This project is a strong reflection of TIKA's approach to identifying the needs in the field and Türkiye's people-oriented development approach in Gambia. Our main goal when designing and implementing the project; was to contribute to the reduction of maternal and infant mortality, to strengthen the knowledge and application capacity of health personnel, and to create a sustainable model that will support the Gambia's own health infrastructure in the long term.

Identifying the Need in the Field and the Genesis of the Project

It would be fair to say that the idea for the "Maternal and Infant Health Training Project" in The Gambia first began to take shape during the visit of Prof. Dr. Necdet Ünüvar, Rector of Ankara University, to the country in 2023. During this visit, we had the opportunity to meet our esteemed Rector for the first time when he kindly visited the TİKA Banjul Program Coordination Office, and to brief him on our priorities and activities in the country. It was gratifying to see the potential for cooperation that would develop as a result of Professor Ünüvar's high-level contacts in the country, and to witness his vision and determination to transfer our country's knowledge and experience to the country where I served. During my time in the Gambia, it was clear that one of the fundamental problems in the health sector was maternal and infant health. In particular, deficiencies in knowledge and practice regarding prenatal care, appropriate interventions during childbirth, and postnatal follow-up processes brought with them preventable risks. This situation was evident not so much from statistics, but from observations in the field, accounts from healthcare professionals, and the experiences of families.

Therefore, the project idea took shape not at a desk, but directly in the field. The hospital to be used for training, Edward Francis Small Teaching Hospital in Banjul, the capital of the Gambia, which serves as the country's only teaching and research hospital, was specifically chosen taking into account the region's needs, patient volume, and the profile of the healthcare personnel. Similarly, the content of the project was created in line with local conditions and real needs. This approach was one of the most important factors that ensured the project's ownership and lasting impact. This hospital is the largest in the country and also receives patient referrals from other smaller hospitals in the Gambia. The hospital's pediatric department serves approximately 3,000 patients annually. According to national statistics, the number of neonatal deaths per thousand births is 36.

Gambia Maternal and Infant Health Training Project, Phase 1

Within the framework of the protocol signed between the Ministry of Health and Social Welfare of the Republic of Gambia, Ankara University and the University of Gambia, six professors from Ankara University provided theoretical and practical training to thirty (30) Gambian health personnel (Medical Doctors and Nurses) on strategies to reduce maternal and infant mortality, for one week, from February 5-9, 2024, in cooperation with the Gambian Ministry of Health. In February 2024, on the scheduled date, we welcomed our delegation comprising Prof. Dr. Tanıl Kendirli, Chief Physician of Ankara University Cebeci Hospital; Prof. Dr. Ömer Erdeve, Deputy Chief Physician of Ankara University Faculty of Medicine Hospitals; Prof. Dr.Ergin Çiftçi, Head of the Division of Pediatric Infectious Diseases; Prof. Dr. Salih Taşkın, faculty member of the Department of Obstetrics and Gynecology; Associate Prof. Dr. Gülşah Aynaoğlu Yıldız, faculty member of the Department of Obstetrics and Gynecology; Assistant Prof. Dr. Cemal Koçak, faculty member of the Department of Public Health; and Elif Şifa, an expert from our Agency. Although February is considered a relatively cooler season in the country, the weather was still hot and the humidity was high. It was truly admirable to witness our professors adapting to the climate while, despite the challenging conditions, maintaining their passion and dedication to their work. Observing firsthand the depth of knowledge, experience, and humanity possessed by the distinguished academics of Ankara University, and sharing in the spirit that inspired their work, was a truly special experience.

The Training Process and Its Impact in the Field

The five-day training program was designed to integrate theoretical knowledge with practical application in the field of maternal and infant health. The training covered key areas including safe childbirth practices, the management of obstetric complications, neonatal care, perinatology, public health, gynecologic oncology, and hygiene. At the same time, an interactive learning environment was created to strengthen healthcare professionals' self-confidence and professional motivation.

One of the most striking elements during the training process was the Gambian medical staff's enthusiasm to learn and their sincere interest in the knowledge coming from Türkiye. This interaction turned into a mutual learning process rather than a one-way training. The field experiences of local health workers also provided a valuable perspective for the experts providing the training.

Project Phase 2

Following the completion of the first phase of our project, and as a continuation of the "Maternal and Infant Health Project" implemented in February at Edward Francis Small Teaching Hospital in Banjul, The Gambia, in cooperation with Ankara University, we submitted a formal request to our Agency in July for 12 specialists from the pediatrics and gynecology departments, selected by the delegation of physicians from among the 30 participants who had received training on 5–9 February, together with three administrators, to undertake a two-week training program in Türkiye.

We shared the excitement of the medical team as we sent off the team of 15 pediatricians and gynecology specialists who would go to Türkiye within the scope of the "Protection of Matrenal and Infant Health Project" implemented in cooperation with TİKA and Ankara University, from Gambia Banjul International Airport to Türkiye.

The medical team in question received training for two weeks at Cebeci Health Practice and Research Hospital. Here, the team working as observers in the pediatrics and gynecology departments increased their professional knowledge and skills and improved their practical abilities. During the training, Gambian participants increased their experience by making various observations in the fields of gynecology and child health.

At the meeting held by our Coordination Office upon the return of the Gambian healthcare team to the Gambia, they stated that they were very well hosted in our country and that they would share the professional knowledge and experience they gained in Türkiye with their colleagues in the country, and that this experience was a great opportunity for their professional development.

Project Phase 3

Within the scope of the "the Gambia Maternal and Infant Health Protection Project" in cooperation with Ankara University, the equipment list needed for the pediatric department of Edward Francis Small Teaching Hospital in Banjul, the capital of the Gambia, was created as a result of our visits to the Hospital Directorate and mutual evaluations, under the consultancy of Ankara University professors.

As a continuation of the project, medical equipment procured for the neonatal unit of Edward Francis Small Teaching Hospital in Banjul, The Gambia, including five neonatal incubators, five CPAP devices, eight phototherapy units, four bedside monitors, five infusion pumps, one portable vein visualization device, as well as disposable oxygen masks, cannulas, burettes, and other medical supplies, was formally handed over to the hospital at a ceremony.

The delivery ceremony was attended by Türkiye's Ambassador Banjul F. Türker Oba, Gambia Ministry of Health Deputy Undersecretary Babading Sabally, and from Ankara University's medical delegation. Prof. Dr. Tanıl Kendirli (pediatric intensive care specialist), Prof. Dr. Ömer Erdeve (neonatal specialist), Technical Affairs Manager Alper Köremezli, TIKA Ban-jul Coordinator Şule Bayar, Edward Francis Small Teaching Hospital Director Dr. Mostapha Bittaye and hospital staff attended.

Following the ceremony, the Turkish medical delegation provided hospital staff with two days of comprehensive training on the use of the equipment and neonatal health. Prof. Dr. Ömer Erdeve conducted the initial medical examination of a premature baby, who was subsequently placed in an incubator provided by our Agency. The baby's family named him "Selim Türkiye," a touching gesture that became a source of great pride for our country. The story was also featured on TRT Haber.

Personal Testimony as a Coordinator

As the coordinator who planned and implemented this project, I witnessed firsthand how even the smallest improvements in maternal and newborn health can have far-reaching effects. Hearing a healthcare professional say at the end of the training, "I now have a better understanding of what I am doing during childbirth and why I am doing it," or seeing a mother hold her healthy baby in her arms after receiving more informed and appropriate care revealed the true value of the project. Every day spent in the field showed once again that development cooperation is built not only on budgets and projects, but also on human relationships and trust. This work in the Gambia was more than a professional responsibility for me; it was a process of building a human connection.

A Health-Based Connection Between Türkiye and Gambia

Relations between Türkiye and the Gambia have deepened further in the field of health through this project. Türkiye's approach to theGambia reflects an understanding that prioritizes long-term capacity building rather than short-term results. "Mathernal and Infant Health Education" has become a concrete example of this approach. Through this project, relations between Türkiye and The Gambia have deepened further in the field of health. Türkiye's approach to The Gambia reflects a commitment to long-term capacity building rather than short-term outcomes. The "Maternal and Infant Health Training" has been a tangible example of this approach. In the eyes of our Gambian counterparts, Türkiye is regarded not merely as a country that provides support, but as a partner in developing solutions. This perception has been shaped to a great extent by the responsiveness of the projects to local needs and their implementation through direct engagement in the field. The ties established in the field of health are also laying the foundation for lasting cooperation between the two countries based on mutual trust.The "Mother and Baby Health Project" should be considered not only as an educational activity, but also as a capacity building step that contributes to the health system of Gambia. The multiplier effect of the project increases as trained healthcare personnel transfer their knowledge to their colleagues and raise standards in practice. Implementing similar projects in different regions and with wider scopes in the future will make significant contributions to the development of Gambia in the field of health. I have full confidence that the impact of such projects will continue to increase, thanks to TIKA's field-based, people-centered approach.

Conclusion

This study carried out in the field of maternal and infant health in The Gambia is a strong example of what development cooperation truly means. The sense of mutual trust, learning and solidarity felt at every stage of the project; It reveals that not only an institutional but also a humanitarian bond has been established between Türkiye and Gambia.

The responsibility and satisfaction I feel from contributing to this project has reminded me once again how valuable it is to touch human life behind every work done in the field. Every step taken in the field of maternal and ınfant health is actually a step towards the future of Gambia.

I would like to express my gratitude to primarily the Rector of Ankara University, Prof. Dr. Necdet Ünüvar, and all my valuable professors who contributed to the project together with Prof. Dr. Tanıl Kendirli, the Chief Physician of Cebeci Health Practice and Research Hospital, our Directorate's Foreign Relations and Partnerships Department Head Uğur Tanyeli, Project Responsible TİKA Specialist Elif Şifa, the Gambia Minister of Health Amadou Samateh and hospital Manager Mostapha Bittaye, pediatrics and gynecology specialists and healthcare staff of Edward Francis Small Teaching Hospital, and the healthcare team of Cebeci Health Practice and Research Hospital.

Elif Şifa TANRIVER
TİKA Specialist

Preparations Before the Visit to the Gambia

As the Turkish Cooperation and Coordination Agency (TİKA), we have considered it a fundamental responsibility to share our country's knowledge and experience in the field of health in different parts of the world through our strong human resources and technical infrastructure. This approach is not based solely on aid; it is based on mutual learning, joint development, and sustainable capacity building. Every study we have conducted in the field has shown us that each country has its own unique dynamics, priorities, and capabilities. The key to success is to correctly interpret this reality and produce lasting solutions appropriate to that context. Our ultimate goal is to make concrete contributions to humanity on a global scale through these collaborations we have established. When my Department Head, Mr. Uğur Tanyeli, first mentioned the health project planned to be implemented in the Gambia, I felt that the project had an aspect that distinguished it from other health initiatives. This was not just a training activity; it was a capacity-building project that, when properly planned, could create a multiplier effect on the system. What proved decisive in shaping the process was Prof. Dr. Necdet Ünüvar, Rector of Ankara University, becoming deeply concerned about the high maternal and newborn mortality rates he observed during his visit to The Gambia in 2023 and immediately considering how Türkiye's institutions could contribute to addressing the situation.This sensitivity to the issue gave the project a humanitarian and conscientious depth. The project materialized precisely as a result of this search. Before the theoretical training program to be held in the Gambia, an important preparatory meeting was organized. With the presence of our former Minister of Health, Mr. Recep Akdağ, and under the chairmanship of Professor Necdet Ünüvar, we met with our academic physicians who will be involved in the training in the evening. At the meeting, which begon at around 7.00 pm, we first revievved the current health indicator; in the Gambia, with particular attention to maternal and infant mortality rates.

The First Day of Training in Gambia

Edward Francis Small Teaching Hospital (EFSTH) is the only research and teaching hospital in the Gambia, one of the smallest and most geographically diverse countries in Africa, with a total area of 11,295 km^2. In this respect, the hospital is essentially the heart of the country's healthcare system. Therefore, every step taken here has the potential to create an impact that will be felt throughout the country, going beyond simply being an educational activity. Upon arriving at the classroom designated for theoretical training, we were briefly surprised to find another class in progress. However, I knew that such surprises were inherent in fieldwork. We quickly began searching for an alternative classroom. During this time, it was noteworthy that the Gambian official responsible for the project preferred to observe the process without leaving his seat. In contrast, the swift efforts of Assistant Ebrima Nyass, a graduate of a program in Türkiye and working at the TİKA Banjul Program Coordination Office, to find a new classroom, sparked some thoughts in my mind. A new classroom was arranged shortly afterwards, and the program was able to proceed as planned. We held our opening ceremony with the presence of the Turkish Ambassador to Banjul, Tolga Bermek, and members of the press. This opening, held in a modest classroom, was actually a concrete reflection of the cooperation between the two countries. After the official speeches, the afternoon class program began. During the class, the attentive and disciplined attitude of the healthcare professionals was immediately noticeable. The silence in the classroom was not an indication of indifference, but rather of intense concentration. The participants were taking notes and meticulously following every topic discussed. Many questions were asked at the end of the class. When we returned to the hotel in the evening, I specifically asked our doctors about the content of the questions; because one of the best indicators of the level of a training program is the questions asked by the participants. Our doctors stated that the Gambian healthcare professionals asked very qualified and analytical questions, and showed a strong curiosity and desire to learn, especially regarding the new methods and approaches presented. This observation is very valuable to us as it shows that the project is progressing on the right track and that the steps taken are yielding results.

EFSTH Review Tour

On the morning of the second day, we visited Edward Francis Small Teaching Hospital under the supervision of the hospital director and had the opportunity to observe the current situation on site. This visit was extremely important in terms of going beyond the theoretical framework of the training program and observing the real picture in the field clearly. We had the opportunity to evaluate both the physical conditions and functioning by visiting the operating rooms, emergency room, pediatric department and some of the patients in the wards.

Especially our visit to the neonatal intensive care unit left a deep impression on all of us. For us, who were used to the health system standards in Türkiye the scene we encountered was quite shocking. There are serious deficiencies in patient privacy; it was clearly seen that the hygiene conditions were far behind the desired level. When physical infrastructure inadequacies, lack of equipment and density came together, we witnessed healthcare workers trying to show great devotion with limited resources.

During the visit, we learned that one of the operating rooms became unusable due to a fire. This situation led to a further narrowing of the already limited surgical capacity. However, it was stated that there were serious problems in vital oxygen systems due to lack of equipment. However, oxygen support and basic respiratory interventions are among the most critical and basic practices, especially in maternal and infant health.

Unfortunately, sometimes failure to implement even these basic interventions completely and on time could lead to the loss of many patients who could actually be saved. The picture we saw in the field reminded us once again why the project was born out of a vital need and how even every small step can yield a great response. This visit is not just an observation; It was also a moment of awareness where we felt our responsibility even more deeply.

Return from the Gambia and Evaluation Meeting

Our impressions from our days in the field indicated that the project could have a much broader impact than we initially anticipated. As I mentioned before, this work would not be limited to a specific training program; if properly directed, it had the potential to transform institutional capacity.

A comprehensive evaluation meeting was held upon his return from the Gambia, under the chairmanship of Ankara University Rector Prof. Dr. Necdet Ünüvar. In addition to all team members working in the field, Anadolu Agency members also attended the meeting. In this respect, the meeting is not just a technical evaluation; it was also a public accountability and vision sharing.

Our physicians explained in detail the current situation of the healthcare system in the Gambia, the clinical picture they encountered and their observations during the training process. Fundamental deficiencies, infrastructure problems and human resource needs, especially in the field of maternal and infant health, were revealed with concrete examples.

When I spoke as a development aid expert, I drew attention to the human dimension on the ground as well as the technical findings. I expressed how much the disciplined attitude of the Gambian healthcare professionals, their open approach to learning and their sincere efforts impressed us. I emphasized that one of the most basic criteria for success in a development project is the willingness of local partner's and their commitment to taking ownership of the project. I stated that when this will is present, every investment made is likely to have a for grater impact response. In addition, based on the solution-oriented and responsible approach of TİKA Banjul PKO Assistant Ebrima Nyass, who is a graduate of Türkiye, to the problems in the field, I understood the impact that being in contact with healthcare professionals could have.

In this context, instead of a one-time training program, I proposed a model based on mutual exchange that can be spread over the long term. Health staff and students receive education by taking advantage of Ankara University facilities during certain periods; Likewise, I stated that the regular contribution of Turkish academics to the field could serve to build a real and permanent capacity in the country. Such a model is not just about knowledge transfer; It would also create a basis for corporate culture transfer and sustainable cooperation.

Thanks to Prof. Dr. Necdet Ünüvar's visionary approach and openness to different views, these ideas quickly turned into a concrete road map. The project went beyond the initial education-focused framework and evolved into an institutional collaboration dimension. Indeed, in April, a comprehensive three-year cooperation agreement was put into effect among the Ministry of Health of The Gambia, Edward Francis Small Teaching Hospital, and Ankara University. The agreement provides for exchanges of students, technical experts, academics, and physicians, while also aiming to strengthen the country's healthcare infrastructure. Thus, a training program that started in the field opened the door to a long-term and structural transformation process, thanks to mutual trust and common vision.

EVALUATION WITH TİKA PRESIDENT ABDULLAH EREN AND FUTURE PROJECTS

On 30 March 2026, Prof.Dr. Necdet Ünüvar, Rector of Ankara University; Prof. Dr. Gülnur Göllü Bahadır, Vice Rector; Prof. Dr. Tanıl Kendirli, Coordinator of Ankara University's The Gambia Maternal and Infant Health Project; and the faculty members involved in the project visited TİKA President Abdullah Eren at TİKA Headquarters. During the visit, the delegation provided information on the activities undertaken by Ankara University to date in The Gambia and Mozambique under its Maternal and INfant Health Projects, shared their observations from the field, and discussed their perspectives and plans for the future of the projects. During the meeting, Prof. Dr. Tanıl Kendirli briefed Mr. Eren and the entire delegation on the projects undertaken by Ankara University in Africa, as well as potential future projects. The information presented at the meeting, together with the progress of the projects as of August 2026, is summarized below.

• We carried out the same project we carried out in the Gambia in Mozambique between 27-31 October 2025, at Maputo Central Hospital in Mapu-to, the capital of Mozambique.

• Between 3 and 6 May 2026, Professor Tanıl Kendirli and Technical Services Director Alper Köremezli conducted technical assessments in The Gambia as part of the infrastructure preparations for establishing the country's first Pediatric Intensive Care Unit (PICU). Following these assessments, the location for the planned 8–10-bed unit was determined.• Plans for the projects that can be done after this stage are given below.

• To provide mechanical ventilators, which are not available in the Gambia, to neonatal intensive care, pediatric emergency and pediatric intensive care units,

• To repeat the Gambia Maternal and Infant Health Protection Project,

• To conduct Advanced Life Support in Children (ÇİYAD) and Neonatal Resuscitation (NRP) Courses in the Gambia,

• To realize the 2nd and 3rd phases of the Mozambique Maternal and Infant Health Protection Project,

• Supporting the critical technological infrastructure deficiencies we have identified in Mozambique in a planned and rational manner,

• To conduct advanced life support for children (ÇİYAD) and Neonatal Resuscitation (NRP) Courses in Mozambique,

• To organize country-specific Maternal and Infant Health Protection projects in Bangladesh and Colombia,

• To implement the same program in countries where TİKA has a Program Coordination Office and which are designated by TİKA.,

• To provide consultancy in identifying the deficiencies in critical infrastructure and medical devices that can be effective in reducing maternal and infant deaths in health services in these countries and ensuring their supply through TIKA,

• To conduct ÇİYAD and NRP courses in countries that send requests to TİKA.

EPILOGUE

The Ankara University–The Gambia Maternal and Infant Health Project has become one of the most significant examples of our commitment to generating knowledge and providing services across a wide range of fields, both in Türkiye and abroad, while contributing to science and society. The project is also particularly important as a tangible demonstration of the significant contributions that academics from Türkiye can make in challenging regions such as Africa, both through education and the delivery of healthcare services.

The Gambia Maternal and Infant Health Project is one of the initiatives that best embodies Ankara University's motto, which we have long emphasized: "Ankara University: The Think Tank of the State." Building on what we have achieved thus far, our next goal is to expand our Maternal and Infant Health Projects to other African countries and to develop new projects tailored to the specific needs of each country. To this end, we aim to establish the "Ankara University International Health Services Monitoring Center" within Ankara University. By bringing together all health-related training programs, services, and projects under a single institutional framework, the Center will enable us to establish a more effective monitoring system, facilitate the development of new projects, and design new models of training.

As Ankara University, under the leadership of our Rector, Prof. Dr. Necdet Ünüvar, we aim to continue playing a pioneering role on behalf of our country through visionary projects in this field, as in many others. We remain committed to protecting the health of communities in vulnerable and disadvantaged regions, helping mothers and children survive, and contributing to the development of healthier societies.

ANKARA UNIVERSITY RECTORATE

www.ankara.edu.tr